

JAARVERSLAG 2019

JAARVERSLAG 2019

COLOFON

Dit jaarverslag is een uitgave van
SBZ Pensioen (SBZ Pensioen is een handelsnaam van
Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars)

Statutair gevestigd in Zeist en ingeschreven in het
handelsregister van de KvK onder nummer 41178751

Administrateur
Achmea Pensioenservices N.V.
Postbus 20005 • 7302 HA Apeldoorn
T (030) 245 3001

Datum
15 juni 2020

Versie 1.0

Inhoud

Inhoud	2
Bestuursverslag	5
1. Voorwoord	6
2. Meerjarenoverzicht	7
3. Profiel van het pensioenfonds	9
3.1. Over het pensioenfonds	9
3.2. Missie, visie en strategie	9
3.2.1. Onze missie (wie zijn we?)	9
3.2.2. Onze visie (waar willen we naartoe?)	9
3.2.3. Onze strategie (hoe bereiken we dat?)	9
4. Dashboard	11
4.1. Aantal aangesloten ondernemingen, deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	11
4.2. Verloop aantallen deelnemers, gewezen deelnemers, arbeidsongeschikten en pensioengerechtigden	11
4.3. Overzicht gemiddelde leeftijd	12
4.4. Verloop dekkingsgraad	12
4.5. Samenstelling beleggingsportefeuille	12
5. Verantwoording	14
5.1. Inleiding	14
5.2. Oordeel intern toezicht	14
5.2.1. Inleiding	14
5.2.2. Manieren waarop intern toezicht is gehouden	14
5.2.3. Oordeel van het Niet-Uitvoerend Bestuur over het intern toezicht	16
5.3. Reactie Uitvoerend Bestuur op oordeel intern toezicht	18
5.4. Oordeel Verantwoordingsorgaan	19
5.4.1. Taakuitoefening	19
5.4.2. Oordeel	19
5.5. Reactie Bestuur op oordeel Verantwoordingsorgaan	22
6. Bestuurlijke structuur	23
6.1. Organogram	23
6.2. Het Bestuur	24
6.2.1. Organisatie	24
6.2.2. Bestuurlijke commissies	25
6.3. Het Verantwoordingsorgaan	26
6.4. Uitbesteding, controle, ondersteuning en advies	26
7. Verslag over het boekjaar	28
7.1. Belangrijkste ontwikkelingen binnen het pensioenfonds	28
7.1.1. Toekomst van het fonds	28
7.1.2. Pensioenbeheer	28
7.1.3. Vermogensbeheer	29
7.1.4. Governance en implementatie IORP II	30
7.1.5. Haalbaarheidstoets	30

7.1.6.	Herijking risico's	32
7.1.7.	Crisissituatie	32
7.1.8.	Maatschappelijk verantwoord ondernemen	32
7.2.	Governance en compliance	33
7.2.1.	Samenstelling en vergaderingen Bestuur	33
7.2.2.	Samenstelling en vergaderingen commissies	33
7.2.3.	Samenstelling en vergaderingen verantwoordingsorgaan	34
7.2.4.	Geschiktheid bestuursleden en leden Verantwoordingsorgaan	35
7.2.5.	Toezichthouders	35
7.2.6.	Klachten, geschillen en incidenten	35
7.2.7.	Compliance	36
7.2.8.	Beloningsbeleid	36
7.2.9.	Code Pensioenfondsen	37
7.2.10.	Opvolging aanbevelingen	37
7.3.	Financiële positie	39
7.3.1.	Kerncijfers	39
7.3.2.	Solvabiliteit	40
7.3.3.	Herstelplan	41
7.3.4.	Premiebeleid	41
7.3.4.1.	Feitelijke premie	41
7.3.4.2.	(Gedempte) kostendekkende premie	42
7.3.4.3.	Bijdrage toeslagreserve	43
7.3.4.4.	Premie arbeidsongeschiktheidspensioen	43
7.3.5.	Kosten uitvoering pensioenbeheer en vermogensbeheer	44
7.3.5.1.	Kosten uitvoering pensioenbeheer	44
7.3.5.2.	Kosten uitvoering vermogensbeheer en transactiekosten	45
7.3.6.	Toeslagverlening	49
7.3.6.1.	Algemeen	49
7.3.6.2.	Toeslagverlening in 2020	49
7.3.6.3.	Communicatie over toeslagverlening	50
7.3.7.	Beleggingsbeleid	50
7.3.7.1.	Inleiding	50
7.3.7.2.	Gevoerd beleid	51
7.3.7.3.	Performance	56
7.3.7.4.	Beleggingsbeleid 2020	59
7.3.8.	Communicatiebeleid	60
7.3.8.1.	Acties en terugblik op 2019	60
7.3.8.2.	Vooruitblik naar 2020	62
7.3.9.	Risicobeleid	63
7.3.9.1.	Governance	63
7.3.9.2.	Risicomanagementraamwerk	63
7.3.9.3.	Risicobeoordeling	65
7.3.10.	Pensioenparagraaf	70
7.3.10.1.	Kenmerken pensioenregeling	70

7.3.10.2.	Aanpassingen pensioenreglement en uitvoeringsovereenkomst	72
7.3.10.3.	Aanpassingen in overige documenten	72
7.4.	Belangrijke gebeurtenissen na verslagjaar	73
8.	Ondertekening bestuur	75
Jaarrekening		76
Overige gegevens		127
	Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten	127
	Actuariële verklaring	128
	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	130
Bijlagen		133
	Bijlage 1 Personalía	133
	Bijlage 2 Naleving Code Pensioenfondsen	137
	Bijlage 3 Aangesloten organisaties	138
	Bijlage 4 Mutatieoverzicht van deelnemers	139
	Bijlage 5 Begrippenlijst	140

Bestuursverslag

1. Voorwoord

SBZ Pensioen is hét pensioenfonds voor de sector van financiële instellingen, verzekeringsbedrijven en zakelijke dienstverleners. Met de in 2019 geïntroduceerde [DC-regelingen](#) met daarin de mogelijkheid van individuele kapitaalopbouw met doorbeleggen in Collectief Variabel Pensioen (CVP), voeren we, vooruitlopend op het Pensioenakkoord, de pensioenregeling voor de toekomst al uit. Een mooie mijlpaal waarmee we werknemers en hun familieleden verzekeren van een goed inkomen voor later. Steeds meer werkgevers ontdekken dat, waardoor SBZ Pensioen groeit. Met als voordeel dat onze slagkracht toeneemt, onze wendbaarheid blijft en door schaalvergroting onze kosten nóg verder kunnen dalen.

Sinds het begin van het verslagjaar biedt SBZ Pensioen werkgevers keuze uit drie verschillende pensioenregelingen. Allereerst een voor veel werkgevers nog vertrouwde [Middelloodregeling](#), met veel keuzemogelijkheden, en daarnaast een [Beschikbarepremieregeling](#) (DC) die we beide als 'basisregeling' beschouwen. Onze [Nettopensioenregeling](#) (netto DC) is ontwikkeld voor werkgevers die bovenop de basisregeling ook pensioen voor salarissen boven de fiscale grens wensen aan te bieden. Met alle regelingen onder één dak is SBZ Pensioen goed voorbereid op de transitie naar een nieuw pensioenstelsel.

De uitvoering van onze pensioenregelingen gebeurt zoveel mogelijk digitaal: alle administratieve handelingen verlopen geautomatiseerd. Naast efficiency voor de werkgevers biedt het de deelnemers real time inzicht in hun persoonlijke pensioensituatie via een overzichtelijk portaal. In 2019 hebben we het gebruik van de uniforme pensioenaangifte voor de werkgevers geïntroduceerd. Hiermee kunnen werkgevers met één druk op de knop de benodigde gegevens doorgeven aan het pensioenfonds. Ook hier is sprake van meer gemak en veiligheid, en lagere kosten. Het past in ons streven naar het hoogste resultaat voor de deelnemer.

2019 is een buitengewoon goed beleggingsjaar geweest voor SBZ Pensioen. Het behaalde rendement bedroeg 16,2% waardoor het belegd vermogen van het fonds toenam van €5,4 naar ruim €6,2 miljard. Tegelijk was 2019 een jaar waarin de marktrente een historisch laag niveau bereikte. Ondanks de forse groei van het pensioenvermogen had de extreem lage rente per saldo een negatief effect op de [financiële positie](#) van het fonds. De beleidsdekkingsgraad is in 2019 gedaald van 112,5% naar 106,0%. Hierdoor was [verhoging](#) van de pensioenen per 1 januari 2020 helaas niet mogelijk.

Naast de succesvolle introductie van het toekomstgerichte Collectief Variabel Pensioen heeft het bestuur in het verslagjaar de nodige aandacht gehad voor de reguliere gang van zaken. Zo heeft het fonds zich gebogen over een optimale invulling van de governance, mede als gevolg van de inwerkingtreding van de IORP II-richtlijn. SBZ Pensioen heeft drie Sleutelfunctiehouders aan de governance-structuur toegevoegd, en heeft een nadere verfijning aangebracht in het toezicht op de financiële en niet-financiële risico's.

In het eerste kwartaal van 2020 werden we opgeschrikt door de Covid-19-pandemie, die zich in rap tempo ontwikkelde tot een wereldwijde crisis met ongekende consequenties, zowel medisch, maatschappelijk als economisch. De Corona-crisis heeft uiteraard nog geen invloed op het verslagjaar 2019, maar werpt zijn schaduw wel vooruit over het verloop van 2020, en mogelijk verder. De economische recessie die zich inmiddels aftekent raakt ook de financiële positie van SBZ Pensioen. Het bestuur houdt de ontwikkelingen nauwgezet in de gaten, samen met alle relevante deskundigheid waarmee we ons hebben omringd. Onze relatief robuuste positie rechtvaardigt de verwachting dat we aan het einde van 2020 geen korting behoeven door te voeren.

Het bestuur bedankt iedereen die zich het afgelopen jaar voor het pensioenfonds heeft ingezet. We zijn erkentelijk voor het gevoel van verantwoordelijkheid en de toewijding van alle betrokkenen, en vertrouwen erop dat we ook in het uitdagende lopende jaar een beroep op hen kunnen blijven doen. In het bijzonder bedanken wij Adri van der Wurff, die tot en met medio 2019 de voorzittersrol bij SBZ Pensioen met verve en bezieling heeft vervuld.

Namens het bestuur van SBZ Pensioen,

Ties Tiessen, Onafhankelijk voorzitter

2. Meerjarenoverzicht

	2019	2018	2017	2016	2015
Aantallen					
Aangesloten organisaties	58	48	49	33	35
Deelnemers	10.984	10.378	11.046	11.126	11.398
Arbeidsongeschikte deelnemers vrijgesteld van premiebetaling	731	788	784	777	728
Gewezen deelnemers	25.172	24.734	24.016	23.793	23.138
Pensioengerechtigden	7.429	7.194	6.997	7.016	6.754
<i>Totaal</i>	44.316	43.094	42.843	42.712	42.018
Toeslagverlening per 1 januari komend boekjaar					
Deelnemers met toeslagreserve	0,32%	1,28%	0,93%	0,91%	1,13%
Deelnemers zonder toeslagreserve, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	0,0%	0,4%	0,1%	0,00%	0,10%
Financiële gegevens (bedragen x EUR 1.000)/Procenten					
Kostendeekkende premie	136.975	131.493	135.395	114.867	104.934 ¹
Gedempte premie	92.520	93.218	92.521	90.150	58.020 ¹
Feitelijke premie	92.788	91.645	93.212	92.987	93.303 ¹
Pensioenuitkeringen	104.445	101.275	98.057	97.403	95.889
Portefeuillewaarde en positieve derivaten	6.390.059	5.711.829	5.783.966	5.555.184	5.079.878
Negatieve derivaten	-130.840	-303.058	-321.605	-299.315	-354.656
Belegd vermogen	6.259.219	5.408.771	5.462.361	5.255.869 ²	4.725.222
Beleggingsopbrengsten	863.770	-39.536	200.534	524.536	-37.644
Jaarrendement op beleggingen	16,2%	-0,3%	4,2%	11,4%	-0,4%
Benchmark	12,0%	1,7%	1,5%	7,0%	5,7%
Vijfjaarsgemiddelde	6,0%	7,7%	7,8%	9,9%	9,3%
Tienjaarsgemiddelde	9,1%	9,1%	7,7%	7,8%	7,4%
Technische voorzieningen totaal	5.930.837	5.010.681	4.821.826	4.890.175	4.398.742
Technische voorzieningen risico fonds	5.928.282	5.010.681	4.821.826	4.890.175	4.398.742
Technische voorzieningen risico deelnemers	2.555	-	-	-	-
Vrij vermogen	-607.571	-425.584	-169.679	-443.800	-408.156
Reserve beleggingsrisico's	942.597	836.588	831.147	823.107	748.467
Dekkingsgraad o.b.v. marktrente	100,3%	105,3%	110%	102%	102%
Beleidsdekkingsgraad o.b.v. UFR	106,0%	112,5%	112%	105%	111%
Actuele dekkingsgraad o.b.v. UFR	105,9%	108,2%	114%	108%	108%
Vereiste dekkingsgraad	116,2%	116,7%	117%	117%	117%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,4%	104,4%	104%	104%	104%
Resultaat	-59.463	-240.764	272.712	39.638	-336.620

¹ De afwijking van de premies ten opzichte van de premies in de jaarrekening wordt toegelicht in paragraaf 7.3.4.1 en 7.3.4.2

Kostenratio's					
Pensioenbeheerkosten per deelnemer in €	192	180	187	185	200
Kosten vermogensbeheer in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,603%	0,606%	0,699%	0,592%	0,542%
Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,198%	0,228%	0,132%	0,148%	0,137%
Kosten vermogensbeheer incl. transactiekosten	0,801%	0,834%	0,831%	0,740%	0,679%

Nadere informatie over de gegevens in dit meerjarenoverzicht is opgenomen in de integrale tekst van dit verslag, alsook in de volgende bijlagen:

- 1) Bijlage 1: deze bijlage bevat de samenstelling en verdere gegevens van de gremia van het pensioenfonds;
- 2) Bijlage 2: deze bijlage bevat een toelichting op de naleving van de Code Pensioenfondsen;
- 3) Bijlage 3: deze bijlage bevat een overzicht en nadere onderverdeling van de bij het pensioenfonds aangesloten organisaties;
- 4) Bijlage 4: deze bijlage bevat een overzicht, nadere onderverdeling en het mutatieverloop van het aantal deelnemers, gewezen deelnemers, arbeidsongeschikte deelnemers en pensioengerechtigden;
- 5) Bijlage 5: deze bijlage bevat een lijst met uitleg van de in dit verslag gebruikte begrippen.

3. Profiel van het pensioenfonds

3.1. Over het pensioenfonds

SBZ Pensioen (hierna: het fonds) is opgericht op 19 december 1961 en statutair gevestigd in Zeist. Het fonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel in Utrecht onder nummer 41178751. De laatste statutenwijziging vond plaats op 29 mei 2020. Het fonds is een vrijwillig bedrijfstakpensioenfonds voor financiële instellingen, verzekeringsbedrijven en zakelijke dienstverleners. Dit betekent dat werkgevers, die onder de in de Statuten omschreven werkingssfeer vallen, kunnen aansluiten. Zij zijn hiertoe niet verplicht.

In de Statuten van het fonds is het doel beschreven als het verlenen van pensioenen aan de deelnemers, gewezen deelnemers en hun nabestaanden. Het fonds int de premies bij de aangesloten organisaties, belegt en beheert de gelden en doet daaruit uitkeringen bij ouderdom, overlijden en arbeidsongeschiktheid.

Het beleid hierover is vastgelegd in beleidsdocumenten, waarvan de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) de belangrijkste is. In de ABTN zijn de opzet van het fonds, de risicoanalyse en wijze van uitvoering gedocumenteerd. De ABTN is voor het laatst geactualiseerd per 10 februari 2020 en is van toepassing vanaf 1 januari 2020. De ABTN is opgenomen op de website van het fonds.

3.2. Missie, visie en strategie

3.2.1. Onze missie (wie zijn we?)

SBZ Pensioen is hét pensioenfonds voor werkgevers, (ex-)werknemers en gepensioneerden in de sector van financiële instellingen, verzekeringsbedrijven en zakelijke dienstverleners. Het fonds voert de pensioenregeling voor de toekomst uit en verzekert werknemers en hun familieleden daarmee van een goed inkomen voor later. Onze klanten ervaren ons als vertrouwd, flexibel en persoonlijk.

3.2.2. Onze visie (waar willen we naartoe?)

We voelen ons nauw verwant met onze sector. Als vrijwillig fonds kennen we de tucht van de markt. We zijn ervan overtuigd dat we ons kunnen blijven onderscheiden met sectorspecifiek maatwerk, hoge kwaliteit in producten en service en lage kosten. Onze omvang en gezonde financiële basis helpen ons in efficiency en wendbaarheid, maar ook in innovatie. Bij nieuwe ontwikkelingen voelen we ons thuis in de voorhoede. Zowel bij doorontwikkeling van pensioenregelingen als met een verantwoord en duurzaam beleggingsbeleid. Mede daarom zien we onze toeslagambitie als een realistisch doel voor onze deelnemers.

3.2.3. Onze strategie (hoe bereiken we dat?)

Ons doel is duidelijk en onze ambitie fors. Dat vereist een gedegen aanpak en een uitgekende route. De 'knooppunten' op die route zijn:

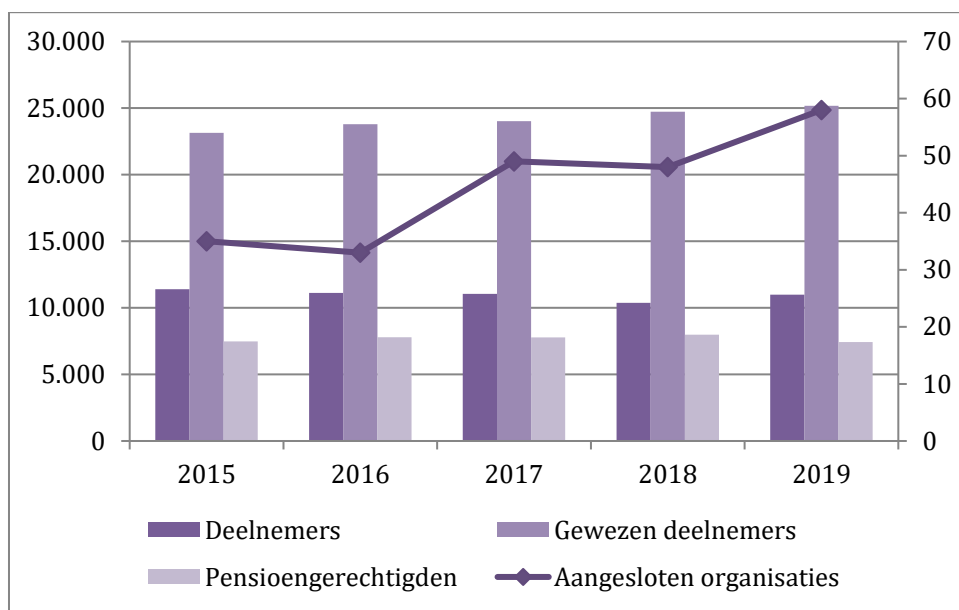
- Door de vrijwillige aansluiting zijn we als geen ander gewend om echt naar onze klanten te luisteren en voortdurend te werken aan verdere verbetering.
- Daarom laten we niets aan het toeval over en stellen we ook hoge eisen aan onze partners in de keten. - We zien een beheerste groei als voorwaarde voor behoud van onze vertrouwde positie, toename van onze slagkracht en wendbaarheid, en verdere beheersing van onze kosten.
- Door permanente innovatie zijn we met een breed productaanbod klaar voor het nieuwe stelsel. Maar de ontwikkeling gaat door, elke dag. Het houdt ons en onze partners scherp.
- Onze nu al state-of-the-art digitale dienstverlening blijft onderwerp van constante verbetering. Digitale communicatie brengt onze deelnemers laagdrempelig en persoonlijk inzicht en overzicht.
- Wij zetten in op maximale flexibiliteit en maatwerk voor werkgevers, uiteraard binnen solide kaders en randvoorwaarden zoals een volledig geautomatiseerde en daardoor zeer kostenefficiënte procesverwerking.

- Ons beleid van duurzaam en verantwoord beleggen leverde ons een solide financiële positie op. Daar gaan we dus vol overtuiging mee door.
- We geloven in het ontzorgen van onze werkgevers, en in een hechte samenwerking. Die unieke combinatie zorgt ervoor dat medewerkers (onze deelnemers) zich meer en meer bewust zijn van het belang van een inkomen voor later.

4. Dashboard

4.1. Aantal aangesloten ondernemingen, deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden

Er waren eind 2019 58 aangesloten ondernemingen en 10.984 deelnemers, 25.172 gewezen deelnemers/slapers en 7.429 pensioengerechtigden. Het pensioenvermogen bedroeg eind 2019 6.282.796 duizend euro.

4.2. Verloop aantallen deelnemers, gewezen deelnemers, arbeidsongeschikten en pensioengerechtigden

Het aantal deelnemers, gewezen deelnemers, arbeidsongeschikten en pensioengerechtigden, gesplitst naar categorie bedroeg ultimo verslagjaar:

		2019	2018	2017
Deelnemers	mannen	4.459	4.217	4.301
	vrouwen	6.525	6.949	6.745
Gewezen deelnemers	mannen	8.528	8.388	8.109
	vrouwen	16.644	16.346	15.907
Arbeidsongeschiktheidspensioen	mannen	146	157	160
	vrouwen	585	631	624
Ouderdomspensioen	mannen	2.914	2.842	2.788
	vrouwen	2.722	2.583	2.420
Partnerpensioen	mannen	350	330	315
	vrouwen	1.284	1.279	1.292
Wezenpensioen		159	160	182

4.3. Overzicht gemiddelde leeftijd

	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Ouderdomspensioen	Partnerpensioen
2019	46,2	50,1	72,1	74,2
2018	46,4	49,3	72,9	74,3
2017	46,1	48,7	72,8	74,4
2016	45,7 (44,5)*	48,2 (47,8)*	72,5	74,6
2015	44,1	48,0	72,6	75,4
2014	43,3	46,3	71,8	74,2
2013	43,0	45,9	71,0	74,4
2012	44,2	46,0	72,6	74,4
2011	43,9	45,3	70,9	74,3
2010	43,4	44,7	71,0	74,3
2009	43,1	44,2	71,1	74,1
2008	42,8	43,6	71,3	74,1
2007	42,2	43,3	71,5	74,2
2006	41,4	43,1	71,9	74,2

*Vanaf 2016 zijn arbeidsongeschikten meegenomen in de categorie Deelnemers en Gewezen deelnemers. Voor de vergelijkbaarheid met voorgaande jaren is tussen haakjes de gemiddelde leeftijd zonder arbeidsongeschikten opgenomen.

4.4. Verloop dekkinggraad

	2019	2018	2017	2016	2015
Dekkinggraad primo boekjaar	108,2	113,5	107,8	107,7	116,5
M1: premie	-0,7	-0,7	-0,7	-0,1	-0,3
M2: uitkeringen	0,2	0,3	0,2	0,2	0,4
M3: toeslagen	0,0	-0,5	-0,1	0,0	-0,1
M4: rentetermijnstructuur	-16,4	-5,2	1,6	-10,2	-7,8
M5: rendement	17,5	-0,5	4,3	12,0	-1,1
M6: overige	-2,9	1,3	0,4	-1,8	0,1
Dekkinggraad ultimo boekjaar	105,9%	108,2%	113,5%	107,8%	107,7%

4.5. Samenstelling beleggingsportefeuille

Portefeuillesamenstelling Middelloonregeling

In onderstaande tabel vindt u de marktwaarde van de portefeuille (beleggingen voor risico van het fonds) en de verdeling van het vermogen over de verschillende deelportefeuilles. In de jaarrekening worden de beleggingen weergegeven naar beleggingscategorie inclusief cash, vorderingen en schulden per beleggingscategorie.

Bedragen (x € 1.000):	Marktwaaarde per 31 december 2019			Marktwaaarde per 31 december 2018		
	Bedrag	Percentage	Norm-%	Bedrag	Percentage	Norm-%
Aandelen	1.516.886	24,2	22,0	1.221.418	22,5	22,0
Vastrentende waarden	4.266.426	68,2	65,5	3.849.685	71,1	65,5
Liquide portefeuille	5.783.312	92,4	87,5	5.071.103	93,6	87,5
Vastgoed	330.676	5,3	6,0	285.826	5,3	6,0
Infrastructuur	73.251	1,2	1,5	74.233	1,4	2,0
Impact beleggen	21.453	0,3	2,0	10.204	0,2	1,0
Private Equity	100.047	1,6	2,0	102.679	1,9	2,5
Sub-totaal	6.308.739	100,8	99,0	5.544.045	102,4	99,0
Overlays	-62.094	-1,0	0,0	-146.596	-2,7	0,0
Liquide middelen	12.574	0,2	1,0	17.924	0,3	1,0
Totaal portefeuilles	6.259.219	100,0	100,0	5.415.374	100,0	100,0

De werkelijke portefeuille wijkt geregeld, binnen bandbreedtes, af van de strategische normportefeuille. Dit komt door verschillen in waardeontwikkeling, verminderde liquiditeit of toegankelijkheid van de betreffende beleggingstitels (zoals vastgoed, infrastructuur en private equity), of door dynamisch beleid.

5. Verantwoording

5.1. Inleiding

De Niet-Uitvoerende Bestuursleden met toezichttaak voeren het intern toezicht uit. Het intern toezichtorgaan heeft als taak toezicht te houden op het beleid van het Bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. Het orgaan onderhoudt een actieve dialoog met het Bestuur. Het is belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het Bestuur. Het interne toezicht betreft in zijn toezicht de naleving door het fonds van normen in de Code Pensioenfonds. Het orgaan doet in dit hoofdstuk verslag van zijn bevindingen.

Het Bestuur legt verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het beleid is uitgevoerd. Het Verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het Bestuur, over het door het Bestuur uitgevoerde beleid, en over beleidskeuzes voor de toekomst. Het Verantwoordingsorgaan doet in dit hoofdstuk verslag van zijn bevindingen.

5.2. Oordeel intern toezicht

5.2.1. Inleiding

Het bestuur van SBZ Pensioen is ingericht volgens het omgekeerd gemengd model met een professioneel, onafhankelijk Uitvoerend Bestuur (UB), een paritair Niet-Uitvoerend Bestuur (NUB) en een Onafhankelijke Voorzitter. Van de NUB-leden zijn er drie voorgedragen door de werkgevers, twee door de werknemersorganisaties en één lid is afkomstig uit de kring van de gepensioneerden. Het NUB, waar de Onafhankelijke Voorzitter deel van uitmaakt, vervult in een dergelijk model de functie van het Intern Toezicht. Het bestuur is gezamenlijk verantwoordelijk voor strategie, beleid en uitvoering van het fonds. De UB-leden zijn belast met de aansturing van de dagelijks gang van zaken. Het NUB is verantwoordelijk voor het intern toezicht. Het UB is bevoegd zelfstandig operationele besluiten te nemen binnen een afgesproken mandaat. Dat wil zeggen dat zaken die binnen het afgesproken beleid en budget vallen en die geen gevolgen hebben voor de strategie en de reputatie van het fonds door het UB afgedaan worden. Elk UB-lid heeft een eigen aandachtsgebied onderscheiden in pensioenbeheer en risicobeheer enerzijds en vermogensbeheer anderzijds. In hun lijnverantwoordelijkheid zien de UB-leden toe op de uitvoering van de werkzaamheden door derden door of namens het fonds.

In dit verslag legt het NUB verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan (VO) over het uitgeoefende Intern Toezicht in 2019. Dit verslag is bedoeld om het VO te helpen een oordeel uit te spreken over het functioneren van het bestuur, waarvan het Intern Toezicht onderdeel uitmaakt.

5.2.2. Manieren waarop intern toezicht is gehouden

De NUB-leden houden toezicht op het beleid en strategie en de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. Het toezicht richt zich met name op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenbehartiging. Daarnaast vervult het paritaire deel van het NUB de rol van werkgever en sparringpartner voor de professionele uitvoerende bestuurders. Het NUB geeft zich in haar functioneren rekenschap van de Code Pensioenfonds en de Code VITP. In het verslagjaar is er expliciet stilgestaan bij de inrichting van de governance met betrekking tot de inpassing van de IORP II sleutelfuncties, het vermogensbeheer en de rolverdeling tussen Uitvoerende en Niet-Uitvoerende Bestuurders. Er zijn diverse verbeteracties gedefinieerd, waarvan de uitvoering inmiddels onderhanden is.

Het NUB heeft op verschillende manieren vorm gegeven aan het Intern Toezicht. Elk van die manieren heeft betrekking op een deel van de activiteiten binnen het fonds.

1. Alle beleidsbeslissingen worden, voorbereid door de UB-leden, gezamenlijk als bestuur genomen. Het bestuur vergaderde daartoe in 2019 12 maal: 8 reguliere vergaderingen en 4 extra vergaderingen,

waarvan 2 over de inrichting van de governance en de IORP II sleutelfuncties. Elk beleidsvoorstel wordt standaard voorzien van een risico-inventarisatie en van een beoordeling of het besluit voldoende evenwichtig is. Daarmee wordt de rol van het NUB in het toezicht op de risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging ondersteund. In de agenda van de bestuursvergaderingen wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de onderwerpen ter besluitvorming, vaststelling en verantwoording, gevolgd door de onderwerpen ter bespreking en ter informatie. Ook bij deze onderwerpen is door NUB-leden kritisch gevraagd naar nadere details over de uitvoering en de dagelijkse gang van zaken. Dit blijkt ook uit de vastlegging van de besluiten waarin dit is vastgelegd. Hiermee wordt de countervailing power binnen het bestuur aantoonbaar gemaakt.

In het omgekeerd gemengde model heeft de Onafhankelijk Voorzitter enkele expliciete taken. De Onafhankelijk Voorzitter ziet toe op een goede samenstelling van en het adequaat functioneren van het bestuur. In overleg met het UB bepaalt de Onafhankelijk Voorzitter de bestuurlijke agenda en betreft daarin in zijn coördinerende rol de relevante stakeholders en gremia van het fonds. Namens het bestuur is de Onafhankelijk Voorzitter ook het eerste aanspreekpunt voor het VO over het functioneren van het bestuur. Het NUB betreft deze taken in de jaarlijkse evaluatie van het functioneren van de Onafhankelijk Voorzitter.

2. Het NUB laat zich in de uitvoering van haar advies- en toezichtstaken bijstaan door een drietal commissies, nl.: de Audit-, Risk- en Compliancecommissie (ARC), de BeleggingsAdviesCommissie (BAC) en de Commissie Bestuurlijke Aangelegenheden (CBA). Alle commissies worden samengesteld uit en voorgezeten door leden van het paritaire deel van het NUB. Voor de ARC en de BAC geldt dat het verantwoordelijk UB-lid wel deel neemt aan de vergadering als vaste genodigde. De CBA zelf bestaat uit de voorzitter van de ARC, de voorzitter van de BAC en een ander Niet-Uitvoerend Bestuurslid dat optreedt als voorzitter. Bij de CBA neemt de Onafhankelijk Voorzitter als adviseur deel aan de vergadering. Voor de ARC en de BAC geldt dat geen enkel Niet-Uitvoerend Bestuurslid in beide commissies zit.

In 2019 is de ARC zesmaal bijeen geweest, waarvan één extra kennissessie over de IT inrichting en in het verlengde van twee reguliere vergaderingen is zonder aanwezigheid van de Uitvoerende Bestuurder de gang van zaken in het project SBZ2019 besproken. De BAC kwam 7 maal bijeen en de CBA vergaderde in 2019 driemaal regulier en één maal telefonisch.

De voorzitters van de commissies koppelen tijdens de bestuursvergaderingen terug aan het plenaire bestuur over de zaken die in hun commissie spelen of gespeeld hebben.

3. De ARC ondersteunt in voorbereidende zin het toezicht op het functioneren van het totale risicobeheersingsraamwerk in opzet, bestaan en werking. De BAC adviseert het bestuur over het totale spectrum van het vermogensbeheer. De commissies staan met raad en daad de verantwoordelijke UB bij in de totstandkoming en uitvoering van het door het bestuur vastgestelde beleid. Beide commissies houden zo goed zicht op het wel en wee van het fonds, op het functioneren van de beide leden van het UB en op de kwesties die spelen in de uitvoeringsketens. De behandeling in het bestuur van de periodieke voortgangsrapportages over het rechtenbeheer, het vermogensbeheer en de gerelateerde risico's wordt voorbereid in de commissies. De ARC bespreekt jaarlijks uitgebreid de bevindingen uit de oordeelsvorming van de externe accountant en de externe actuaris en vooraf de door de externe accountant en actuaris ingebrachte controle programma's. Voor de behandeling in het bestuur bespreekt de ARC ook de periodieke voortgangsrapportage van het UB. Aan de hand van deze rapportage wordt in toenemende mate integraal de status van de beheersing van alle, strategische en operationele risico's verantwoord.

De voorzitters van de ARC en de BAC hebben geconstateerd dat de UB-leden in het verslagjaar goed inhoudelijk werk geleverd hebben, open stonden voor advies en inbreng vanuit de commissies en opvolging gegeven hebben aan de verzoeken om informatie en verantwoording. Bovendien hebben ze kunnen constateren dat de UB-leden duidelijk hun opdrachtgeversrol naar de uitvoeringsketens van zowel vermogensbeheer als pensioenbeheer conform het vastgestelde bestuursbeleid hebben ingevuld.

In het bijzonder geldt dit voor de wijze waarop zij het opdrachtgeverschap voor het project SBZ 2019 hebben vervuld wat leidde tot een succesvolle afronding van het project medio dit verslagjaar.

4. Het NUB vergadert tenminste tweemaal per jaar in afwezigheid van het UB. Het onderwerp voor deze vergaderingen is de kwaliteit van de besturing van het fonds; zowel het functioneren van het UB als de inbreng en het toezicht vanuit het NUB. In de uitoefening van haar toezicht hanteert het NUB de VITP-Toezichtcode "Normenkader voor goed intern toezicht bij Pensioenfondsen".

Het NUB is in 2019 zevenmaal bijeen geweest. In één vergadering is uitgebreid met een qua bestuur verwant pensioenfonds ingegaan op de taak-en rolverdeling tussen uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders in het omgekeerd gemengd bestuursmodel.

Gedurende het gehele jaar is, voorbereid door de CBA, stilgestaan bij de invulling van de nieuwe sleutelfuncties Actuarieel, Risicobeheer en Interne Audit. Wij hebben er vertrouwen in dat de inmiddels aangetrokken Sleutelfunctiehouders efficiënt en effectief zullen bijdragen aan het intern toezicht. Tenslotte kon de continuïteit van het voorzitterschap van het Verantwoordingsorgaan geborgd worden.

5. Het bestuur evalueert jaarlijks het eigen functioneren. Eén maal per twee jaar doet zij dit met externe begeleiding. In 2018 is deze evaluatie onder externe begeleiding uitgevoerd. De gevraagde "follow up" heeft begin 2020 plaatsgevonden. Het functioneren van de Onafhankelijk Voorzitter en de UB-leden wordt jaarlijks geëvalueerd. Het NUB bereidt de evaluaties voor en koppelt de bevindingen terug in de individuele functioneringsgesprekken. Vanaf het 2020 zal ook met de NUB-leden jaarlijks individuele evaluatiegesprekken gehouden worden.

5.2.3. Oordeel van het Niet-Uitvoerend Bestuur over het intern toezicht

Opvolging aanbevelingen over het verslagjaar 2018

- Vanuit de bevinding dat door moet worden gegaan met de inschakeling van leden van het NUB in strategische projecten, mits er op "arm's length" toezicht geborgd wordt, wordt aanbevolen: het in continuïteit op de agenda houden van de dan gewenste taakverdeling UB en NUB in het uitvoering geven aan de strategische ambities van het fonds;
Er is uitvoering aan gegeven in het herdefiniëren van de inrichting van de "three lines of defence" en in de heroverweging van de rol-en taakverdeling tussen het UB en het NUB.
- Voortvloeiend uit de "lessons learned" uit de inzet van PBQL volgt de aanbeveling om de toepassing van audits in de lijn van de projectaudit op het project SBZ 2019 in de loop van 2019 verder in lijn te brengen met de inrichting van de IORP sleutelfuncties;
In oktober 2019 is door PBQL een eindrapportage opgesteld. Deze is besproken in de ARC en gedeeld met het bestuur. De opvolging wordt belegd bij de Sleutelfunctiehouder Risicobeheer.
- Het ontwikkelen van een diversiteitsbeleidsplan wat als belangrijkste doel heeft te waarborgen dat ook op langere termijn het bestuur en VO evenwichtig en geschikt samengesteld zijn;
Vanuit de CBA is het initiatief gestart tot het opzetten van een netwerk van kandidaten voor de diverse gremia zodat de gewenste diversiteit ook naar leeftijd en geslacht tot stand komt. De eerste netwerkbijeenkomst heeft inmiddels plaatsgevonden.
- Voortvloeiend uit het "werkprogramma" 2019 (zoals aanscherping beleid rond uitbesteding en MVB) wordt aanbevolen: verdieping van het toezicht op de financiële risico's, de beheersing van het uitbestedingsrisico en de risico's van de Brexit en mede verdieping van het thema Maatschappelijk Verantwoord Beleggen;
Het uitbestedingsbeleid is in 2019 herzien. In de herziening is een normenkader opgenomen voor de evaluatie van de gecontracteerde dienstverleners. Enkele dienstverleners zijn in 2019 al met gebruikmaking van de opgestelde criteria beoordeeld. In 2019 is het MVB beleid rond beleggingen herdefinieerd en aangescherpt. De negatieve impact van crisissituaties zoals mogelijk voortvloeiend

uit een Brexit zijn getest in een crisisoefening. De verdieping van het toezicht op de financiële risico's is onderhanden bij de ARC.

Oordeel: Het NUB is van mening dat op voldoende wijze opvolging gegeven is aan de over het verslagjaar 2018 gedane aanbevelingen.

Functioneren van de governance

In de opvolging van de wet versterking bestuur pensioenfondsen heeft SBZ Pensioen in 2014 gekozen voor het omgekeerd gemengd bestuursmodel. Voor het bestuur destijds gold deze keuze als het combineren van het “best of two worlds”. Met het aantrekken van twee professionele Uitvoerende Bestuurders kon in de gewenste professionalisering een belangrijke stap gezet worden mét behoud van de beschikbare competenties en deskundigheid uit de kring van de werkgevers, werknemers en gepensioneerden uit de (zorg) verzekerings-bedrijfstak. Daarmee zou ook een “lean en mean” ingerichte ondersteuningsorganisatie mogelijk blijven. De strategische ambities van het fonds en de toegenomen wettelijke vereisten gaven het afgelopen jaar aanleiding om de gegroeide werkwijze van het bestuur kritisch te bezien. Inmiddels zijn er belangrijke stappen gezet naar de gewenste meer robuuste inrichting van bestuur en toezicht. Om te komen tot goede inbedding van de Sleutelfunctiehouders in het kader van de Europese wetgeving IORPII is het vigerende “three lines of defense” model meer ingericht naar de organisatie en werkwijze zoals die al langer bij banken en verzekeraars gebruikelijk is. Het aantreden van de nieuwe Onafhankelijk Voorzitter met de nodige kennis ervaring met deze werkwijze in de financiële wereld heeft daar zeker aan bijgedragen. Inmiddels zijn naast de actuariële functie ook voor risicobeheer en interne audit twee ervaren en deskundige houders voor deze rol beschikbaar. Dit brengt de gewenste verdere professionalisering van het toezicht met zich mee. In het verlengde daarvan is de ondersteuning van de verantwoordelijkheid van het NUB voor het totale risicobeheer van de financiële én niet-financiële risico's belegd bij de ARC. Tenslotte wordt de rol- en taakverdeling tussen het NUB en het UB bezien en zo nodig aangescherpt.

Aanbeveling: De ARC werkt haar wensen omtrent rapportage en verantwoording over alle risico's verder uit. Zij doet dat in samenspraak met het UB en de sleutelhouder risicomanagement. Betrek in de totstandkoming van de werkplannen van de Sleutelfunctiehouders vooraf het gehele bestuur vanuit het perspectief van ieders verantwoordelijkheid voor uitvoering en toezicht.

Functioneren van het bestuur

De invulling van de strategische ambities van het fonds heeft de afgelopen jaren veel energie en tijd van alle bestuursleden gevraagd. Na een tender werd in 2017 met de pensioenuitvoerder APS een nieuw contract aangegaan, is de bestuursondersteuning uitbesteed aan Montae & Partners en is met APS in 2018 en 2019 het project SBZ2019 uitgevoerd. In het kader van dit project is het diensten assortiment uitgebreid met premiereregelingen op basis van een volledig gedigitaliseerde verwerking en digitale communicatie met werkgevers en deelnemers. Als voorloper is er veel tijd en aandacht uitgegaan naar de geautomatiseerde aanlevering en verwerking van deelnemer gegevens tussen werkgevers en pensioenfondsen, het zogenaamde UPA traject. Al in 2018 is ook de marktwerking gericht op het versterken van het draagvlak op gang gestart. De toegenomen werkdruk die dit met zich meenam, vertaalde zich in de lengte en frequentie van de vergaderingen, maar ook in het extra tijdsbeslag van de Uitvoerende Bestuurders. Een aantal maatregelen om hier verbetering in aan te brengen, is in de loop van het jaar aan de orde geweest, waaronder het versterken van het UB en het herinrichten van de vergader- en rapportagecyclus (deels in uitvoering). Het UB neemt binnen een mandaat de uitvoering van de bestuursbesluiten ter hand en verantwoordt zich hierover in een jaarplan en periodiek (kwartaalrapportage) naar het gehele bestuur. Voor het NUB is afgesproken volgens eenzelfde systematiek te werken en daardoor de toezichtstaken nader te expliciteren.

Aanbeveling:

- Het NUB neemt in haar werkplan op hoe zij het toezicht voor dat jaar wil vormgeven, bijvoorbeeld door het benoemen van vooraf bepaalde (aanvullende) toezichtthema's. Leg in het werkplan zoveel mogelijk vast wat er aan bijdrage van het UB verwacht wordt. Betrek in het werkplan de uitkomsten van de externe evaluatie van competenties.
- Kom tot een spoedige, eventueel tijdelijke, uitbreiding van het UB.

Beleid van het bestuur

De sociale partners zijn tijdig geïnformeerd over en uitgenodigd tot het meedenken over nieuwe ontwikkelingen. Dit betreft allereerst de herziening van het premiebeleid. De periode van premiedemping loopt af en met de lage premiedekkingsgraad leidt dit tot ingrijpende aanpassingen. Daarnaast zal de uitwerking van het pensioenakkoord in de opvolging nog veel overleg en afstemming met diverse stakeholders met zich meebrengen. Op uitvoerend niveau is er veel afstemming en overleg geweest rond de totstandkoming van de digitale verwerking van de door werkgevers aan te leveren deelnemer mutaties (UPA). Eind 2019 zijn in het kader van de marktwerking de eerdere missie statements getoetst aan de realiteit en aangescherpt. In dit proces is de SBZ-propositie vertaald in een passende elevator pitch.

Aanbeveling

Leg de nieuw geformuleerde missie statement en elevator pitch voor aan een geselecteerd groep prospects, adviseurs en bestaande klanten/werkgevers. Bewaak de gemaakte afspraken over de marktwerking.

Risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging

Jaarlijks wordt een vooraf bepaald aantal risicocategorieën uit de FIRM classificatie herzien. De in het integraal risicomangement jaarplan 2019 opgenomen risico's zijn, voorbereid door de ARC en BAC, herzien en opnieuw vastgesteld. Daarnaast is elk voorgelegd bestuursbesluit voorzien van een risicoparagraaf met een inschatting van mogelijke risico's. Ter ondersteuning van het toezicht op de evenwichtige belangenafweging wordt voorzover relevant door het UB voor elk besluit inzichtelijk gemaakt welke afweging er gemaakt is. In 2019 kwam deze afweging aan de orde bij de besluitvorming over de indexatie voor 2019 en de premiestelling. In de door ORTEC gemaakte scenariostudie zijn de effecten van de veranderende premiegrondslagen ook doorgerekend voor de verschillende generaties. Een evenwichtige belangenafweging veronderstelt ook een goede en toereikende communicatie over het beleid en de individuele pensioensituatie naar de deelnemers. Onderdeel van het project SBZ2019 is de oplevering van het digitale deelnemer portal. Deelnemers verkrijgen op een hedendaagse wijze digitaal overzicht (hoeveel pensioen heb ik opgebouwd), inzicht (is mijn pensioen voldoende) en handelingsperspectief, naar levensfase (wat kan ik er aan doen, welke keuzes zijn er mogelijk). Bij een aantal aangesloten werkgevers is gestart met bijeenkomsten voor actieve deelnemers waarin ze geïnformeerd worden over de nieuwe ontwikkelingen en mogelijkheden.

Aanbeveling

Kom tot een verdere specificatie van het beleid over het ondersteunen (informer en adviseren) van deelnemers in te maken keuzes en inzicht in de pensioenregelingen waar zij deel aan nemen en op welke wijze SBZ Pensioen wil voldoen aan haar zorgplicht jegens de deelnemers.

Algeheel oordeel

In 2019 is het project SBZ2019 succesvol afgesloten. Daarmee is de infrastructuur opgeleverd die vereist is voor het realiseren van onze strategische ambities. De eerste uitkomsten van de marktwerking bieden voldoende aanknopingspunten voor de verdere gewenste uitbouw van de positie van het fonds. Het hele bestuur heeft daar besluitvaardig en betrokken met veel energie aan gewerkt. Maar in de eerste plaats is dit het resultaat van de duw- en trekkracht van het UB ondersteund door de Onafhankelijk Voorzitter(s). Wij zijn daar de per 17 juni 2019 uitgaande Onafhankelijk Voorzitter Adri van der Wurff erkentelijk voor en uiteraard de Uitvoerende Bestuurders. In het besluit tot een éénmalige financiële compensatie van de extra inzet van het UB is dit op verantwoorde wijze tot uitdrukking gebracht. Tenslotte zien wij in de succesvolle afsluiting van het project SBZ2019 mede het resultaat van het partnership met APS. Wij danken onze uitvoerder voor hun toewijding en geleverde inspanning. Voor de komende jaren ligt de opdracht er om het gehele bestuur in beleid, uitvoering en toezicht te versterken. Daartoe zijn in het verslagjaar al de benodigde stappen gezet.

5.3. Reactie Uitvoerend Bestuur op oordeel intern toezicht

Het Uitvoerend Bestuur herkent zich in het verslag van het Niet-Uitvoerend Bestuur.

De afronding van het Project SBZ2019 heeft de nodige aandacht van ons gevergd. Mede door de inzet als klankbord en het vertrouwen van het Niet-Uitvoerend Bestuur in het handelen van het Uitvoerend Bestuur is dit

project tot een goed einde gebracht. Ook in andere (grotere en kleinere) dossiers heeft het Niet-Uitvoerend Bestuur een belangrijke rol gespeeld, waardoor het Uitvoerend Bestuur haar werk goed kon uitvoeren. Samen met het Niet-Uitvoerend Bestuur is nagedacht over een hernieuwde inrichting van het toezicht op zowel financiële als niet-financiële risico's. Wij kijken er naar uit om samen met de Sleutelfunctiehouder Risicobeheer en de Audit-, Risk- en Compliancecommissie het risicobeheer en de rapportage en verantwoording hierover nader vorm te geven, om op deze wijze een nog verdere verdieping in het toezicht op de risico's te kunnen bewerkstelligen.

Wij nemen de door het Niet-Uitvoerend Bestuur gedane aanbevelingen ter harte en zullen hier in 2020 de nodige aandacht aan besteden. Daar waar mogelijk zullen wij dat doen in nauwe samenwerking met het Niet-Uitvoerend Bestuur.

5.4. Oordeel Verantwoordingsorgaan

5.4.1. Taakuitoefening

Het Verantwoordingsorgaan baseert het oordeel op:

- Het bestuursverslag;
- De jaarrekening;
- Overige verstrekte informatie aangaande bestuursbesluiten, eventueel op verzoek van het Verantwoordingsorgaan.

Voor het invullen van zijn taak heeft het Verantwoordingsorgaan recht op overleg met het Bestuur en het recht om de Externe Accountant, de Externe Actuaris, de Compliance Officer en de Sleutelfunctiehouders te raadplegen over diens bevindingen. Daarnaast heeft het Verantwoordingsorgaan adviesrecht over een aantal wettelijk en reglementair vastgelegde onderwerpen.

Vergaderingen

In 2019 is het Verantwoordingsorgaan 5 x bij elkaar gekomen waarbij 1 maal met het gehele bestuur en 4 keer met de Onafhankelijke Voorzitter en een afvaardiging van het Bestuur.

In 2020 is het Verantwoordingsorgaan op 31 maart en 9 juni bij elkaar gekomen waarbij vanuit het Bestuur de Onafhankelijke Voorzitter en (een van de) de Niet-Uitvoerende Bestuursleden aanwezig waren. Daarbij zijn beleidskeuzes in 2019 en verwachtingen voor 2020 besproken aan de hand van de concepttekst van het bestuursverslag 2019 (inclusief rapportage van het intern toezicht), de jaarrekening 2019 en de bevindingen van de Certificerend Actuaris en de Externe Accountant naar aanleiding van de controles over 2019.

Op 2 juni 2020 is het Verantwoordingsorgaan bijeengewees om te overleggen met de Externe Accountant en de Certificerend Actuaris over het bestuursverslag 2019. Er is geen gebruik gemaakt van het recht op overleg met de Compliance Officer.

5.4.2. Oordeel

Het Verantwoordingsorgaan heeft, op grond van de gesprekken met het Bestuur, de Externe Accountant en de Certificerend Actuaris en op grond van de jaarstukken, het volgende oordeel over beleid en uitvoering over het verslagjaar 2019.

Beleidsgericht oordeel

Governance en Deskundigheid

In 2019 is, net als in 2017 en 2018, in iedere vergadering van het Verantwoordingsorgaan een vertegenwoordiging van het Niet-Uitvoerend Bestuur aanwezig geweest. Dit is een goede manier om de 'toezichtslijn' van Uitvoerend Bestuur - volledig Bestuur - Niet-Uitvoerend Bestuur - Verantwoordingsorgaan te laten functioneren.

In een aantal vergaderingen, waaronder de vergadering waarin het jaarverslag, de jaarrekening en de rapporten van accountant en actuaris werden besproken is in 2020 – in lijn met de wens van het Verantwoordingsorgaan - een Uitvoerend Bestuurslid aanwezig geweest.

Vergaderstukken zoals die door het bestuur worden aangeleverd zijn naar het oordeel van het Verantwoordingsorgaan van goede kwaliteit en worden voor zover mogelijk tijdig verstuurd. Het Verantwoordingsorgaan heeft begrip voor de situaties waarin – onder andere in verband met actualiteit van informatie – een nazending heeft plaatsgevonden. Het Verantwoordingsorgaan heeft in het vorige verslagjaar een aanbeveling gedaan om onderwerpen die diepe inhoudelijke kennis vragen, door een expert toe te laten lichten. Het Verantwoordingsorgaan heeft in het afgelopen jaar geen gebruik gemaakt van deze mogelijkheid.

Het Verantwoordingsorgaan is in 2019 om advies gevraagd omtrent de herziene invulling van de sleutelfuncties actuariel en interne audit in het kader van de inwerkingtreding van de IORP II-richtlijn per 13 januari 2019. De invulling was herzien omdat De Nederlandsche Bank had aangegeven dat de inrichting zoals het fonds deze voor ogen had, niet paste binnen de voorgeschreven kaders. Begin 2019 heeft het Bestuur daarom een alternatieve invulling ter advisering voorgelegd aan het Verantwoordingsorgaan. Het Verantwoordingsorgaan heeft hier positief op geadviseerd, evenals op de functieprofielen voor de Sleutelfunctiehouders en de aanpassing van het Beloningsbeleid hieromtrent. Het Verantwoordingsorgaan is het eens met de keuze om als maatstaf de beloning van de Niet-Uitvoerend Bestuurders te nemen, naar rato van de bestede uren uitgaande van vier uur per week. Het Verantwoordingsorgaan vindt het verstandig om de hoogte van de beloning in relatie tot de bestede tijd na een jaar te evalueren.

Tevens heeft het Verantwoordingsorgaan geadviseerd over de door het Bestuur voorgestelde aanpassingen in het Reglement Verantwoordingsorgaan en het Reglement Klachten- en Geschillenprocedure.

Project SBZ 2019

Het Project SBZ 2019 is in 2018 gestart, en heeft in 2019 nog een uitloop gehad. Het Verantwoordingsorgaan werd sinds de start begin 2018 regelmatig betrokken bij en geïnformeerd over de voortgang van het project. Tijdens iedere vergadering is door de Onafhankelijk Voorzitter van het Bestuur stilgestaan bij de ontwikkelingen en waar nodig een nadere toelichting gegeven. Het Verantwoordingsorgaan heeft reeds in het vorige verslagjaar aan het Bestuur het advies meegegeven om bij toekomstige projecten strakker te sturen op de voortgang van het project, om uitloop te voorkomen. Het Verantwoordingsorgaan kan zich vinden in de conclusies die de onafhankelijke projectauditor heeft getrokken ten aanzien van (de afronding van) het Project SBZ 2019.

Beleggingsbeleid en Risicomanagement

In 2019 is door DNB onderzoek gedaan naar (de totstandkoming en uitvoering van) het Strategisch Beleggingsbeleid in de Middelloonregeling (beleggingen voor risico van het fonds). Het Verantwoordingsorgaan is door het Bestuur in de diverse vergaderingen op de hoogte gehouden van de voortgang van de opvolging van de in het kader van dit onderzoek gedane aanbevelingen. Het Verantwoordingsorgaan is van mening dat het Bestuur de opvolging van de bevindingen voortvarend heeft opgepakt.

Tevens is in de diverse vergaderingen van het Verantwoordingsorgaan door de vertegenwoordigers van het Bestuur goed inhoudelijk ingegaan op de (risico-)afwegingen die gedurende het jaar worden gemaakt.

Premiebeleid en URM

Het Verantwoordingsorgaan heeft positief geadviseerd omtrent de actuariële grondslagen voor het vaststellen van de technische voorziening vanaf 31 december 2019 en de premiestelling 2020 voor de Middelloonregeling. Het Verantwoordingsorgaan uit echter, net als vorig jaar, haar zorgen over de lage premiedekkingsgraad. Deze blijft een punt van aandacht.

Daarnaast heeft het Verantwoordingsorgaan positief geadviseerd inzake de vraag welke URM rekenmethodiek door het fonds wordt gehanteerd.

Toeslagbeleid

Het Bestuur heeft in 2019 vastgesteld dat de opgebouwde en ingegane pensioenen van (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden per 1 januari 2020 niet verhoogd kunnen worden. Dit is in lijn met de uitgangspunten van een bestendig toeslagbeleid.

Missie, visie en strategie

Het Verantwoordingsorgaan heeft in 2018 de suggestie aan het bestuur gedaan om de missie, visie en strategie van het fonds te herijken. Het Bestuur en het Verantwoordingsorgaan hebben daarom in het laatste kwartaal van 2019 samen stilgestaan bij de aanscherping van de missie, visie en strategie van het pensioenfonds. Het Verantwoordingsorgaan waardeert het feit dat het Bestuur het Verantwoordingsorgaan zo nauw heeft betrokken bij deze aanscherping.

Communicatiebeleid

Het Verantwoordingsorgaan is in twee etappes meegenomen in de totstandkoming van het communicatiejaarplan, mede aan de hand van een inhoudelijke bespreking met de communicatieadviseur. Het Verantwoordingsorgaan heeft haar input geleverd op het communicatiejaarplan, en heeft een positief advies hierop gegeven.

In de herfst van 2019 heeft het Pensioencafé plaatsgevonden. Het programma is tot stand gekomen in samenwerking met de vertegenwoordigers namens de pensioengerechtigden in het Verantwoordingsorgaan.

Aanpassing Beloningsbeleid

Het Verantwoordingsorgaan is advies gevraagd om het Beloningsbeleid aan te passen. Het Bestuur wilde de mogelijkheid om een eenmalige extra vergoeding toe te kennen opnemen in het beleid. Het Verantwoordingsorgaan heeft hier negatief over geadviseerd. Hoewel het Verantwoordingsorgaan geen bezwaar had om in deze specifieke situatie een eenmalige vergoeding toe te kennen, was zij van mening dat het opnemen in het Beloningsbeleid niet strookt met het eenmalige karakter daarvan. Het Bestuur heeft het Beloningsbeleid ondanks dit advies toch aangepast. Daarbij heeft het Bestuur wel toegezegd dat ze slechts in geval van zeer uitzonderlijke situaties gebruik zal maken van de mogelijkheid om een extra vergoeding toe te kennen en dan uitsluitend en alleen nadat er door het Verantwoordingsorgaan over de inzet daarvan is geadviseerd.

Overig

Naast bovengenoemde onderwerpen heeft het Verantwoordingsorgaan advies uitgebracht in verband met de aansluiting van twee werkgevers gedurende het jaar 2019, de herbenoeming van mevrouw Wilson per 1 januari 2020 en de aanpassing van de model uitvoeringsovereenkomsten voor de Middelloonregeling, Nettopensioenregeling en de Beschikbarepremieregeling.

Pensioenuitvoering

Het Verantwoordingsorgaan is door het bestuur op de hoogte gehouden en geïnformeerd over de afstemming en problemen op uitvoerend niveau. Zowel over de totstandkoming van de digitale verwerking van de door de werkgevers aan te leveren deelnemer mutaties (UPA), de problematiek over het niet tijdig verzenden van een aantal startbrieven en het incident over het niet in rekening brengen van de administratiekosten bij werkgevers.

Oordeel

Het Verantwoordingsorgaan is positief over het gevoerde beleid en de uitvoering daarvan en de toelichting en terugkoppeling daarop door het Bestuur. Bij de bestuursbesluiten is naar het oordeel van het Verantwoordingsorgaan evenwichtig rekening gehouden met de belangen van alle betrokkenen.

Het Verantwoordingsorgaan geeft aan het Bestuur de volgende aanbevelingen mee:

- Houd goed zicht op de kosten en baten wat betreft communicatie. Zorg dat de middelen zo efficiënt mogelijk worden ingezet en kijk naar wat echt nodig is.
- Sta stil bij de tijdsbesteding aan het MVB-beleid, en dan vooral wat betreft impact beleggen. Dit kost naar verhouding erg veel energie en kosten en levert slechts een geringe bijdrage aan het MVB-beleid.
- Denk na over de gevolgen van het uitblijven van voldoende aansluitingen van werkgevers met voldoende omvang vooral van actieve deelnemers. Een aanbeveling van gelijke strekking heeft het Verantwoordingsorgaan in het vorige verslagjaar ook al meegegeven aan het Bestuur. Maar het Verantwoordingsorgaan is van mening dat dit, zeker gezien de verwachte aanpassingen in het pensioenlandschap, een blijvend punt van aandacht is.
- Blijf strak sturen op de pensioenuitvoering van APS en check steekproefsgewijs bij werkgevers of de uitvoering naar hen voldoet aan de gestelde eisen.

- Beloningsbeleid: Zorg voor een marktconform Beloningsbeleid, eventueel door externe toetsing, wat past bij de inzet en verantwoordelijkheid van met name het Uitvoerend Bestuur.

Daarnaast onderschrijft het Verantwoordingsorgaan de aanbevelingen van de Accountant en Actuaris.

Utrecht, 9 juni 2020

Het Verantwoordingsorgaan van SBZ Pensioen

5.5. Reactie Bestuur op oordeel Verantwoordingsorgaan

Het Bestuur bedankt het Verantwoordingsorgaan voor het positieve oordeel over het afgelopen jaar. Het Bestuur waardeert het werk van het Verantwoordingsorgaan en de door het Verantwoordingsorgaan gegeven input en adviezen. Het Bestuur hecht veel belang aan het aangaan van de dialoog met, het verantwoording afleggen aan en het oordeel van het Verantwoordingsorgaan.

De door het Verantwoordingorgaan benoemde aanbevelingen voor 2020 en verder zullen door het Bestuur worden meegenomen in haar besluitvorming. Het Bestuur zal het Verantwoordingsorgaan informeren over de opvolging daarvan.

Het Bestuur bedankt het Verantwoordingsorgaan voor zijn inzet in het afgelopen jaar.

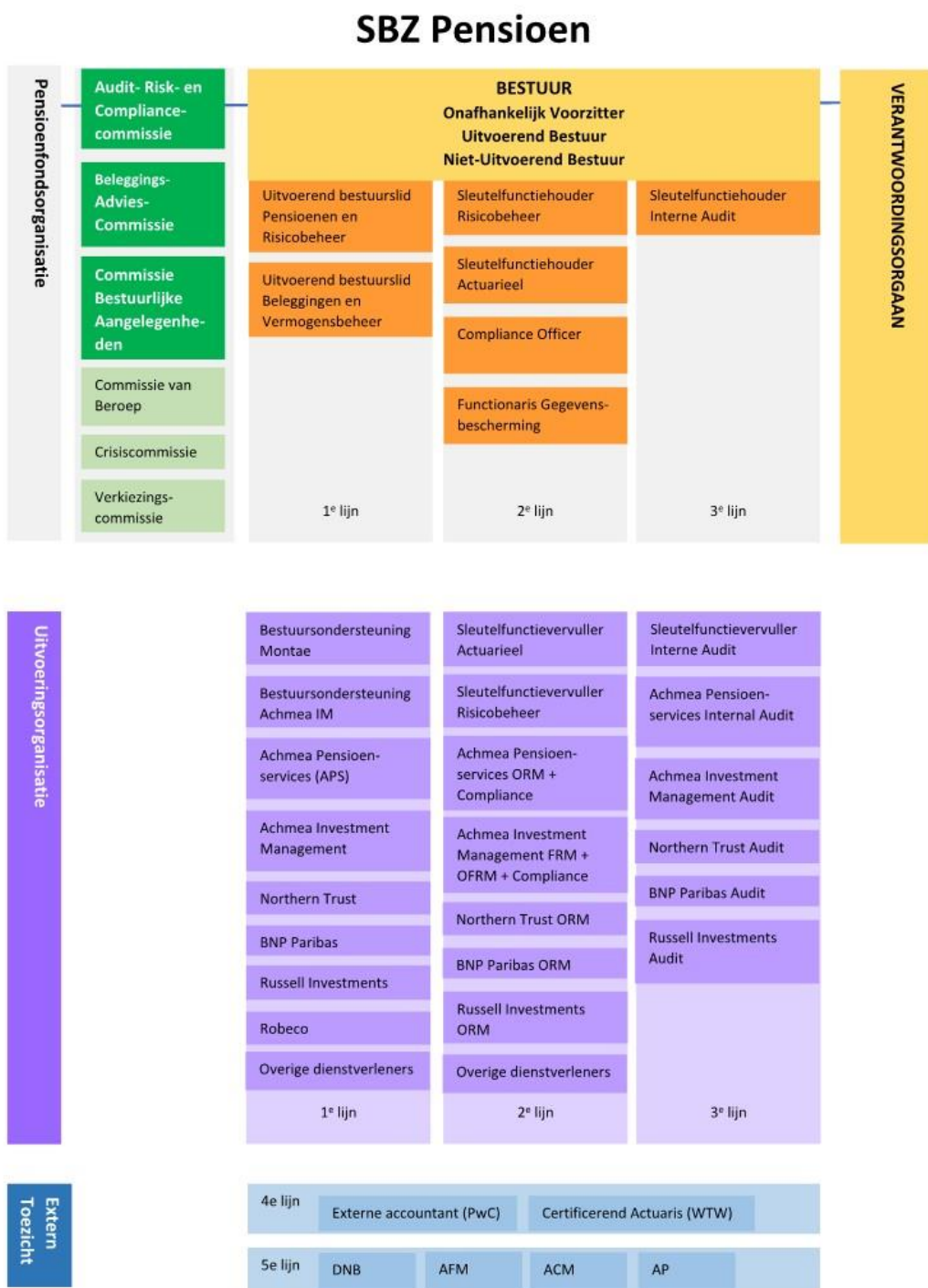
Utrecht, 15 juni 2020

Het Bestuur van SBZ Pensioen

6. Bestuurlijke structuur

6.1. Organogram

De governancestructuur van SBZ Pensioen wordt in het onderstaande organogram weergegeven.

6.2. Het Bestuur

6.2.1. Organisatie

SBZ Pensioen is georganiseerd volgens het omgekeerd gemengd model en wordt bestuurd door een Bestuur, bestaande uit negen leden:

- Het aantal Uitvoerende Bestuurders is vastgesteld op twee onafhankelijke Bestuurders.
- Het aantal Niet-Uitvoerende Bestuurders bedraagt zeven. Van de zeven Niet-Uitvoerende Bestuurders:
 - worden drie leden voorgedragen vanuit de kring van Aangesloten Werkgevers;
 - worden twee leden voorgedragen door de bij de cao zorgverzekeraars betrokken vakorganisaties (FNV, CNV, De Unie);
 - wordt één lid voorgedragen door de vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden in het Verantwoordingsorgaan.
 - wordt één Onafhankelijke Voorzitter benoemd.

De samenstelling van het bestuur en verdere gegevens van de bestuursleden (inclusief nevenactiviteiten) zijn opgenomen in bijlage 1.

Bestuur

De verantwoordelijkheid voor het fonds berust bij het Bestuur als geheel, ook voor de taken die uitgevoerd worden door de Uitvoerende respectievelijk de Niet-Uitvoerende Bestuurders.

Het Bestuur bepaalt het beleid, met name

- de strategische onderwerpen, zoals strategisch meerjarenbeleidsplan en meerjarenbegroting, missie, visie en strategie, risicomanagement, investment beliefs;
- kernbesluiten: Beleggingsplan, jaarplannen en bijbehorende begrotingen, toezichtthema's, kernzaken van pensioen-, vermogens- en risicobeheer en de financiële opzet; en
- onderwerpen van institutionele aard: Statuten, reglementen en structuur van de governance.

Het Bestuur stelt zich bij het uitoefenen van haar taak onafhankelijk op en zorgt dat het fonds uitsluitend handelt ten behoeve van al haar belanghebbenden. Het Bestuur vergadert in de regel tien keer per jaar, aangevuld met een jaarlijkse actualiteitendag. Indien hiertoe aanleiding is, kan het Bestuur besluiten tot het inlassen van extra vergaderingen.

Uitvoerend Bestuur

SBZ Pensioen heeft een Uitvoerend Bestuurslid Pensioenen en Risicobeheer en een Uitvoerend Bestuurslid Beleggingen en Vermogensbeheer. Dit Uitvoerend Bestuur is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid ten aanzien van de hun toegewezen aandachtsgebieden. In dit kader bewaken zij de uitbestede werkzaamheden en houden daarmee toezicht op het functioneren van de uitvoeringsorganisaties, en handelen zij operationele zaken af. Daarnaast zijn de Uitvoerende Bestuurders verantwoordelijk voor de beleidsvoorbereiding op deze aandachtsgebieden.

De Uitvoerende Bestuurders leggen verantwoording af aan de Niet-Uitvoerende Bestuurders.

Niet-Uitvoerend Bestuur

Het intern toezicht is belegd bij het Niet-Uitvoerend Bestuur. De Niet-Uitvoerende Bestuursleden houden toezicht op:

- de uitvoering van het beleid door de Uitvoerende Bestuursleden;
- de algemene gang van zaken in het fonds;
- adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging;
- de financiële informatieverschaffing.

Naast de rol als toezichthouder vervult het Niet-Uitvoerend Bestuur nog een aantal andere rollen. Voor de Uitvoerende Bestuurders treedt het Niet-Uitvoerend Bestuur op als werkgever in de beoordeling van hun functioneren, het vaststellen van hun beloning, maar ook in hun terzijde staan van raad. Tenslotte is het Niet-Uitvoerend Bestuur actief in het beheer van de externe relaties ("stakeholdermanagement").

De Niet-Uitvoerende Bestuurders leggen over hun toezichtstaken verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan.

Benoeming, ontslag en schorsing

De procedures rondom benoeming, ontslag en schorsing van bestuursleden en leden van het Verantwoordingsorgaan zijn vastgelegd in de Statuten en het reglement van het betreffende orgaan. Deze Statuten en reglementen zijn opgenomen op de website van het fonds.

Diversiteit

Ten aanzien van leeftijd streeft het Bestuur naar ten minste een persoon die jonger is dan 40 jaar in het bestuur dan wel het Verantwoordingsorgaan. Op dit moment wordt voldaan aan de doelstelling. In het Bestuur zitten twee vrouwen en in het Verantwoordingsorgaan één. Het fonds streeft naar een evenwichtige verdeling en geeft daarom bij iedere vacature aan dat bij voldoende geschiktheid de voorkeur naar een vrouw uitgaat.

6.2.2. Bestuurlijke commissies

Om effectief te besturen heeft het fonds een aantal bestuurlijke commissies en kunnen ad hoc commissies worden ingesteld. Het Niet-Uitvoerend Bestuur laat zich in de uitvoering van haar taken bijstaan door drie (vaste) Bestuurlijke commissies:

- Een Audit- Risk- en Compliancecommissie (met name ten behoeve van (adviesing over) de monitoring van de pensioenuitvoering en jaarverslaglegging, compliance en risicobeheersing en intern toezicht). Deze commissie bestaat in beginsel uit drie Niet-Uitvoerende Bestuursleden. De taken en bevoegdheden van deze commissie zijn vastgelegd in het Reglement Audit- Risk- en Compliancecommissie.
- Een BeleggingsAdviescommissie (met name ten behoeve van de advisering over en monitoring van de uitvoering van het beleggingsbeleid). Deze commissie bestaat in beginsel uit drie Niet-Uitvoerende Bestuursleden aangevuld met Externe adviseurs. De taken en bevoegdheden van deze commissie zijn opgenomen in het Reglement BeleggingsAdviescommissie, evenals in het Strategisch Beleggingsbeleid.
- Een Commissie Bestuurlijke Aangelegenheden die adviseert over een adequate personele bezetting van de Bestuurlijke gremia, waaronder begrepen ook de opvolging, de beloning en de rol van de Niet-Uitvoerende Bestuursleden als intern toezichthouder waarbij ze voorbereidende taken voor de vergadering van het Niet-Uitvoerende deel van het Bestuur krijgt. Deze commissie bestaat uit de voorzitter van de Audit- Risk- en Compliancecommissie, de voorzitter van de BeleggingsAdviescommissie en een Niet-Uitvoerend Bestuurslid dat de voorzitter van de Commissie Bestuurlijke Aangelegenheden wordt. De taken en bevoegdheden van deze commissie zijn vastgelegd in het Reglement Commissie Bestuurlijke Aangelegenheden.

Het Bestuur heeft daarnaast een onafhankelijke Commissie van Beroep aangewezen. Deze commissie bestaat uit vier onafhankelijke leden. De leden van de Commissie van Beroep hebben persoonlijk noch organisatorisch enige binding met één van de bij het fonds betrokken partijen. De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de Commissie van Beroep zijn vastgelegd in het Reglement Commissie van Beroep in aanvulling op het Reglement klachten- en geschillenprocedure van SBZ Pensioen. De samenstelling van de Commissie van Beroep is opgenomen in bijlage 1.

Naast de vaste commissies kan het Bestuur ook ad hoc commissies instellen. Eén daarvan is een Crisiscommissie. Wanneer sprake is van een crisis is vastgelegd in een Financieel crisisplan. De wijze waarop in geval van een crisis wordt gehandeld is vastgelegd in het Reglement Crisiscommissie. Tevens kent SBZ Pensioen een Verkiezingscommissie die op ad hoc basis wordt ingesteld, en wordt belast met de organisatie van de verkiezingen voor pensioengerechtigden in het Verantwoordingsorgaan .

6.3. Het Verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan bestaat uit acht leden: twee namens werkgevers, vier namens deelnemers en twee namens pensioengerechtigden. De samenstelling van het Verantwoordingsorgaan is opgenomen in bijlage 1.

Het Bestuur legt verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het beleid is uitgevoerd. Het Verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het Bestuur, over het door het Bestuur uitgevoerde beleid, en over beleidskeuzes voor de toekomst. Ook heeft het Verantwoordingsorgaan adviesrecht over wettelijk en reglementair vastgelegde onderwerpen.

Het Verantwoordingsorgaan doet in paragraaf 5.4 verslag van zijn bevindingen over 2019.

6.4. Uitbesteding, controle, ondersteuning en advies

Het fonds heeft de dagelijkse uitvoering van de werkzaamheden uitbesteed aan uitvoeringsorganisaties. Deze werkzaamheden betreffen pensioenadministratie, bestuursondersteuning pensioenen, communicatie, vermogensbeheer en bestuursondersteuning vermogensbeheer. Uitgangspunt is dat het bestuur, overeenkomstig de eisen van de Pensioenwet, verantwoordelijk blijft voor de juiste uitvoering van de uitbesteede taken. Het hierbij gehanteerde is in de ABTN opgenomen.

Afspraken over kwaliteit van de dienstverlening zijn vastgelegd in aparte dienstverleningsovereenkomsten voor pensioenbeheer, vermogensbeheer en bestuursondersteuning. Alle overeenkomsten bieden de mogelijkheid om de bestaande dienstverlening tussentijds aan te passen of nieuwe diensten toe te voegen. Het fonds en de uitvoerder leggen eventuele nieuwe afspraken altijd contractueel vast.

Met de pensioenuitvoeringsorganisatie en de vermogensbeheerders zijn concrete afspraken rondom vergoedingen gemaakt. De prestatiebeloningen in de contracten zijn zodanig dat ze de partijen niet aanmoedigen om meer risico te nemen dan het bestuur aanvaardbaar acht. In paragraaf 7.3.5 doet het Bestuur verslag van de kosten van uitbesteding.

De Audit-, Risk- en Compliancecommissie beoordeelt periodiek de wijze waarop het Uitvoerend Bestuur toezicht houdt op de afgesproken kwaliteit van de uitvoeringsorganisaties met betrekking tot pensioenbeheer, vermogensbeheer en bestuursondersteuning.

Het fonds is aangesloten bij de Pensioenfederatie, de Vereniging van Effectenbezitters (VEB) en Eumedion.

Het fonds werkt samen met de volgende primaire externe partijen. Bij sommige van de primaire partijen is sprake van onderuitbesteding. Een overzicht van alle uitbestedingspartijen is opgenomen op de website van het fonds.

Activiteit	Partij	Omschrijving activiteit
Pensioenadministratie	Achmea Pensioenservices	Achmea Pensioenservices voert onder meer de volgende werkzaamheden uit voor het fonds: het aansluiten van nieuwe werkgevers, het afhandelen van individuele werkgeverdossiers, invorderen van de relevante pensioenpremie, vaststellen en uitbetalen van de pensioenuitkeringen, communiceren richting (gewezen) deelnemers, et cetera.
Actuariaal, risicobeheersing, communicatie en juridisch advies	Achmea Pensioenservices Adviserend actuaaris: B. Dongelmans	Adviseren en ondersteunen het fonds met betrekking tot respectievelijk het actuariaal, risicobeheersing, communicatie aan deelnemers en werkgevers en (pensioen)juridische zaken ten aanzien van individuele werkgevers- en werknemersdossiers.

Bestuursondersteuning pensioenen	Montae & Partners	Ondersteuning van het (dagelijks) bestuur bij voorbereiding en uitvoering beleid en het opstellen en onderhouden van fondsdocumenten.
Vermogensbeheer	BNP Paribas is de Lead Overlay Manager	Verzorgen strategisch en dynamisch portefeuillebeleid en het (financieel) risicomangement.
	Russell Investments is de Manager of Managers	Russell is een beleggingsonderneming die namens SBZ Pensioen uitvoerende asset managers aanstelt, controleert en vervangt voor het beheer van de verschillende onderdelen van de beleggingsportefeuille.
	Robeco	Uitvoering van het aan het beleggingsbeleid gerelateerde engagement- en stembeleid.
	Northern Trust	Custodian/bewaarbank.
	Achmea Investment Management	Verzorgen vermogensbeheer Nettopensioenregeling en Beschikbarepremieregeling
Bestuursondersteuning vermogensbeheer	Achmea Investment Management	Ondersteuning van het (dagelijks) bestuur bij voorbereiding en uitvoering beleid. Dit bestaat onder andere uit de monitoring van de bij het vermogensbeheer betrokken externe uitvoerders.
Beleggingsadvies	H.A.A. Rademaker	Beleggingsadvies en deelnemen aan de vergaderingen van de BeleggingsAdviesCommissie.
ALM-advies	Ortec	Adviseren over ALM en haalbaarheidstoets.
Externe compliance officer	M. Vente van het Nederlands Compliance Instituut	Adviseert en ondersteunt het bestuur bij de uitvoering van een aantal taken, benoemd in het complianceprogram, en adviseert over voor het bestuur relevante compliancethema's.
Vertrouwenspersoon	A. Pierik van het Nederlands Compliance Instituut	Behandelt de op basis van de Regeling melden vermoeden misstand gemelde onregelmatigheden.
Certificerend actuaris	B. Weijers van Willis Towers Watson	Is verantwoordelijk voor het verstrekken van een actuariële verklaring op basis van de artikelen 126 t/m 140 PW.
Sleutelfunctiehouder Actuarieel	B. Weijers van Willis Towers Watson	Ziet toe op de berekeningen van de technische voorzieningen en premiestelling van het pensioenfonds
Externe accountant	L.H.J. Oosterloo van PricewaterhouseCoopers	Is verantwoordelijk voor de certificering van de jaarrekening door middel van een controleverklaring.
Externe functionaris gegevensbescherming	M. Vente van het Nederlands Compliance Instituut	Informeert, adviseert en ondersteunt het fonds over onderwerpen met betrekking tot de Algemene Verordening Gegevensbescherming

7. Verslag over het boekjaar

7.1. Belangrijkste ontwikkelingen binnen het pensioenfonds

In 2019 heeft het pensioenfonds aandacht besteed aan diverse onderwerpen. Hierna volgt een korte uiteenzetting van de belangrijkste onderwerpen die aan de bestuurstafel zijn besproken.

7.1.1. Toekomst van het fonds

SBZ Pensioen heeft in 2016 de werkingssfeer verruimd en streeft naar beheerste en homogene groei. Per 1 januari 2019 zijn vier nieuwe werkgevers tot het fonds toegetreden, en per 1 augustus 2019 is één nieuwe werkgever tot het fonds toegetreden.

Samen met haar pensioenuitvoeringsorganisatie heeft SBZ Pensioen in 2018 en een deel van 2019 door middel van een project (Project SBZ 2019) haar dienstverlening uitgebreid, waardoor het fonds sinds 1 januari 2019:

- gebruik maakt van digitale klantbediening, waarbij transparantie en gemak voor de werkgevers en deelnemers de hoogste prioriteit hebben.
- in haar pensioenadministratie steeds up-to-date is door digitale verwerking en straight-through-processing, en de deelnemer steeds inzicht heeft in zijn of haar actuele gegevens.
- zowel Middelloodregelingen, hybride Middellood-/ Beschikbarepremieregelingen, Beschikbarepremieregelingen als Nettopensioenregelingen kan uitvoeren.
- veel parameters van de pensioenregelingen, zoals opbouwpercentage, franchise, verhouding partnerpensioen/ouderdompensioen per werkgever kan instellen. SBZ Pensioen is dus vanaf 2019 niet meer vanwege uitvoeringstechnische redenen gebonden aan het uitvoeren van pakket A, B en C.

De afronding van dit project liep door tot in 2019. Er is samen met Achmea Pensioenservices alles aan gedaan om de bedrijfsvoering beheerst door te laten lopen en de uitloop van het project beperkt te houden.

SBZ Pensioen heeft in 2018 een marketingplan opgesteld en uitgevoerd. Dit plan geeft verdere invulling aan de implementatie van de al vastgelegde strategie van SBZ Pensioen. In dat kader heeft het fonds in 2019 een elevator pitch en het positioneringsbeleid vastgesteld, evenals een hernieuwde missie, visie en strategie. Deze missie, visie en strategie is tot stand gekomen in samenwerking met het Verantwoordingsorgaan, en is opgenomen in paragraaf 3.2.

7.1.2. Pensioenbeheer

Automatische waardeoverdracht klein pensioen

SBZ Pensioen heeft in 2018 besloten om vanaf 1 januari 2019 kleine pensioenen automatisch over te dragen naar de nieuwe pensioenuitvoerder. Slapende pensioenen van € 2 of lager per jaar vervallen vanaf dan van rechtswege. Tot nu toe mochten kleine pensioenen worden afgekocht. Voordeel van overdragen is dat de pensioenbestemming behouden blijft, en dat daarnaast de uitvoeringskosten van het pensioenfonds omlaag gaan. Afkoop blijft mogelijk als het na 5 jaar niet gelukt is om over te dragen, omdat er geen nieuwe pensioenuitvoerder is. De wet geeft pensioenfondsen keuzemogelijkheden voor wat betreft uitgaande kleine pensioenen. Ook pensioenen ontstaan voor 2018 mogen overgedragen worden. SBZ Pensioen heeft begin 2020 besloten om deel nemen aan het opschonen van bestaande mini-pensioenen en overdracht van bestaande kleine pensioenen die zijn opgebouwd vóór 2018. Deze actie zal in 2021 worden opgepakt, en zal naar verwachting betrekking hebben op ongeveer 3.500 gevallen.

Algemene verordening gegevensbescherming

Op 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) in werking getreden. Het fonds had in 2018 reeds de verplichtingen voortvloeiend uit de AVG geïmplementeerd, en heeft vervolgens in 2019 getoetst in hoeverre het compliant handelt met de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens van de Pensioenfederatie. De Functionaris Gegevensbescherming van het fonds heeft geconstateerd dat het fonds de privacybescherming en

het voorkomen van datalekken voortvarend en structureel ter hand heeft genomen en de invulling van de privacybescherming doet conform wat gevraagd wordt in de wetgeving en in de Gedragslijn.

URM

Uit de in 2015 in werking getreden Wet Pensioencommunicatie vloeit voort dat pensioenfondsen met ingang van 1 januari 2019 verplicht zijn om in hun communicatie over het te bereiken pensioen de Uniforme Rekenmethodiek toe te passen. Hiermee krijgen deelnemers inzicht in de koopkracht en de risico's die samenhangen met hun pensioenopbouw. De wet staat drie verschillende rekenmethoden toe. SBZ Pensioen heeft besloten tot het toepassen van rekenmethode URM 1 voor de Middelloonregeling en de generieke rekenmethode voor de Nettopensioenregeling en de Beschikbarepremieregeling.

Premie 2020

SBZ Pensioen hanteert voor de jaren 2016 tot en met 2020 de methodiek van verwacht rendement voor de vaststelling van de kostendekkende premie en stelt de feitelijke premie vervolgens gelijk aan de kostendekkende premie. Elk jaar worden hiervoor de meest recente inzichten en actuariële grondslagen gehanteerd. Voor de premievaststelling 2020 zijn de nieuwe door de Commissie Dijsselbloem vastgestelde parameters relevant. Het bestuur heeft besloten om voor de premie 2020 gebruik te maken van de maximale verwachte rendementen op basis van de Commissie Dijsselbloem.

7.1.3. Vermogensbeheer

Premieregelingen

In 2019 zijn, na voorbereiding in 2018, de Beschikbarepremieregeling en de Nettopensioenregeling geëffectueerd. Hiertoe is een overeenkomst gesloten met Achmea Investment Management voor het vermogensbeheer in beide regelingen. De omvang van deze activiteit is vooralsnog beperkt. Het risico van de beleggingen in de premieregelingen berust bij de deelnemers in de betreffende regelingen.

Per 2019 bouwen werknemers (waarvoor dat relevant is) van enkele grote zorgverzekeraars Nettopensioen op bij SBZ Pensioen. In april 2019 heeft een collectieve waardeoverdracht plaatsgevonden van Nettopensioenkapitalen vanuit ABN AMRO Pensioenen naar SBZ Pensioen.

Lifecycles en CVP

Het beleggingsbeleid van de Beschikbarepremieregeling en de Nettopensioenregeling is gebaseerd op lifecycles, waarbij naarmate de leeftijd van deelnemers oploopt het risicoprofiel afneemt van hoger risico naar lager risico. Overigens bestaat voor de deelnemers een keuze uit meer offensieve, neutrale en meer defensieve portefeuilleverdelingen. De beleggingen worden vormgegeven in een drietal modules. Het betreft de modules: matching, rente en rendement.

De deelnemer kan ervoor kiezen om in een periode van 10 jaar voorafgaand aan de pensioendatum zijn opgebouwde kapitaal om te laten zetten naar het Collectief Variabel Pensioen (CVP). In het CVP wordt wel doorbelegd, maar met minder risico dan in de lifecycles. Afhankelijk van de startleeftijd van de deelnemer worden in de lifecycles in slechtweersscenario's vergelijkbare pensioenuitkomsten gerealiseerd als in de Middelloonregeling. Bij een verwacht (normaal) scenario worden naar verwachting hogere pensioenuitkomsten bereikt.

De lifecycles en het CVP zijn ontwikkeld in samenwerking met Ortec Finance. De feitelijke beleggingen vinden sinds begin 2019 binnen de drie modules plaats in beleggingsfondsen van Achmea Investment Management.

Onderzoek naar Strategisch Beleggingsbeleid Middelloonregeling

In 2019 is door DNB onderzoek gedaan naar (de totstandkoming en uitvoering van) het Strategisch Beleggingsbeleid in de Middelloonregeling (beleggingen voor risico van het fonds).

DNB heeft opmerkingen gemaakt over de beheersing van risico's, de onderbouwing van de belegging in de diverse beleggingscategorieën, de toepassing van de dynamische strategie en de governance rond de totstandkoming van het beleggingsbeleid en de evaluatie en monitoring daarvan.

In 2019 is door het bestuur op voortvarende wijze uitvoering gegeven aan een verbeterplan voor de totstandkoming en uitvoering van het beleggingsbeleid. Eind januari 2020 is hierover uitgebreid gerapporteerd aan DNB en de afronding van het verbeterplan is gepland voor medio 2020.

Marktontwikkelingen en bijstelling van het beleid Middelloonregeling

In de zomer van 2019 lieten de markten een negatieve ontwikkeling zien. Dit was vooral het gevolg van de handelsoorlog tussen de Verenigde Staten en China en de aankomende Brexit. De dekkingsgraad daalde naar een niveau waarop de onderwogen positie in de rentehedge (50% ten opzichte van de strategische waarde van 60%), die werd ingenomen op basis van veronderstelde verdere economische groei en asymmetrisch risico op toenemende inflatie en rentestijging, niet langer als passend werd ervaren. Het bestuur besloot daarop de rentehedge terug te brengen naar een neutrale positie (60% hedge op basis van markttrente).

ALM-studie Middelloonregeling

In het najaar van 2019 is een update van de ALM-studie (uit 2018) uitgevoerd onder begeleiding van Ortec. Doelstelling van de ALM-studie is het toetsen van de risicohouding en het vaststellen van het strategisch beleggingsbeleid (inclusief rentehedge).

In 2019 heeft het bestuur met name gekeken naar de evenwichtigheid van de premiedekkingsgraad, de beheersing van het matching-/renterisico in relatie met het kredietrisico en de rendementsdoelstelling en de dynamische strategie.

MVB-beleid

In 2019 heeft SBZ Pensioen uitgebreid stilgestaan bij de verder ontwikkeling van het MVB-beleid. Via een top down-benadering is een start gemaakt met de uitwerking van dit vernieuwde beleid. Het vernieuwde beleid is op 17 juni 2019 door het Bestuur vastgesteld. Op onderdelen zal verdere uitwerking nog plaatsvinden, hierbij zal ook uitwerking worden gegeven aan nieuwe verplichtingen op grond van de Shareholders Rights Directive (betrokken aandeelhouderschap) en de integratie van het instrumentarium vanuit het IMVB-convenant. In 2020 zal mede in verband hiermee voor de uitvoering van het MVB-beleid een coördinerende rol worden geïntroduceerd. Daarbij zal het fonds zich onder meer buigen over de wijze waarop en door wie deze coördinerende rol wordt ingevuld.

7.1.4. Governance en implementatie IORP II

Per 13 januari 2019 is de IORP II-richtlijn geïmplementeerd in Nederlandse wet- en regelgeving en in werking getreden. Met IORP II wordt een strikter onderscheid tussen uitvoering en controletaken beoogd door middel van de introductie van drie sleutelfuncties: de risicobeheerfunctie, de interne auditfunctie en de actuariële functie.

Het fonds heeft drie Sleutelfunctiehouders aangewezen:

- De sleutelfunctie Risicobeheer wordt vervuld door de heer Winterink;
- De sleutelfunctie Interne Audit wordt vervuld door de heer Van Duijn;
- De sleutelfunctie Actuarieel wordt vervuld door de heer Weijers.

Het fonds heeft de geïntroduceerde sleutelfuncties en de gevolgen daarvan voor de governance voor het fonds, verwerkt in diverse fondsdocumenten, waaronder de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota en het Reglement Sleutelfunctiehouders. De Nederlandsche Bank heeft voor de sleutelfunctie Actuarieel reeds in april 2019 en voor de sleutelfuncties Risicobeheer en Interne Audit in januari 2020 ingestemd met de voorgenomen benoeming van de Sleutelfunctiehouders.

Daarnaast heeft zowel het Niet-Uitvoerend Bestuur als het gehele Bestuur in een aantal sessie stilgestaan bij de nadere invulling van de taakstelling van het Niet-Uitvoerend Bestuur als toezichthouder, en de daarmee samenhangende rolverdeling tussen Uitvoerend Bestuur en Niet-Uitvoerend Bestuur. Dit heeft geleid tot een aantal aanscherpingen in de taakstelling van zowel het Uitvoerend Bestuur en het Niet-Uitvoerend Bestuur, alsook de taakomschrijving van de BeleggingsAdviesCommissie en de Audit-, Risk- en Compliancecommissie.

7.1.5. Haalbaarheidstoets

In het kader van het nieuwe Financieel Toetsingskader heeft het Bestuur in goede samenwerking met het Verantwoordingsorgaan en sociale partners invulling gegeven aan de vaststelling van de 'risicohouding' van het fonds.

De risicohouding is vastgelegd in de ABTN en luidt als volgt:

Uitgangspunt is een nominaal pensioen en een reële ambitie conform arbeidsvoorwaardelijke afspraken.

Sociale partners van alle aangesloten organisaties wensen de pensioenen zo veel mogelijk waardevast en toekomstbestendig te houden. Hiervoor zijn zij bereid risico te nemen in de beleggingen. Zij accepteren dat dit leidt tot een kans op korten van de aanspraken en rechten. Sociale partners wensen echter wel het risico op een tegenvallend pensioenresultaat te beperken.

Sociale partners van alle aangesloten organisaties spreken de wens uit om de premie te dempen om deze zo stabiel mogelijk te houden. Voornaamste overwegingen hierbij zijn het lage premiestuur en de verwachting dat verdere verhoging ondermijnend is voor de bereidheid tot (vrijwillige) deelname aan het fonds.

Uit hoofde van evenwichtigheid is voor alle verzekerden een gelijke toeslagmaatstaf gekozen (prijsinflatie).

Sociale partners verantwoordelijk voor de cao van de Zorgverzekeraars zijn overeengekomen jaarlijks een extra premie in te brengen ter financiering van een additionele toeslag voor hun actieve deelnemers tot maximaal de looninflatie. Voor deze deelnemers wordt, als gevolg van de aanvullende toeslagverlening, een hoger pensioenresultaat verwacht dan het in deze risicohouding aangehaalde pensioenresultaat.

Bij financiële tegenvallers hebben sociale partners de voorkeur voor de volgende volgorde van maatregelen:

- Wijzigen risicoprofiel
- Verhogen van de premie
- Versoberen regeling (lagere opbouw)

Het Bestuur werkt deze maatregelen nader uit in het financieel crisisplan.

Indien er gekort moet worden, hebben de sociale partners voorkeur voor een zo laag mogelijke korting om de pensioenuitkeringen van de gepensioneerden niet te veel te laten fluctueren. Derhalve wordt voor korten de maximaal toegestane spreiding gehanteerd.

Voor de lange termijn (de ondergrenzen)

Het fonds voert jaarlijks een haalbaarheidstoets uit. Met de haalbaarheidstoets monitort het fonds of het verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in het slechtweerscenario (zoals voorgeschreven in de Pensioenwet) in lijn zijn met de door het fonds zelf gekozen ondergrenzen hiervoor. Deze zelf gekozen ondergrenzen moeten passen binnen de door het fonds vastgestelde risicohouding.

In 2019 is het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau startend vanuit de feitelijke dekkingsgraad en het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau startend vanuit de feitelijke dekkingsgraad in slecht weer opnieuw berekend. Dit gaf het volgende resultaat:

1. Het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau startend vanuit de feitelijke dekkingsgraad bedraagt 93,2%. Dit ligt hoger dan de vastgestelde ondergrens van 90%.
2. Het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau startend vanuit de feitelijke dekkingsgraad bedraagt in slecht weer (5% percentiel) 69,6%. De afwijking van de mediaan zou daarmee 25,3% bedragen en is kleiner dan de maximaal toegestane afwijking van 35%.

De afgesproken ondergrenzen hebben uitdrukkelijk een signaalfunctie. Worden de ondergrenzen overschreden dan geeft dit aanleiding tot nieuw overleg tussen bestuur en sociale partners.

Voor de korte termijn (bandbreedte VEV)

Het vereist eigen vermogen bedroeg in 2019 op basis van strategische uitgangspunten 16,2%. De bandbreedte rondom het vereist eigen vermogen is bedoeld om uitvoering te geven aan het feitelijke beleggingsbeleid binnen de toegestane bandbreedtes rondom het strategische beleid. De toegestane bandbreedte rondom het VEV bedraagt 4%-punt naar boven en 4%-punt naar beneden.

7.1.6. Herijking risico's

In 2019 heeft het Bestuur alle financiële en niet-financiële risico's herijkt. In de Audit-, Risk- en Compliancecommissie zijn alle risico's uitvoerig besproken en geanalyseerd, en daar waar nodig zijn de te nemen of de reeds ondernomen beheersmaatregelen geactualiseerd.

7.1.7. Crisissituatie

In 2019 heeft zich geen crisissituatie voorgedaan. Wel is de (lage) premiedekkingsgraad, zoals vermeld in paragraaf 3.1 gemonitord. Bovendien had de afronding van het Project SBZ 2019 de speciale aandacht van het bestuur.

Begin 2020 is, na balansdatum maar vóór het opmaken van de jaarrekening, de Corona-crisis uitgebroken. In paragraaf 7.4 zal hier nader op in worden gegaan.

7.1.8. Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Oog voor milieu

SBZ Pensioen dringt haar energieverbruik zo ver mogelijk terug en werkt hard aan de digitalisering van haar processen. Dit komt onder meer tot uiting in het in 2019 afgeronde Project SBZ 2019. Deze digitalisering dient niet alleen het gemak van haar belanghebbenden, maar helpt SBZ Pensioen ook om zoveel mogelijk papierarm te werken. SBZ Pensioen wil het milieu zo min mogelijk belasten.

Oog voor alle belanghebbenden

In het algemeen geldt dat een belangrijke voorwaarde voor SBZ Pensioen (kosten)efficiëntie is. Verder vindt SBZ Pensioen het van belang dat het haar taken op een maatschappelijk verantwoorde wijze verricht. Bij het uitoefenen van haar taak zoekt SBZ Pensioen een zorgvuldige balans tussen verschillende belangen. SBZ Pensioen streeft ernaar eventuele negatieve gevolgen van haar taakuitoefening zo beperkt mogelijk te houden, in relatie tot haar maatschappelijke taak. Daarom kijkt SBZ Pensioen niet alleen naar de waarde voor de partners en maatschappij, maar ook naar governance, duurzaam vermogensbeheer en milieu en sociale impact.

Nieuwe producten en diensten komen tot stand in overleg met werkgevers en deelnemers en zijn altijd zodanig vormgegeven dat de belangen van deelnemers zo goed mogelijk geborgd worden.

Voor het creëren van waarde voor de partners, richt SBZ Pensioen zich op kwaliteit en toegang tot een goed pensioen voor de werknemers, slapers en pensioengerechtigden tegen een betaalbare prijs. Hierbij stuurt SBZ Pensioen op beheersing van kosten en uitbreiding van het draagvlak. Ook heeft zij aandacht voor de communicatie over pensioenen.

Met een goede communicatie wil SBZ Pensioen vanuit haar eigen rol en verantwoordelijkheid bijdragen aan financieel bewustzijn van de deelnemers. Dat doet SBZ Pensioen door deelnemers inzicht te geven in hun persoonlijke pensioensituatie bij SBZ Pensioen. Daarbij wordt aandacht besteed aan de invloed van levensgebeurtenissen. Alhoewel SBZ Pensioen geen financieel advies mag geven wil het wel inzicht geven door middel van het verschaffen van basisinformatie en het verwijzen naar andere informatiebronnen. SBZ Pensioen wil daarmee bereiken dat deelnemers zich goed geïnformeerd voelen waardoor ze bewuste keuzes kunnen maken ten aanzien van hun pensioenvermogen. De informatie van SBZ Pensioen aan belanghebbenden is helder en overzichtelijk.

Bij het berekenen van de pensioenpremie heeft SBZ Pensioen tot doel de premie stabiel te houden. SBZ Pensioen voert een beleid dat gericht is op een goede premie voor de lange termijn. SBZ Pensioen heeft geen winstoogmerk.

Eerlijk bestuur

De leden van het Bestuur, het Verantwoordingsorgaan en externe adviseurs werken volgens een Gedragscode. Elk bestuurslid verklaart schriftelijk de Gedragscode te zullen naleven. De externe Compliance Officer bewaakt de

naleving van de Gedragscode. De rapportage inzake naleving van de Gedragscode over 2019 wordt in 2020 in het Bestuur besproken. Over 2019 zijn door de Compliance Officer naar aanleiding van deze naleving geen incidenten gemeld.

Het Bestuur leeft de Code Pensioenfondsen zo veel als mogelijk na. Voor zover hiervan afgeweken wordt is dat toegelicht in paragraaf 7.2 en bijlage 2.

Het Bestuur is in het bestuursverslag volledig transparant over kosten, beleggingen en andere beleidsonderwerpen. Transparante informatie over de beleggingen is ook terug te vinden op de website van SBZ Pensioen.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

De primaire doelstelling van het pensioenfonds is het veiligstellen van een betrouwbaar pensioen voor de deelnemers op de lange termijn. SBZ Pensioen is van mening dat verantwoord beleggen bijdraagt aan deze lange-termijn-doelstelling. Het opnemen van verantwoord beleggen in het beleggingsbeleid is daar onderdeel van. Door verantwoord te beleggen draagt SBZ Pensioen bij aan een leefbare en duurzame wereld. Bovendien draagt verantwoord beleggen bij aan de maatschappelijke acceptatie van het pensioenfonds. Meer hierover leest u in paragraaf 7.3.7.2.

Begin 2017 kwam de Pensioenfederatie met een intentieverklaring die tot doel heeft internationaal maatschappelijk te ondernemen. In deze verklaring staat dat de pensioensector wil toewerken naar een convenant voor internationaal maatschappelijk ondernemen, ook wel een IMVB-convenant genoemd. Doel van de afspraken die de pensioenfondsen hiermee maken is bij te dragen aan een goed betaalbaar pensioen, een stabiele economie en een duurzame, veilige en rechtvaardige wereld. In overleg met maatschappelijke organisaties wil de pensioensector stappen zetten om maatschappelijk verantwoord beleggen tot de dagelijkse praktijk te verheffen. SBZ Pensioen heeft in november 2018 besloten het convenant te ondertekenen. Als uitvloeisel hiervan is door de SER in 2019 een nulmeting gedaan, ook SBZ Pensioen heeft deze nulmeting ingevuld. In december 2019 is het IMVB-instrumentarium gepubliceerd. De integratie van dit instrumentarium in het beleid en de uitvoering daarvan zal vanaf 2020 ter hand worden genomen.

7.2. Governance en compliance

7.2.1. Samenstelling en vergaderingen Bestuur

In 2019 vergaderde het Bestuur acht keer op reguliere basis, viermaal op ad hoc basis (waarvan eenmaal via een call) en één keer met het Verantwoordingsorgaan. De belangrijkste onderwerpen waarbij het Bestuur stil stond in haar vergaderingen in 2019 zijn hiervoor in paragraaf 7.1 omschreven. De vergadering van het volledige Bestuur met het Verantwoordingsorgaan ging met name over het Project SBZ 2019, het marketingplan en de implementatie van IORP II. Daarnaast was bij de overige vijf vergaderingen van het Verantwoordingsorgaan een afvaardiging van het Bestuur aanwezig.

In 2019 liep de zittingstermijn van Frans Hol af. Frans Hol is herbenoemd voor een nieuwe zittingstermijn, maar zal aftreden zodra een geschikte opvolger voor hem is gevonden.

Per 18 juni 2019 is Ties Tiessen als Onafhankelijk Voorzitter toegetreden tot het Bestuur, als opvolger van Adri van der Wurff, wiens zittingstermijn afliep.

Peggy Wilson is in 2019, per 1 januari 2020 herbenoemd voor een nieuwe zittingstermijn van vier jaar.

7.2.2. Samenstelling en vergaderingen commissies

De samenstelling van de commissies is gedurende het verslagjaar niet gewijzigd.

BeleggingsAdviescommissie

In 2019 vergaderde de BeleggingsAdviescommissie zes keer op reguliere basis, en eenmaal op ad hoc basis. Enkele voorbeelden van onderwerpen die in 2019 op de agenda hebben gestaan, naast bespreking van de reguliere, monitorende rapportages zijn:

- DNB-onderzoek Vermogensbeheer

- Beleggingsplan 2019
- Nadere uitwerking propositie Beschikbarepremieregeling
- MVB-beleid
- IT-risico vermogensbeheer
- Herijking financiële risico's
- ALM, Risicokader en Dynamische Strategie
- Strategisch Beleggingsbeleid
- Investment beliefs
- Investment cases voor de diverse beleggingscategorieën
- Marktonwikkelingen en beschermingsconstructies
- Brexit
- Centrale clearing

Audit-, Risk- en Compliancecommissie

In 2019 vergaderde de Audit-, Risk- en Compliancecommissie vijf keer op reguliere basis, en eenmaal op ad hoc basis in verband met een kennissessie. Enkele voorbeelden van onderwerpen die in 2019 op de agenda hebben gestaan, naast bespreking van de reguliere, monitorende rapportages zijn:

- Beoordeling en bewaking financiële risico's
- Opvolging aanbevelingen jaarwerk
- Uitbestedingsbeleid
- Implementatie IORP II
- IT-beleid
- Monitoring en evaluatie Project SBZ 2019
- Herijking niet-financiële risico's
- Charter FG
- Privacybeleid
- Regeling Incidenten
- Regeling Melden Vermoeden Misstanden

Commissie Bestuurlijke Aangelegenheden

In 2019 vergaderde de Commissie Bestuurlijke Aangelegenheden drie maal op reguliere basis en eenmaal op ad hoc basis in verband met de implementatie van IORP II. Enkele voorbeelden van onderwerpen die in 2019 op de agenda hebben gestaan zijn:

- Geschiktheidsbeleid
- Opvolgingsplan bestuursleden en leden van het Verantwoordingsorgaan
- Reglement Commissie Bestuurlijke Aangelegenheden
- Implementatie IORP II en inrichting van de governance
- Verkiezingsreglement Pensioengerechtigden in het bestuur
- UBO-register
- Beloningsbeleid
- Voorbereiding jaarlijkse evaluatie van het bestuur

7.2.3. Samenstelling en vergaderingen verantwoordingsorgaan

De samenstelling van het Verantwoordingsorgaan is gedurende het verslagjaar niet gewijzigd. In 2019 vergaderde het Verantwoordingsorgaan zes maal op reguliere basis, waarvan eenmaal met het Bestuur van het fonds. Het verantwoordingsorgaan heeft in 2019 op o.a. de volgende beleidsvoorstellen van het Bestuur een advies uitgebracht:

- Beloningsbeleid
- Premiestelling 2020
- Aansluiting werkgever
- Modeluitvoeringsovereenkomst Middelloonregeling, Nettopensioenregeling en Beschikbarepremieregeling
- Klachten- en geschillenregeling
- Reglement Verantwoordingsorgaan

7.2.4. Geschiktheid bestuursleden en leden Verantwoordingsorgaan

De deskundigheden, competenties en professioneel gedrag waarover het Bestuur dient te beschikken, worden bepaald aan de hand van het profiel van het pensioenfonds. De complexiteit van het pensioenfonds heeft zijn weerslag op de eisen die aan het Bestuur worden gesteld. Het Bestuur heeft die complexiteit en de daarbij behorende eisen neergelegd in een algemeen functieprofiel. Dit algemene functieprofiel wordt gebruikt bij het opstellen van een profiel van individuele bestuursleden, en daar waar nodig wordt in een toelichtende brief om extra expertise op een bepaald gebied gevraagd. De kandidaten voor een bestuursfunctie worden getoetst aan dit functieprofiel en de eventuele aanvullende toelichting.

Het Bestuur beschikt over een geschiktheidsplan. Het geschiktheidsplan is in mei 2020 geactualiseerd.

In haar zelfevaluatie over 2019 heeft het Bestuur stil gestaan bij de onderlinge interactie en communicatie binnen het bestuur en de commissies en bij de actualisatie van de competentiematrix van het Bestuur.

Het Verantwoordingsorgaan kwam op 4 december 2018 voor het laatst bijeen voor een zelfevaluatie. Een nieuwe evaluatie staat gepland voor medio 2020.

7.2.5. Toezichthouders

AFM

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is als toezichthouder belast met het bewaken van de informatie die pensioenfondsen verschaffen ten aanzien van juistheid en begrijpelijkheid. In 2019 heeft het fonds geen onderzoeken of overleggen gehad met AFM. Wel heeft het fonds de AFM geïnformeerd over het mogelijk niet tijdig kunnen versturen van startbrieven aan deelnemers die in januari 2019 in dienst zijn getreden bij werkgevers die bij SBZ Pensioen zijn aangesloten. Door een nauwe samenwerking tussen bestuur en pensioenuitvoeringsorganisatie is aan de hand van workarounds toch een tijdige verzending van de startbrieven gerealiseerd.

De Nederlandsche Bank (DNB)

DNB is als toezichthouder belast met het toezicht vanuit de Pensioenwet en kijkt daarbij vooral naar de financiële opzet van het fonds en de deskundigheid en integriteit van de bestuurders van de fondsen.

Het fonds heeft in 2019 meegewerkt aan het on-site onderzoek 'beleggingen', de uitvraag 'niet-financiële risico's' en de data-uitvraag Nederlandse woninghypotheken.

Daarnaast heeft het fonds meerdere malen overleg gehad met DNB over de invulling van de sleutelfuncties in het kader van IORP II. Op 28 oktober 2019 heeft het fonds definitief besloten over de gewenste invulling, welke akkoord is bevonden door DNB.

7.2.6. Klachten, geschillen en incidenten

Wanneer een (gewezen) deelnemer, een pensioengerechtigde of een werkgever het niet eens is met de uitvoering van de pensioenregeling of de behandeling door of dienstverlening van de medewerkers van de uitvoeringsorganisatie en dit kenbaar maakt, is er sprake van een klacht. Alle klachten worden door de uitvoeringsorganisatie geregistreerd en met het bestuur gedeeld.

In eerste instantie handelt de uitvoeringsorganisatie klachten of geschillen, die ontstaan naar aanleiding van de pensioenreglementen of de uitvoering daarvan, af. Wanneer er verschil van inzicht blijft bestaan tussen de betrokkene en de uitvoeringsorganisatie kan de betrokkene de klacht of het geschil voorleggen aan het Bestuur. Als ook daarna een verschil van inzicht blijft bestaan kan betrokkene zich in geval van een klacht wenden tot de

Ombudsman Pensioenen of in geval van een geschil tot de Commissie van Beroep. Het Reglement klachten- en geschillenprocedure is voor het laatst gewijzigd per 17 juni 2019.

Het fonds heeft een Regeling Incidenten en een Regeling melden vermoeden integriteitsincidenten (waar de klokkenluidersregeling onderdeel van uit maakt). Op grond van de Regeling melden vermoeden integriteitsincidenten kunnen betrokkenen door hen gesignaleerde onregelmatigheden binnen het fonds, de organen of bij de partijen aan wie taken zijn uitbesteed, rapporteren bij de Compliance Officer. Ook bij de pensioenuitvoeringsorganisatie en de vermogensbeheerders zijn klokkenluidersregelingen geïmplementeerd.

In 2019 zijn twee klachten voorgelegd aan het Bestuur. Deze klachten hadden betrekking op (de ingangsdatum van) het recht op arbeidsongeschiktheidspensioen en premievrije pensioenopbouw in de situatie dat de eerste WIA-dag niet aansluit op de eerder doorlopen wachttijd. Beide klachten zijn door het Bestuur gegrond verklaard. De betrokken belanghebbenden zijn individueel geïnformeerd en hun pensioenopbouw is aangepast in lijn met de besluitvorming inzake de ingediende klachten.

In 2019 hebben zich in totaal 20 incidenten voorgedaan, welke betrekking hadden op:

- Onjuiste verwerking financiële administratie (3x)
- Onjuiste verwerking van aanspraken in de administratie (2x)
- Ten onrechte, onjuist of te laat berekende, betaalde of beëindigde pensioenuitkeringen (6x)
- Onjuiste rapportage (1x)
- Onterechte verwerking van persoonsgegevens (4x)
- Onjuiste informatie of niet kunnen inloggen op portaal (2x)
- Incidenten rondom gebruik smartphone (2x)

De betrokken belanghebbenden zijn individueel geïnformeerd over de incidenten, welke naar behoren en binnen korte termijn zijn opgelost.

7.2.7. Compliance

Onder compliance wordt het geheel van maatregelen verstaan dat zich richt op de implementatie, handhaving en naleving van wet- en regelgeving, en op interne procedures en gedragsregels om te voorkomen dat de reputatie en integriteit van het fonds wordt aangetast. Het fonds beschikt over een Compliance Charter en, in het verlengde hiervan, een Compliance Program. Het Uitbestedingsbeleid is in 2019 door het Bestuur van SBZ Pensioen gewijzigd.

SBZ Pensioen werkt met een Regeling Melden vermoeden integriteitsincidenten. Dat betekent onder andere dat het fonds een extern vertrouwenspersoon heeft aangesteld om eventuele meldingen daarover in ontvangst te nemen en te beoordelen. Het gaat dan bijvoorbeeld om zaken die duiden op niet-integer bestuurlijk handelen of op ongewenst gedrag van één van de leden van het bestuur of het Verantwoordingsorgaan. De vertrouwenspersoon van het fonds is mevrouw Annemarie Pierik van het Nederlands Compliance Instituut.

In het integriteitsbeleid van SBZ Pensioen is de naleving van de Sanctiewet- en regelgeving verduidelijkt en meer prominent beschreven.

7.2.8. Beloningsbeleid

Het fonds heeft een Beloningsbeleid vastgesteld, waarbij de uitgangspunten van de Pensioenfederatie zijn gevolgd. Het betreft een beheerst en duurzaam Beloningsbeleid dat in redelijke verhouding staat tot de verantwoordelijkheid, functie-eisen en het tijdsbeslag van de bestuursleden. Er is geen sprake van een prestatie-gerelateerde beloning en er is rekening gehouden met het feit dat een kritische opstelling van de (Niet-)Uitvoerende Bestuursleden niet mag worden belemmerd. Bij ontslag van een bestuurslid wordt geen ontslagvergoeding verstrekt. Het Beloningsbeleid is van toepassing op de bestuursleden, de leden van het Verantwoordingsorgaan en de Sleutelfunctiehouders Risicobeheer en Interne Audit.

Het fonds volgt in haar Beloningsbeleid de CRD (IV) norm, en verlangt dit ook van haar uitbestedingspartners. Dit geldt tevens voor de actuariële sleutelfunctie, de sleutelfunctie risicobeheer en de sleutelfunctie interne audit. Bij de jaarlijkse beoordeling van de uitbestedingspartners en de Sleutelfunctiehouders worden ten aanzien van het gehanteerde beloningsbeleid de “principes voor beheerst beloningsbeleid” betrokken. Hierbij geldt het “pas toe of leg uit”-principe. Daarnaast stemt SBZ Pensioen via haar engagement partner op aandeelhoudersvergaderingen op basis van bovenstaande uitgangspunten.

Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op (voormalige) bestuursleden.

7.2.9. Code Pensioenfondsen

De Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid ontwikkelden, op uitnodiging van de minister van SZW, gezamenlijk een Code Pensioenfondsen. Deze Code is in het najaar van 2018 gewijzigd. Pensioenfondsen leven de code na op basis van het pas toe of leg uit-beginsel. Elk pensioenfonds past de normen van de Code toe of zet in het bestuursverslag gemotiveerd uiteen waarom een norm niet (volledig) is toegepast.

Het Bestuur van SBZ Pensioen beoordeelt jaarlijks met het vaststellen van het jaarwerk of het fonds voldoet aan de vereisten uit de Code. Het Bestuur voldoet aan alle in de Code opgenomen normen, met uitzondering van norm 33. Volgens die norm dient in zowel het Bestuur als in het Verantwoordingsorgaan minimaal één lid onder de 40 en één lid boven de 40 te zitten. Dit is voor het Verantwoordingsorgaan wel het geval, maar niet voor het Bestuur. In bijlage 2 is de uitkomst opgenomen van de toetsing op de naleving van de vereisten uit de Code, waarbij per onderwerp vermeld is of al dan niet wordt voldaan aan de normen uit de Code.

7.2.10. Opvolging aanbevelingen

Intern toezicht

Het Niet-Uitvoerende Bestuur deed in 2019, naar aanleiding van het toezicht over 2018, een aantal aanbevelingen aan het Bestuur. Deze aanbevelingen zijn reeds benoemd in paragraaf 5.2.3. In diezelfde paragraaf is reeds geconstateerd dat alle aanbevelingen zijn opgevolgd.

Accountant

De accountant onderschrijft het advies van de actuaire om de adviserend actuaire bij het premievoorstel 2020 laten adviseren over de schadereserve, in samenhang met de gehanteerde revalidatiekansen van 4% en de eindleeftijd voor wat betreft de premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid van 68 jaar. Het Bestuur heeft op advies van de actuaire besloten om de opslag in de premie voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid voor 2020 op 4% te handhaven. Tegelijk is het advies om in 2020 te onderzoeken om de pensioentoezegging op dit punt aan te passen dan wel als keuzeoptie voor werkgevers mogelijk te maken. Voorafgaand aan de premiestelling 2021 dient deze opslag opnieuw vastgesteld te worden. Afhankelijk van deze toezegging wordt deze dan in het pensioenreglement opgenomen.

Daarnaast heeft de accountant verzocht om op de hoogte te worden gehouden van de verdere ontwikkelingen ten aanzien van Project SBZ 2019 door het verstrekken van de vergaderstukken. Deze bevinding is opgepakt, de accountant ontvangt alle vergaderstukken.

Actuaris

De actuaire heeft aanbevolen om de passendheid van de partnerfrequenties (voor niet-gepensioneerden) te laten onderzoeken door de adviserend actuaire. Het Bestuur heeft op advies van de actuaire besloten om de gehuwdheidsfrequenties met ingang van 31 december 2019 aan te passen. De aanpassing betreft dat de frequenties voor mannen en vrouwen voor de leeftijden 60 jaar (was 55 jaar) en ouder op 100% worden gesteld. De frequenties van de leeftijden 55 tot en met 59 worden voor mannen 90% en voor vrouwen 80%. Het Bestuur concludeert dat de gehanteerde frequenties ook na doorvoering van bovenstaande aanpassing voldoende passend zijn.

De actuaris heeft aanbevolen om bij de bepaling van de flexibiliseringsfactoren rekening te houden met de wezenlijk andere verhouding man-vrouw dan is verondersteld bij de vaststelling van de flexibiliseringsfactoren. Het Bestuur heeft op advies van de actuaris besloten om de man/vrouw-verhouding opnieuw vast te stellen voor de flexibiliserings- en afkoopfactoren voor 2021 en de uitgangspunten begin 2020 te onderzoeken. Dit past bij de verwachte heroverweging van o.a. het premiebeleid voor 2021.

De actuaris heeft aanbevolen om de risico's ten aanzien van de rentehedge ex-post te formuleren en monitoren, en het beleggingsplan aan te scherpen. Het Bestuur zal, om dit onderwerp verder te bespreken, een opleidingsdag organiseren. Daarnaast is een Strategisch Beleggingsbeleid 2019-2020 geschreven, waarin strategische uitgangspunten, normeringen en evaluaties daarvan zijn vastgelegd.

De actuaris heeft aanbevolen om gedetailleerde kaderstellingen op te stellen voor alle beleggingscategorieën waardoor het pensioenfonds ook een kader heeft waartegen alle beleggingen periodiek kunnen worden geëvalueerd. Het Bestuur heeft dit onderdeel behandeld bij de bespreking van het Strategisch Beleggingsbeleid. Onderdeel van dat beleid is een vastlegging van het beleid ten aanzien van de eisen aan investment cases en kaderstellingen. De vastlegging van de verschillende investment cases is in gang gezet en zal in 2020 worden afgerond.

De actuaris heeft aanbevolen fondseigen beleid vast te leggen en monitoren met betrekking tot securities lending. Het Bestuur heeft dit onderdeel behandeld bij de bespreking van het strategisch beleggingsbeleid. Hierin is een fondseigen securities lending beleid opgenomen.

De actuaris heeft aanbevolen om kwantitatieve risicogrenzen te formuleren. Het Bestuur heeft dit onderdeel behandeld bij de bespreking van het Strategisch Beleggingsbeleid.

De actuaris heeft aanbevolen om de valuation manual te actualiseren, inclusief de waardering van het niet-beursgenoteerd vastgoed. Het Bestuur heeft dit onderdeel behandeld bij de bespreking van het Strategisch Beleggingsbeleid. Het waarderingsbeleid (o.a. ten aanzien van niet-beursgenoteerd vastgoed) is geactualiseerd en vastgelegd in het document Strategisch Beleggingsbeleid 2019-2020.

De actuaris heeft aanbevolen het beleid met betrekking tot het tegenpartijrisico en de wijze waarop dit wordt gemonitord, vast te leggen in de fondsdocumenten. Het Bestuur heeft dit onderdeel behandeld bij de bespreking van het Strategisch Beleggingsbeleid. Hierin is het tegenpartijenbeleid begin 2020 aangescherpt.

De actuaris heeft aanbevolen het positief resultaat op langlevens te laten monitoren door de adviserend actuaris. Het Bestuur heeft eind 2019 op advies van de actuaris besloten de ervaringssterfte te handhaven.

De actuaris heeft aanbevolen het negatief resultaat op premievrijstelling te laten monitoren door de adviserend actuaris. Het Bestuur heeft eind 2019 op advies van de actuaris besloten de opslag voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid te handhaven op 4%.

Verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan heeft in 2019 een aantal aanbevelingen gedaan, welke als volgt zijn ingevuld door het fonds:

- Bied bij onderwerpen die diepe inhoudelijke kennis vragen, vaker de mogelijkheid om deze onderwerpen door een expert toe te laten lichten: dit wordt geborgd in de standaard uitvraag aan de voorzitter van het Verantwoordingsorgaan
- Hanteer bij toekomstige projecten een strakke sturing op de voortgang van het project, om uitloop te voorkomen: dit is opgenomen in de lessons learned naar aanleiding van het Project SBZ 2019
- Betrek het Verantwoordingsorgaan bij de review van diverse communicatie-uitingen: dit is geïncorporeerd in het handelen
- Denk na over de gevolgen van het uitblijven van voldoende aansluitingen van werkgevers: dit wordt geborgd door en vloeit voort uit de risicorapportage van het Uitvoerend Bestuur

- Besteed in 2019 aandacht aan de reeds in het verslag over 2017 geformuleerde aanbeveling om de missie, visie en strategie van het fonds aan te scherpen: het Bestuur heeft eind 2019 samen met het Verantwoordingsorgaan de missie, visie en strategie geactualiseerd.

7.3. Financiële positie

In deze paragraaf geeft het Bestuur inzicht in zijn financiële positie, het pensioenvermogen en de voorzieningen van het pensioenfonds.

7.3.1. Kerncijfers

Samenvatting financiële positie van het fonds en ontwikkelingen gedurende het jaar (met dekkinggraad per 31 december 2019)

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Pensioenvermogen	Technische voorziening	Dekkinggraad (%)
Stand per 1 januari 2019	5.422.011	5.010.681	108,2%
Premiebijdragen ³	104.527	114.043	
Pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-104.445	-104.897	
Toeslagen	-	10.587	
Wijziging rentetermijnstructuur marktrente	-	895.705	
Wijziging actuariële uitgangspunten	-	5.817	
Beleggingsresultaten	863.923	-	
Overige, waaronder mutaties in verzekerdensbestand	-3.975	-1.099	
Stand per 31 december 2019	6.282.041	5.930.837	105,9%

Het pensioenvermogen is gelijk aan het belegd vermogen plus 'het saldo van overige vorderingen en overlopende activa' minus 'overige schulden en overlopende passiva' en 'toeslagreserve'. De technische voorziening is gelijk aan de voorziening die nodig is om de pensioenaanspraken van de deelnemers op het fonds te dekken. De technische voorziening per 31 december 2019 is daarbij gebaseerd op de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur. De verschillende deelresultaten hebben zowel invloed op het pensioenvermogen als op de technische voorziening en daarmee op de dekkinggraad.

Beleidsdekkinggraad ultimo jaar (op basis van jaarrekening)

	2019	2018
Beleidsdekkinggraden ultimo	106,0%	112,5%
Vereiste dekkinggraad ultimo	116,2%	116,7%
Minimaal vereiste dekkinggraad ultimo	104,4%	104,4%
Gemiddelde interest van verplichtingen	0,8%	1,4%

Saldo baten en lasten over de afgelopen jaren

<i>Bedragen x 1.000 Euro</i>	2019	2018
	EUR	EUR
Premieresultaat ⁴	-25.061	-20.136
Interestresultaat	-20.096	-260.274
Overig resultaat	-14.306	39.646
Saldo van baten en lasten	-59.463	-240.764

³ De premiebijdragen van € 91.017 bestaan uit de feitelijke premie van € 104.527 exclusief de opslag voor uitvoeringskosten van € 1.771 en de premie voor de toeslagreserve van € 11.739

⁴ Het resultaat op de premie voor de toeslag is onderdeel van het premieresultaat.

De feitelijke premie minus opslag voor directe kosten, is lager dan het actuariel benodigd bedrag voor coming service aanspraken, risicokoopsommen overlijden en arbeidsongeschiktheid, inclusief excassokosten. Dit komt terug in een premiedekkingsgraad lager dan 100% (78%).

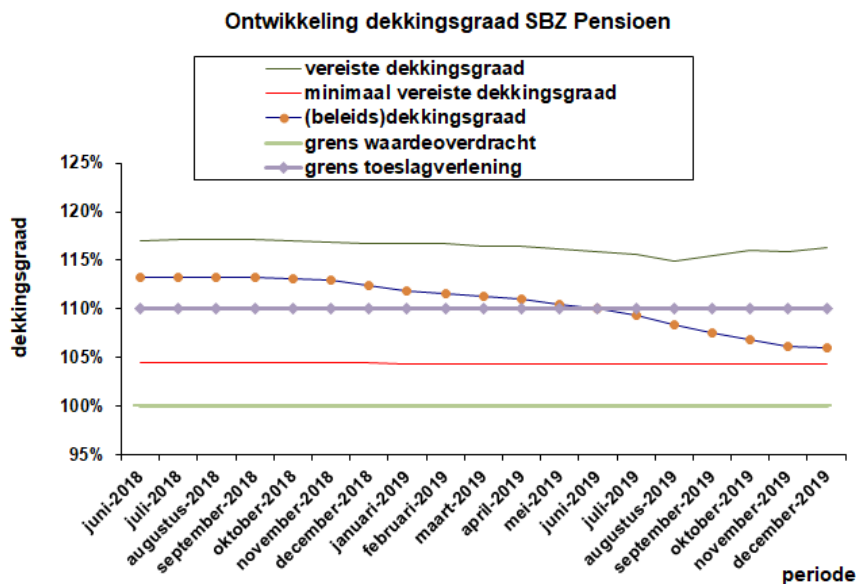
7.3.2. Solvabiliteit

De dekkingsgraad is in 2019 gedaald van 108,2% naar 105,9%. Zowel het gerealiseerde beleggingsresultaat als de wijziging van de rentetermijnstructuur leverde een negatieve bijdrage aan de dekkingsgraad.

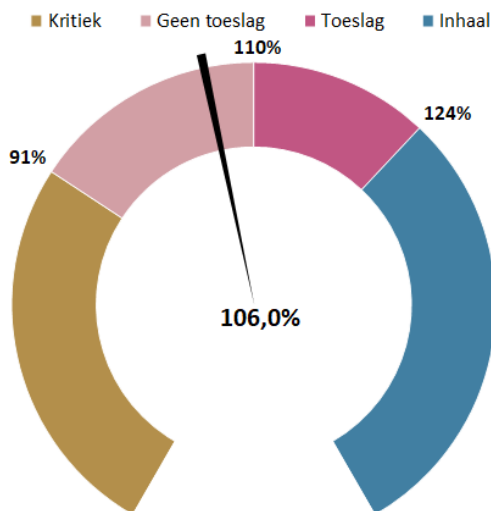
De beleidsdekkingsgraad is sinds 1 januari 2015 leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is de uitkomst van het gemiddelde van de (UFR-)dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. Per 1 januari 2019 bedroeg deze 112,5%, en per 31 december 2019 106,0%.

De reële dekkingsgraad bedraagt ultimo 2019 85,0% (2018: 91,3%).

Onderstaande grafiek geeft de maand-op-maand-ontwikkeling aan van de beleidsdekkingsgraad, de vereiste dekkingsgraad en de (minimaal) vereiste dekkingsgraad over het jaar:

Onderstaand diagram geeft een nadere toelichting op de beleidsdekkingsgraad eind 2019:

7.3.3. Herstelplan

De beleidsdekkingsgraad van SBZ Pensioen was per einde september 2015 (113,0%) lager dan de vereiste dekkingsgraad per eind september 2015 van 114,1%. SBZ Pensioen is op basis hiervan per 30 september 2015 in reservetekort geraakt. Omdat dit tekort eind 2019 nog steeds bestond heeft het fonds begin 2020 een actualisatie opgesteld van het herstelplan en deze ingediend bij DNB. In dit geactualiseerde herstelplan heeft het fonds aangegeven welke maatregelen het inzet om binnen 10 jaar het vereist eigen vermogen te behalen. Uit deze actualisatie herstelplan blijkt dat de financiële positie van het fonds ultimo 2024 is hersteld. Herstel wordt verwacht binnen de gestelde hersteltermijn van 10 jaar en zonder aanvullende maatregelen. Wel blijkt dat reguliere toeslagverlening vanuit de fondsmiddelen tot en met 2022 naar verwachting niet mogelijk is, en dat vanaf 2023 naar verwachting deels een reguliere toeslag kan worden verleend.

7.3.4. Premiebeleid

De hoogte van de technische voorziening en de hoogte van de pensioenpremie zijn afhankelijk van actuariële grondslagen die het fonds jaarlijks vaststelt. De grondslagen zijn vastgelegd in de ABTN.

7.3.4.1. Feitelijke premie

De feitelijke premie die door de aangesloten organisaties jaarlijks verschuldigd is voor de deelname aan de Middelloonregeling wordt per deelnemer berekend en is in beginsel gelijk aan de actuariële premie, zijnde de koopsom voor de pensioenopbouw van de actieve deelnemers inclusief de benodigde opslagen voor kosten en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid (coming service). De feitelijke premie wordt vastgesteld op basis van de in de ABTN vermelde actuariële grondslagen.

De voorwaardelijke toeslagen aan deelnemers zijn gebaseerd op de algemene prijsontwikkeling, indien de financiële positie van SBZ Pensioen dit toelaat. Hiervoor wordt niet gereserveerd en hiervoor wordt geen premie in rekening gebracht. Een eventuele verhoging wordt jaarlijks door het Bestuur vastgesteld. Voor deelnemers waarvan de werkgever deelneemt aan de toeslagreserve geldt dat indien mogelijk de verhoging wordt aangevuld tot de algemene loonontwikkeling conform de cao vanuit de toeslagreserve.

De risicopremie voor het aanvullend arbeidsongeschiktheidspensioen en tijdelijk partnerpensioen wordt separaat vastgesteld. Deze wordt periodiek herijkt op grond van de opgedane ervaringen. Het Bestuur stelt jaarlijks de premie voor het arbeidsongeschiktheidspensioen zodanig vast, dat het toekomstig uit te keren arbeidsongeschiktheidspensioen wordt gedekt.

Als de feitelijke premie hoger is dan voor de bij de cao betrokken sociale partners acceptabel, kunnen de bij de cao betrokken sociale partners de pensioenovereenkomst aanpassen door de hoogte van de op te bouwen aanspraken in de toekomst naar beneden bij te stellen.

Het verwacht rendement is gebaseerd op de beleggingsmix van het fonds behorende bij de Middelloonregeling en de bijbehorende rendementen, waarbij de rendementen per beleggingscategorie gelijk zijn gesteld aan de maximale rendementen zoals voorgeschreven door de Commissie Parameters. Daarnaast wordt er een correctie toegepast in verband met toekomstbestendige toeslagverlening door middel van een toeslagcurve. Deze toeslagcurve is gebaseerd op de prijsinflatie en kent een ingroeipad voor de eerste vijf jaar. Bij het ingroeipad worden de minimale groeivoeten voor het prijs- en loonindexcijfer voor het eerste jaar gelijkgesteld aan de CPB-ramingen zoals gepubliceerd door DNB.

Bovenstaande resulteert in een verwachte rendementscurve (voor en na correctie), die wordt gehanteerd voor de berekening van de gedempte kostendeckende premie. Voor de vaststelling van het verwacht rendement voor de periode 2016 tot 2020 is de door DNB gepubliceerde RTS per 30 september 2015 gehanteerd. De rendementscurve kan jaarlijks wijzigen als gevolg van wijzigingen in het beleggingsbeleid of het ingroeipad. Voor het ingroeipad dient jaarlijks te worden uitgegaan van het door DNB gepubliceerde ingroeipad per 1 oktober van het voorgaande jaar. Daarbij betreft het ingroeipad forward rates.

Het Bestuur kan op advies van de Adviserend Actuaris het gehanteerde verwachte rendement aanpassen indien marktomstandigheden dit noodzakelijk maken. Op 6 juni 2019 heeft de Commissie Parameters 2019 haar adviesrapport gepubliceerd, welke minister Koolmees (SZW) heeft overgenomen. Voor 2020 heeft het Bestuur besloten om van deze (lagere) maximale rendementen uit te gaan.

In geval van een crisissituatie kan besloten worden de feitelijke premie tijdelijk te verhogen naar een niveau waarbij de actuariële inkoop van aanspraken (ten minste) kostendekkend is.

Feitelijke premie over 2019 (Bedragen x € 1.000):

Premie 2019	77.880 ⁵
Uitvoeringskosten	1.902
Solvabiliteitsopslag	13.006
Totaal	92.788

De feitelijke premie is hier gepresenteerd exclusief de premie voor de toeslagreserve (€ 11.739). In de jaarrekening is de feitelijke premie inclusief dit bedrag opgenomen (€ 104.527).

7.3.4.2. (Gedempte) kostendekkende premie

De gedempte kostendekkende premie onderscheidt zich qua actuariële grondslagen van de feitelijke premie op het volgende onderdeel:

- opslag voor kosten: de opslag voor kosten bestaat uit de gemaakte kosten in het betreffende boekjaar minus de vrijgevallen excassokosten door het doen van uitkeringen.

De kostendekkende premie onderscheidt zich qua actuariële grondslagen van de feitelijke premie op de volgende onderdelen:

- opslag voor kosten: de opslag voor kosten bestaat uit de gemaakte kosten in het betreffende boekjaar minus de vrijgevallen excassokosten door het doen van uitkeringen.
- interest: de primo boekjaar geldende door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.
- Solvabiliteitsopslag: voor de kostendekkende premie wordt een solvabiliteitsopslag gehanteerd ter grootte van de opslag benodigd voor de vereiste dekkingsgraad (voor risico fonds) primo boekjaar op basis van de strategische mix.

Kostendekkende premie over 2019 (Bedragen x € 1.000):

Premie 2019 (incl. risicokoopsom overlijden, premievrijstelling en arbeidsongeschiktheid)	115.917 ⁶
Uitvoeringskosten	1.771
Solvabiliteitsopslag (17,0% ⁷)	19.287
Totaal	136.975

De kostendekkende premie is hier gepresenteerd exclusief de premie voor de toeslagreserve (€ 11.739). In de jaarrekening is de kostendekkende premie inclusief dit bedrag opgenomen (€ 148.714).

⁵ Deze premie is inclusief de premie voor risico van de deelnemers in de Nettopensioenregeling ad € 543.000

⁶ Deze premie is inclusief de premie voor risico van de deelnemers in de Nettopensioenregeling ad € 543.000

⁷ De procentuele opslag bij de zuivere kostendekkende premie is gelijk aan het percentage vereist eigen vermogen per 31 december 2016, overeenkomstig wat hieromtrent in de ABTN is opgenomen.

Gedempte kostendekkende premie over 2019 (Bedragen x € 1.000):

Premie 2019 (incl. risicokoopsom overlijden, premievrijstelling en arbeidsongeschiktheid)	53.049 ⁸
Uitvoeringskosten	1.771
Solvabiliteitsopslag (16,7% ⁹)	8.789
Voorwaardelijke toeslagverlening	28.911
Totaal	92.520

De gedempte kostendekkende premie is hier gepresenteerd exclusief de premie voor de toeslagreserve (€ 11.739). Bij de bepaling van de gedempte kostendekkende premie is rekening gehouden met de toeslagambitie op basis van verwachte prijsinflatie (CPI, alle bestedingen) (€ 28.911). Er is daarom sprake van een opslag voor voorwaardelijke toeslagverlening. In de jaarrekening is de gedempte kostendekkende premie inclusief dit bedrag opgenomen (€ 104.259).

Voor het premiebeleid zal de ontwikkeling van de marktrente (eind 2019 gemiddeld 0,5%) een kritisch punt van aandacht blijven. De marktrente is in 2019 gedaald, gemiddeld met 0,9%punt ten opzichte van 2018 (eind 2018 gemiddeld 1,4%).

De hierboven vermelde premies zijn ex-post vastgesteld, in het boekjaar was de feitelijke premie hoger dan de gedempte kostendekkende premie. De gedempte kostendekkende en feitelijke premie over 2019 ex ante bedroegen € 103.189, daarmee voldoet de feitelijke premie aan artikel 128 van de Pensioenwet.

Er is in het boekjaar geen sprake geweest van een premie-korting of terugstorting omdat de premie ex-ante wel kostendekkend was en de kostencomponent die daarin is opgenomen naar verwachting (en ook in de realisatie, blijkens de positieve resultaten op kosten in voorgaande jaren) toereikend was.

7.3.4.3. Bijdrage toeslagreserve

De werkgevers die deelnemen aan de toeslagreserve betalen jaarlijks per 1 januari een percentage van de loonsom (niet gemaximeerd op het maximum pensioengevend salaris). Deze bijdrage maakt geen onderdeel uit van de kostendekkende premie. Het bestuur wendt, indien mogelijk, de toeslagreserve aan voor aanvulling van de toeslagverlening. Dit kan maximaal tot de loonindex uit de cao voor de zorgverzekeraars, indien de reguliere toeslagverlening aan betreffende deelnemers (gefinancierd vanuit beleggingsrendementen) lager is dan de volledige toeslag op basis van de loonontwikkeling. Per 1 januari 2019 bedroeg dit percentage 2,85%. Voor het jaar 2020 hebben sociale partners afgesproken dat dit percentage 1% bedraagt.

Deze bijdrage is in paragraaf 7.3.4.1 en 7.3.4.2 niet als premie gepresenteerd. Dit wijkt af van de presentatie in de jaarrekening.

7.3.4.4. Premie arbeidsongeschiktheidspensioen

Premie

Het bestuur stelt de premie voor het aanvullend arbeidsongeschiktheidspensioen separaat vast. Periodiek herijkt het bestuur deze premie op grond van de opgedane ervaringen.

Premie arbeidsongeschiktheidsverzekering 2019 (met tussen haakjes de cijfers over 2018):

	85% resp. 80% aanvulling gedurende derde tot en met zesde ziektejaar; 75% resp. 70% daarna	85% resp. 80% aanvulling tot de pensioendatum
Van het salaris tot maximum dagloon	0,1% (0,1%)	0,4% (0,4%)
Van het salarisdeel boven maximumdagloon	2,0% (2,0%)	2,2% (2,2%)

⁸ Deze premie is inclusief de premie voor risico van de deelnemers in de Nettopensioenregeling ad € 543.000

⁹ De procentuele opslag bij de kostendekkende premie is gelijk aan het percentage vereist eigen vermogen per 31 december 2016, overeenkomstig wat hierover in de ABTN is opgenomen.

De premie voor de premievrije voortzetting van de pensioenopbouw gedurende arbeidsongeschiktheid bedraagt voor 2019 4,0% (2018: 4,0%) van de premie, die verschuldigd is voor de pensioenopbouw in het boekjaar.

IBNR

SBZ Pensioen houdt rekening met een voorziening voor actieve deelnemers die ziek zijn geworden, maar nog niet als zodanig bij SBZ Pensioen zijn aangemeld, omdat ze korter dan twee jaar ziek zijn. Dit is de zogenoemde incurred but not reported (IBNR) voorziening. Voor de vaststelling van die voorziening wordt uitgegaan van de risicopremies die in de laatste twee jaar zijn betaald. Er wordt verondersteld dat de risicopremie een goede inschatting geeft van de schadelast die uit het te verzekeren risico voortvloeit. De termijn van twee jaar sluit aan bij de wachttijd voor de WIA (Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen).

Vanaf 1 januari 2019 kent SBZ Pensioen voor het arbeidsongeschiktheidspensioen ook een technische voorziening IBNR. Deze is gelijk aan de risicopremies van de laatste twee jaar.

7.3.5. Kosten uitvoering pensioenbeheer en vermogensbeheer

7.3.5.1. Kosten uitvoering pensioenbeheer

Het fonds maakt voor de uitvoering van de regeling diverse kosten. De kosten van pensioenbeheer bedroegen voor 2019 € 3,7 miljoen (2018 € 3,3 miljoen, dit is exclusief eenmalige projectkosten van € 2,3 miljoen). Omgerekend is dit € 192 per deelnemer en pensioengerechtigde (2018 € 180).

	2019	2018
Pensioenbeheerkosten in euro per deelnemer	192	180

Als de koepelvrijstelling voor de BTW niet per 1 januari 2015 zou zijn vervallen, zouden de kosten per deelnemer in 2019 € 174 (2018: € 160) hebben bedragen.

De kosten voor de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden hebben betrekking op alle werkzaamheden die direct aan het fonds in rekening worden gebracht onder aftrek van de toerekening aan het vermogensbeheer. Het bedrag aan uitvoeringskosten voor het pensioenbeheer bestaat uit:

Uitvoeringskosten pensioenbeheer (x € 1.000)	2019	2018
Kosten (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden	1.942	1.862
Kosten werkgevers	303	291
Kosten bestuur	488	489
Kosten financieel beheer	950	669
Totaal exclusief projectkosten	3.683	3.311
Projectkosten	13	2.287
Totaal	3.696	5.598

De verdeling kosten deelnemers en kosten werkgevers zijn verdeeld op basis van vaste percentages (86,5% deelnemer, 13,5% werkgever).

Kosten (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden

De kosten voor de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden hebben betrekking op alle werkzaamheden die in de pensioenadministratie moeten worden verricht om de aanspraken te administreren en betrokkenen volledig te informeren. Dit zijn bijvoorbeeld werkzaamheden in het kader van de verwerking van werknemersgegevens, pensioentoekenningen, het verwerken van waardeoverdrachten en afkoop, het doen van uitkeringen en de communicatie hierover. Bij communicatie kan gedacht worden aan het beantwoorden van vragen, het verzorgen van de verplichte uitingen zoals het uniform pensioenoverzicht (UPO) en de start- en stopbrief en het communiceren via het deelnemersportaal.

Kosten werkgevers

De kosten voor werkgevers hebben betrekking op alle werkzaamheden die in de pensioenadministratie moeten worden verricht als gevolg van contacten met werkgevers. Dit zijn op werkzaamheden in het kader van de verwerking van werknemers- en werkgeversgegevens, de incasso van premienota's en de communicatie hierover. Bij communicatie kan gedacht worden aan het beantwoorden van vragen, het verzorgen van werkgeversbijeenkomsten dan wel presentaties op de werkvloer aan werknemers van aangesloten organisaties en digitale nieuwsbrieven aan werkgevers.

Kosten bestuur en financieel beheer

De kosten van bestuur en financieel beheer hebben betrekking op kosten die verbonden zijn met het besturen van het fonds, het bestuurssecretariaat en -adviesing. Ook kosten verbonden aan het toezicht van DNB, de AFM, de certificerend actuaaris, de externe accountant, het financieel beheer en juridische kosten maken hier onderdeel van uit.

Oordeel Bestuur

Het Bestuur heeft de kosten voor pensioenbeheer vergeleken met de door Sprenkels & Verschuren gepubliceerde kostenvergelijker. Dit betreft wel de kosten over 2018. Geconcludeerd kan worden dat de kosten enorm uiteen lopen per pensioenfonds. De mediaan van de pensioenbeheerkosten lag op 294 euro. Rekening houdend met de omvang van de pensioenfondsen kwam de mediaan uit op 105 euro per deelnemer. Maar bij een klein aantal fondsen liggen de kosten per deelnemer lager dan de mediaan. Als gekeken wordt naar pensioenfondsen met vergelijkbare deelnemersomvang als SBZ Pensioen, dan zijn er iets meer pensioenfondsen met lagere dan met hogere kosten per deelnemer.

Het Bestuur constateert dat de kosten in 2019 lager zijn dan in 2018, maar dat het geambieerde niveau nog niet is bereikt. Het Bestuur zal de kosten nauwlettend in de gaten blijven houden.

7.3.5.2. Kosten uitvoering vermogensbeheer en transactiekosten

Totale uitvoeringskosten vermogensbeheer en transactiekosten

De totale uitvoeringskosten van vermogensbeheer en de transactiekosten beliepen voor 2019 € 48,0 miljoen (2018: € 47,0 miljoen). Dit bedrag bestaat uit:

Totale uitvoeringskosten vermogensbeheer en transactiekosten	2019		2018	
	(x € 1.000)	%	(x € 1.000)	%
Vermogensbeheerkosten				
- kosten bestuur en ondersteuning bestuur en governance of controle	912	0,015	772	0,014
- fiduciair beheer (vast)	7.526	0,126	6.864	0,122
- fiduciair beheer (variabel)	695	0,012	1.823	0,032
- kosten onderliggende uitvoerende managers	25.615	0,427	23.389	0,414
- bewaarloon	747	0,012	680	0,012
- advieskosten	665	0,011	676	0,012
- overige (beleggings)kosten	0	0,000	0	0,000
Subtotaal	36.160	0,603	34.204	0,606
Transactiekosten	11.848	0,198	12.840	0,228
Totaal	48.008	0,801	47.044	0,834

De kosten onderliggende uitvoerende managers zijn als volgt uit te splitsen:

	2019				2018			
	Vast	Variabel	Totaal	%	Vast	Variabel	Totaal	%
vastrentend aandelen	6.789	0	6.789	0,113	6.582	0	6.582	0,117
private equity & infra	4.184	0	4.184	0,070	4.130	0	4.130	0,073
vastgoed				0,183				0,190
overige beleggingen	7.607	1.561	9.168	0,153	7.260	912	8.172	0,145
overlays/transitie	4.146	1.321	5.467	0,091	3.562	917	4.479	0,079
	7	0	7	0,000	24	0	24	0,000
	0	0	0	0,000	2	0	2	0,000
	22.733	2.882	25.615	0,427	21.560	1.829	23.389	0,414

Toelichting uitvoeringskosten vermogensbeheer

In paragraaf 9.12 (jaarrekening) worden de kosten voor vermogensbeheer verder gespecificeerd.

Overeenkomstig de Richtlijnen voor de jaarverslaglegging 610 worden bepaalde kosten verrekend met aan het vermogensbeheer verbonden opbrengsten. Onderstaand worden de kosten van de uitvoering van het vermogensbeheer en de transactiekosten verder toegelicht. In tegenstelling tot de jaarrekening wordt hier uitgegaan van het principe: 'waar je kosten en opbrengsten hebt, saldeer je niet'. Hierdoor sluiten de kosten in dit bestuursverslag niet direct aan op de jaarrekening. De jaarrekening en toelichting verantwoordt out-of-pocket kosten. Dit bestuursverslag verantwoordt alle kosten, ook als deze onderdeel van de koers of opbrengst zijn. Over 2019 is, rekening houdend met de beleggingsprestaties over 2017, 2018 en 2019, door de manager of managers (Russell) een prestatievergoeding aan het fonds in rekening gebracht.

De in de jaarrekening gepresenteerde vermogensbeheerkosten ad € 5.953 duizend betreffen de 'out-of-pocket-kosten' aan de fiduciair managers, de engagementmanager, de custodian en de aan vermogensbeheer toegerekende advieskosten, administratiekosten, bestuurskosten en financieel beheer. De vermogensbeheerkosten bestaan daarnaast uit de kosten van transitie management, de kosten van onderliggende uitvoerende managers (inclusief die van beleggingsfondsen en fund of funds) en overige beleggingskosten.

De kosten van uitvoerend vermogensbeheer zijn in 2019 met circa 1,3 basispunten (0,013%) gestegen. Dit is vooral het gevolg van hogere kosten in de categorieën private equity en infrastructuur en vastgoed. Dit is het gevolg van nieuwe commitments in deze categorieën, waardoor ook vergoedingen over deze commitments worden betaald, waardoor de kosten iets zwaarder drukken op de geïnvesteerde bedragen alsmede door hogere variabele beloningen aan uitvoerende managers in de alternatieve portefeuille (inclusief vastgoed).

Toelichting transactiekosten

De transactiekosten zijn de kosten die gemaakt worden om de effectentransactie tot stand te brengen en uit te voeren¹⁰. De vaststelling van transactiekosten wordt bemoeilijkt doordat ze veelal onderdeel zijn van de koers- of prijsvorming. Hierdoor zijn deze kosten niet direct herkenbaar als kosten. Van deze kosten is, voor zover de werkelijke kosten niet bekend zijn, een inschatting gemaakt op basis van geldende transactiekosten per soort belegging en de omzet in de betreffende beleggingscategorie.

De transactiekosten zijn in 2019 afgenomen van € 12,8 miljoen naar € 11,8 miljoen ofwel een daling van € 1,0 miljoen (of 3,0 basispunt / 0,030%). De transactiekosten betreffen impliciete en expliciete transactiekosten, waaronder (prijs-)verschillen tussen de executieprijs en de mid-prijs op moment van handelen). De daling in 2019 is vooral het gevolg van ontvangen compensaties bij de reset van (receiver-)swaps.

Bij de beoordeling van de relatieve performance van de vermogensbeheerders hoeft hiermee geen rekening te worden gehouden, omdat de kosten onderdeel vormen van het beleggingsresultaat.

¹⁰ Als percentage van het gemiddeld belegd vermogen exclusief de notionals van derivatentransacties.

Beïnvloedingsaspecten kosten vermogensbeheer

De kosten die zijn verbonden aan het vermogensbeheer moeten worden gezien in relatie tot het gekozen uitvoeringsmodel alsmede de gekozen beleggingsmix, de bijbehorende benchmarkkosten, het meerjarig rendement en het risico. De omvang van deze kosten wordt door een (combinatie van een) zestal aspecten beïnvloed:

1. De governance: de wijze waarop de beleidsvorming en de uitvoering van het vermogensbeheer is vormgegeven. Het fonds werkt met twee fiduciair beheerders, zijnde een lead overlay manager en een manager of managers. Daarnaast is een engagement & voting manager actief en een custodian die diverse value add services (performance meting, compliance monitoring, tax reclaim et cetera) uitvoert. Deze dienstverlener voert ook het collateral management en securities lending uit. Het fonds heeft bestuursondersteuning die een coördinerende en controlerende functie vervult.
2. Beleggingsmix: het fonds maakt keuzes tussen liquide en illiquide beleggingen, waarbij nadrukkelijk rekening wordt gehouden met de daaraan verbonden risico's en kosten. De beheerkosten van alternatieve illiquide beleggingen zijn een veelvoud van de beheerkosten van liquide beleggingen.
3. De mate van actief of passief beheer: het fonds maakt per onderdeel van de beleggingsportefeuille op zorgvuldige wijze een keuze voor de mate van actief of passief beheer. Actief beheer is duurder dan passief management.
4. Directe of indirecte beleggingen: het fonds maakt bij de samenstelling van de beleggingsportefeuille per categorie een keuze voor direct of indirect beleggen (participaties in beleggingsfondsen).
5. Schaalgrootte: het fonds heeft een vermogen van circa € 6,259 miljard en vormt daarmee qua vermogen een middelgroot pensioenfonds. Voor de inkoopkracht maakt het fonds gebruik van de externe (fiduciair) managers.
6. De met de externe managers gemaakte fee-afspraken, die naast de vaste vergoedingen op basis van over meer jaren behaalde rendementen kunnen leiden tot een additionele variabele vergoeding.

Bij de keuzes tussen liquide en illiquide beleggingen, tussen actief en passief beheer en tussen directe en indirecte beleggingen accepteert het fonds een hoger kostenniveau wanneer het verwachte extra rendement de hogere kosten en het (bepakt) hogere risico meer dan compenseert. Continu wordt bewaakt of dit uitgangspunt wordt gerealiseerd. Tot nog toe heeft de gekozen vermogensbeheerstructuur geleid tot een hoger extra rendement dan de hiermee gemoeide hogere kosten. Het extra rendement (vóór kosten) door actief beheer was over de afgelopen jaren als volgt:

2019:	+1,20% (core portefeuille +0,55%)	2016:	+1,75%
2018:	-/-0,20% (core portefeuille -/-0,00%)	2015:	+0,40%
2017:	+0,85% (core portefeuille +1,15%)	2014:	+0,35%

De managerkosten van de core portefeuille bedragen 0,183% (2018: 0,190%).

De meeropbrengst (ten opzichte van de benchmark) van de core portefeuille in absolute bedragen belooft over de jaren 2017, 2018 en 2019 respectievelijk + € 54.882.000, - € 3.254.000 en + € 26.671.000. Totaal is derhalve met de core portefeuille (aandelen en vastrentende waarden) ruim € 78,3 miljoen aan meeropbrengsten gerealiseerd. Over genoemde jaren is circa € 2,1 miljoen aan variabele vergoeding over deze meeropbrengst aan de manager of managers betaald, waarbij de meeropbrengst vooral in de jaren 2017 en 2019 is behaald.

Oordeel Bestuur

Het Bestuur heeft de kosten voor vermogensbeheer en de transactiekosten vergeleken met de door Sprenkels & Verschuren gepubliceerde kostenvergelijker. Dit betreft wel de kosten over 2018. De mediaan van de vermogensbeheerkosten van de in de vergelijking betrokken bedrijfstakpensioenfondsen lag op 0,35% en de mediaan van de transactiekosten lag op 0,09%.

Als gekeken wordt naar pensioenfondsen met vergelijkbare vereiste dekkingsgraad, dan liggen de vermogensbeheerkosten van SBZ Pensioen relatief hoog. Echter gezien het feit dat het fonds kiest voor een actief beleggingsbeleid, waarmee de laatste jaren bewezen een hogere performance (positieve relatieve performance) werd behaald en het fonds kiest voor beleggingen in alternatieve beleggingscategorieën (private equity, infrastructuur, vastgoed en impact beleggingen) acht het Bestuur de geconstateerde verschillen

acceptabel. Het Bestuur ervaart de kosten echter toch als hoog. Om deze reden onderzoekt het Bestuur de (netto) toegevoegde waarde van duurdere categorieën als private equity, maar bijvoorbeeld ook leveraged loans. Waar aan de orde zal SBZ Pensioen in 2020 consequenties verbinden aan de uitkomsten van genoemd onderzoek.

De mediaan van de transactiekosten lag bij de bedrijfstakpensioenfondsen op 0,09%. Als gekeken wordt naar pensioenfondsen met een vergelijkbaar belegd vermogen, dan liggen de transactiekosten van SBZ Pensioen relatief hoog. Echter gezien het feit dat het fonds een actief beleggingsbeleid hanteert (met betere resultaten) acht het bestuur de geconstateerde verschillen acceptabel. Bovendien is een deel van deze kosten het resultaat van de gerealiseerde aan- en verkopen versus de mid-prijs. Dit verschil is onderdeel van het beleggingsresultaat en dat resultaat is ten opzichte van de benchmark relatief gunstig.

Het Bestuur monitort nauwgezet of blijvend sprake is van een positieve relatieve performance van de beleggingsportefeuille. Waar mogelijk worden acties ingezet om de kosten te verlagen. In 2015 werden nieuwe afspraken gemaakt met de fiduciair managers. Daarnaast is in 2017 een nieuwe afspraak gemaakt met de dienstverlener bestuursondersteuning en is in 2018 opnieuw gesproken met één van de fiduciair managers en de custodian. Met beide partijen zijn nieuwe afspraken gemaakt, waarbij in overleg met de betreffende fiduciair een vereenvoudiging in de vergoedingenstructuur is aangebracht en daarnaast een plafond is afgesproken met betrekking tot de verschuldigde prestatievergoeding. De afspraken met de custodian zijn inmiddels aangepast. In 2018 en 2019 is onderzoek gedaan naar de invloed van dividend- en bronbelasting (taxes) op de netto relatieve performance van de core-portefeuille. Dit heeft ertoe geleid dat de hurdle in de berekening van de performance-fee aan de manager of managers met ingang van 1 januari 2019 is verhoogd.

Kosten vermogensbeheer Beschikbarepremieregeling en Nettopensioenregeling

De kosten voor het portefeuillebeheer voor risico deelnemers zijn sterk afhankelijk van de gekozen beleggingsmix. Deelnemers hebben namelijk de keuze uit drie lifecycles (die naarmate de leeftijd hoger wordt minder in zakelijke waarden en meer in vastrentende waarden beleggen) en kunnen eventueel ook zelf hun eigen portefeuille samenstellen. Eind 2019 was dit de verdeling:

Uitgedrukt in € 1.000	Managementfee	Op- en afslagen	Tansactiekosten	Totaal
Module Rente	0,7	2,3	1,2	4,2
Module Rendement	2,5	5,2	3,5	11,2
Module Matching	0,4	0,4	0,3	1,1
Sub-totaal	3,6	7,9	5,0	16,5
Bankkosten	1,1	-	-	1,1
Totaal	4,7	7,9	5,0	17,6

Er zijn geen deelnemers die gekozen hebben voor vrij beleggen (opt out). Daarvoor zijn dus geen kosten te rapporteren.

De managementfee beloopt 0,21% van het gemiddeld belegd vermogen over 2019.

De bankkosten bedragen 0,07%, de op- en afslagen bij toe- en uittreding 0,47% en de feitelijke transactiekosten belopen 0,30%.

Doordat de omvang van het belegd vermogen relatief klein is drukken de kosten ook relatief zwaar op de uitvoering en het resultaat.

In 2019 is via een waardeoverdracht in april 2019 geld vanuit de regeling bij ABNAMRO ingestroomd in de beleggingsfondsen bij Achmea IM. Van de totale transactiekosten is circa € 3 duizend het gevolg van deze waardeoverdracht. Voor de op- en afslagen is dit een bedrag van afgerond € 5 duizend. Door de berekeningswijze (kosten als percentage van startbedrag) vertekent dit de transactiekosten uitgedrukt als percentage.

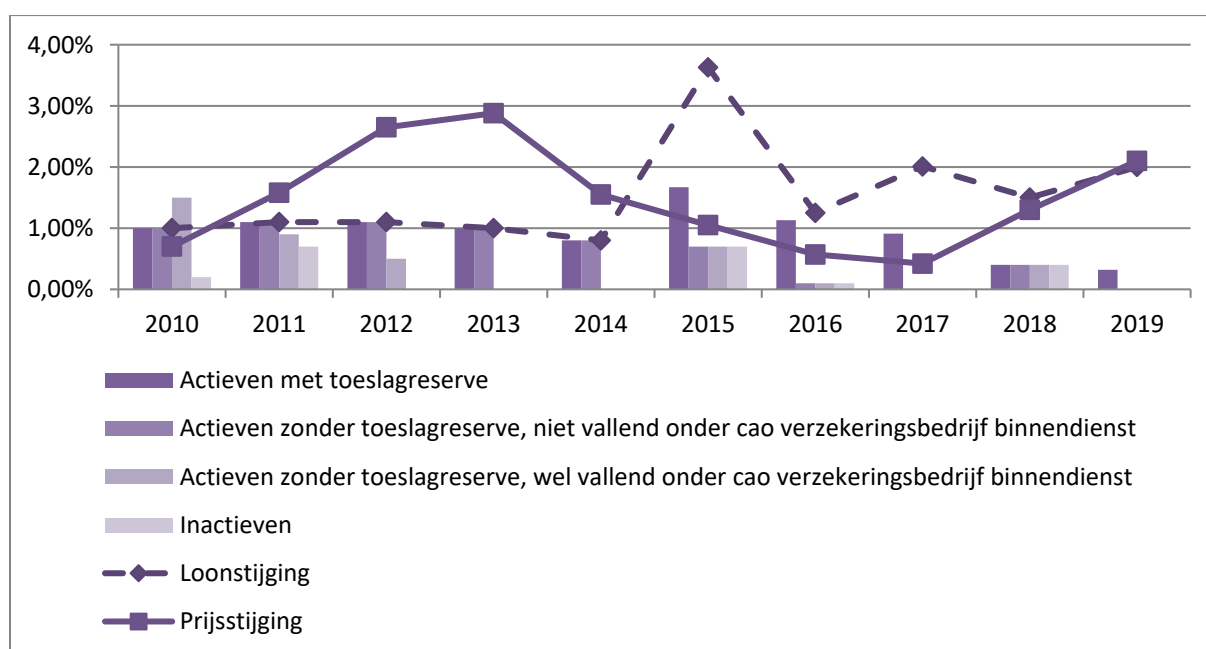
7.3.6. Toeslagverlening

7.3.6.1. Algemeen

Onder het FTK worden strengere voorwaarden gesteld aan toeslagverlening. Toeslagverlening kan alleen als de toeslag toekomstbestendig is. Het toeslagbeleid van het pensioenfonds staat toeslagverlening op de pensioenen van alle deelnemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers toe indien de nominale (reële) beleidsdekkingsgraad (rekening houdend met inflatie bij de waardering van pensioenverplichtingen) meer dan 110% bedraagt. Deze toeslagverlening is gerelateerd aan een prijsindex (CPI alle bestedingen afgeleid). Er bestaat geen recht op toeslagverlening en er is dus geen zekerheid of en in hoeverre het fonds in de toekomst een toeslag zal verlenen. Het fonds reserveert namelijk geen gelden voor toekomstige toeslagen en er wordt eveneens geen premie voor in rekening gebracht.

Voor actieve deelnemers is het mogelijk een aanvullende toeslag te krijgen als zij werkzaam zijn bij de werkgevers die een bijdrage leveren aan de toeslagreserve. De rekenregels voor de berekening van de hoogte van deze aanvullende toeslag vanuit de toeslagreserve zijn vastgelegd in de ABTN.

SBZ Pensioen heeft een toeslagbeleid waarbij vanaf een beleidsdekkingsgraad van 110% een (gedeeltelijke) toeslag verleend kan worden. Vanaf 1 januari 2019 kent SBZ Pensioen naast een uitkeringsovereenkomst ook een premieovereenkomst. De beleidsdekkingsgraad wordt vastgesteld inclusief dat deel van de voorziening (Beschikbarepremieregeling en Nettopensioenregeling) waar geen toeslag over verleend wordt. Dit heeft een negatief effect op de toeslagverlening. Voor de ondergrens van 110% heeft SBZ Pensioen ontheffing van DNB gekregen. SBZ Pensioen mag voor de ondergrens uitgaan van een gewogen gemiddelde ondergrens. Deze gewogen gemiddelde ondergrens wordt bepaald door voor het deel in eigen beheer (risico fonds) de 110%-grens te hanteren en voor de zuivere premieovereenkomsten (risico deelnemers) de grens van de technische voorzieningen (TV) plus het minimaal vereist eigen vermogen (MVEV) te hanteren.

7.3.6.2. Toeslagverlening in 2020

In december 2019 heeft het Bestuur besloten dat per 1 januari 2020 geen voorwaardelijke toeslag aan deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden vanuit de middelen van het fonds kon worden verleend. De dekkingsgraad waarbij SBZ Pensioen 'volledig' toekomstbestendig mag indexeren bedraagt per eind oktober 2019 106,8%. De beleidsdekkingsgraad ligt daarmee lager dan 110%. Conform de regels met betrekking tot toekomstbestendige indexatie mag er geen indexatie gegeven worden.

Per 1 januari 2020 is de toeslagreserve aangewend voor (een deel van) een toeslagverlening voor het verschil tussen de looninflatie (3,0%) en de toeslag van 0,0% aan deelnemers werkzaam bij die werkgevers, die bijdragen aan de toeslagreserve. De toeslag uit de toeslagreserve bedraagt 0,32%.

Indexatie-achterstand

Bij een beleidsdekkingsgraad hoger dan 124,1% is inhalen van de indexatieachterstand die is opgelopen sinds 1 januari 2016 (binnen grenzen) mogelijk. Het inhaalpercentage is voor alle deelnemers gelijk, met dien verstande dat op individueel niveau deelnemers niet meer kunnen inhalen dan ze feitelijk hebben gemist. Gelet op het feit dat de beleidsdekkingsgraad ruim onder de 124,1% lag, was inhaalindexatie in het verslagjaar niet aan de orde. In het verslagjaar bedraagt de indexatieachterstand ten opzichte van de prijsindex 4,93% voor de deelnemers waarvan de werkgever niet deelneemt aan de toeslagreserve en voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Voor de deelnemers waarvan de werkgever wel deelneemt aan de toeslagreserve is er sprake van een achterstand van 2,23% ten opzichte van de prijsindex.

7.3.6.3. Communicatie over toeslagverlening

Pensioenfondsen moeten correct, duidelijk en evenwichtig informeren over wat de komende jaren verwacht mag worden aan verhoging en verlaging van pensioenen. SBZ Pensioen heeft beleid opgesteld hoe en op welke momenten over toeslagverlening wordt gecommuniceerd.

SBZ Pensioen communiceert over verhogingen van pensioen aan deelnemers dat de prijzen de afgelopen jaren harder zijn gestegen dan het pensioen. Daardoor kunnen deelnemers minder kopen met hun pensioen dan in het verleden. Ook is het de verwachting van SBZ Pensioen dat de komende jaren het pensioen waarschijnlijk minder verhoogd wordt dan de prijzen. Ten aanzien van verlagingen geeft SBZ Pensioen aan de deelnemers aan dat de afgelopen jaren de pensioenen niet zijn verlaagd, maar dat het fonds misschien de komende jaren het pensioen moet verlagen. Dit is niet waarschijnlijk.

7.3.7. Beleggingsbeleid

7.3.7.1. Inleiding

SBZ Pensioen wil een goed en betaalbaar pensioen regelen voor haar deelnemers. Om dit waar te kunnen maken zijn de pensioenpremies alleen niet genoeg. Daarom wordt belegd en neemt het fonds beleggingsrisico's. Maar SBZ Pensioen wil geen te grote risico's nemen. Want dat zou de financiële gezondheid van het fonds in gevaar kunnen brengen. Het Bestuur doet daarom normaliter om het jaar onderzoek naar de beste combinatie van rendement en risico (ALM-studie). Hieruit volgt de strategische portefeuille. Binnen bandbreedtes kan het fonds dynamisch beleid voeren. Hierbij wordt op grond van diverse kwantitatieve en fundamentele beslisriteria risico toegevoegd of afgebouwd.

Op grond van de Pensioenwet houdt het fonds hierbij rekening met het volgende. De middelen worden belegd in het belang van aanspraak- en pensioengerechtigden. Hierbij geldt het volgende:

- Het beleggingsbeleid is vastgesteld door middel van een gedegen onderzoek en sluit aan op de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding van het fonds.
- Bij het hiervoor genoemde onderzoek worden realistische en haalbare aannames gehanteerd en gevoeligheidsanalyses uitgevoerd.
- In het onderzoek naar het beleggingsbeleid is expliciet rekening gehouden met de verplichtingenstructuur, inclusief het toeslagbeleid.

Herstelsituatie

- Er is sprake van een herstelplan en het fonds heeft het risicoprofiel niet doelbewust vergroot ten opzichte van het beleid c.q. de strategie vóór het ontstaan van het reservetekort.

In 2018 is nieuw ALM-onderzoek uitgevoerd (zie paragraaf 7.1.3). In 2019 is een tussentijdse update uitgevoerd.

In 2019 heeft het bestuur met name gekeken naar de evenwichtigheid van de premiedekkingsgraad, de beheersing van het matching-/renterisico in relatie met het kredietrisico en de rendementsdoelstelling en de dynamische strategie. Hierover leest u meer in de volgende paragraaf.

De portefeuille bestaat uit een liquide of 'core' deel (genoteerde aandelen, leveraged loans (bankleningen), hypotheek en obligaties) en een illiquide deel, dat bestaat uit alternatieve beleggingen. Hieronder vallen onder andere vastgoed, infrastructuur, private equity en impactbeleggen. Het rente- en valutarisico wordt gedeeltelijk afgedekt met derivaten. De uitgangspunten voor de uitvoering van het beleggingsbeleid (investment beliefs) zijn verwoord in de ABTN en het Strategisch Beleggingsbeleid. SBZ Pensioen opereert in een maatschappelijke context. Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) speelt uit dien hoofde ook een grote rol. Hierover leest u meer in de volgende paragraaf.

7.3.7.2. Gevoerd beleid

Het fonds zorgt ervoor dat het beleggingsbeleid voldoet aan de prudent person regel (artikel 135 Pensioenwet). Wij verwijzen hierbij ook naar het hoofdstuk inzake Risicobeoordeling. Gehanteerde uitgangspunten zijn:

Governance

- Het bestuur heeft de opzet en uitvoering van de gemaakte keuzes in het beleggingsbeleid voldoende beargumenteerd en vastgelegd.
- Het fonds heeft een beleggingsplan, waarin staat beschreven hoe zal worden belegd.
- Het fonds beschikt over een verklaring inzake de beleggingsbeginselen.
- Er is een duidelijk mandaat, waarin de doelstellingen en beleggingsrestricties staan beschreven.
- De beleggingen over de hoofdcategorieën en subcategorieën zijn conform het beleggingsplan. Het fonds monitort de implementatie op basis van periodieke rapportages.
- De besluitvorming over een eventuele afwijking van het beleggingsplan en/of mandaat komt zorgvuldig tot stand.

Transparantie beleggingsfondsen

- De beleggingsfondsen beschikken eveneens over vastgestelde beleggingsrichtlijnen op basis waarvan de risico's in de fondsen worden beheerst. De rapportages zijn tijdig beschikbaar.
- Het behaalde beleggingsrendement is controleerbaar en het gelopen risico past binnen het beleggingsbeleid.

Het fonds belegt (in principe) niet in bij het pensioenfonds aangesloten ondernemingen.

Portefeuillesamenstelling

In onderstaande tabel vindt u de marktwaarde van de portefeuille en de verdeling van het vermogen over de verschillende deelportefeuilles. In de jaarrekening worden de beleggingen weergegeven naar beleggingscategorie inclusief cash, vorderingen en schulden per beleggingscategorie.

Bedragen (x € 1.000):	Marktwaaarde per 31 december 2019			Marktwaaarde per 31 december 2018		
	Bedrag	Percentage	Norm-%	Bedrag	Percentage	Norm-%
Aandelen	1.516.886	24,2	22,0	1.221.418	22,5	22,0
Vastrentende waarden	4.266.426	68,2	65,5	3.849.685	71,1	65,5
Liquide portefeuille	5.783.312	92,4	87,5	5.071.103	93,6	87,5
Vastgoed	330.676	5,3	6,0	285.826	5,3	6,0
Infrastructuur	73.251	1,2	1,5	74.233	1,4	2,0
Impact beleggen	21.453	0,3	2,0	10.204	0,2	1,0
Private Equity	100.047	1,6	2,0	102.679	1,9	2,5
Sub-totaal	6.308.739	100,8	99,0	5.544.045	102,4	99,0
Overlays	-62.094	-1,0	0,0	-146.596	-2,7	0,0
Liquide middelen	12.574	0,2	1,0	17.924	0,3	1,0
Totaal portefeuilles	6.259.219	100,0	100,0	5.415.374	100,0	100,0

De werkelijke portefeuille wijkt geregeld, binnen bandbreedtes, af van de strategische normportefeuille. Dit komt door verschillen in waardeontwikkeling, verminderde liquiditeit of toegankelijkheid van de betreffende beleggingstitels (zoals vastgoed, infrastructuur en private equity), of door dynamisch beleid.

Aandelen

De wereldwijde aandelenportefeuille is ondergebracht bij een aantal vermogensbeheerders middels discretionaire mandaten. Daarnaast is er een specifieke allocatie naar aandelen van bedrijven uit opkomende landen. De belegging in deze categorie vindt plaats via deelname in beleggingsfondsen. De aandelenportefeuille kent sinds 2013 een separate allocatie naar defensieve aandelen. Deze aandelen kenmerken zich door een lager risico bij een op langere termijn (verondersteld) gelijkblijvend rendement.

Vastrentende waarden

In de eurostaatsobligatie-portefeuille wordt in overheden en met naam genoemde supranationals uit verschillende Europese en niet-Europese landen belegd in verschillende valuta. De valuta worden allemaal voor 100% naar euro's afgedekt. Naast de portefeuille met marktconforme duratie is een deel van deze portefeuille belegd in obligaties met lange looptijden van Nederland, Duitsland en Frankrijk. Voor deze portefeuille wordt een "buy and hold"-strategie gevoerd.

Binnen vastrentende waarden wordt ook belegd in hypotheek, credits, leveraged loans (bankleningen) en emerging markets. Deze allocaties worden ingevuld door participatie in beleggingsfondsen.

Alternatieve beleggingen

De portefeuille alternatieve beleggingen bestaat uit vastgoed, infrastructuur, private equity en impactbeleggen. De opbouw van deze portefeuille is goed op weg, maar nog niet geheel afgerond. Van de strategische weging van 11,5%-punt van het totaal is inmiddels 8,4%-punt ingevuld. De feitelijke toezeggingen (commitments) aan de beheerders van deze portefeuilles lopen in lijn met de gewenste allocaties. In 2019 zijn nieuwe commitments gedaan voor vastgoed, impactbeleggen en infrastructuur.

In 2019 is de strategische allocatie voor zowel infrastructuur als private equity met 0,5%-punt verlaagd ten gunste van impact investeringen.

Overlays

Rentehedge

De strategische afdekking varieert tussen 52,5% en 67,5% van de waarde van de verplichtingen op marktrente. Hierbij geldt een operationele bandbreedte van +/- 2,5%-punt.

Begin 2018 beliep de afdekking op basis van de strategie 55%. In de loop van 2018 is op basis van discussie over de marktomstandigheden langs de weg van de daarvoor ontwikkelde scorecards en rekening houdend met het risicokader de rente-afdekking teruggebracht naar 50%. In de zomer van 2019 kwamen, vooral als gevolg van de handelsoorlog tussen de Verenigde Staten en China en de aankomende Brexit, de markten en daarmee de dekkingsgraad onder druk. Deze daalde naar een niveau waarop de onderwogen positie in de

rentehedge, die werd ingenomen op basis van veronderstelde verdere economische groei en toenemende inflatie en een daarop gebaseerde verwachte rentestijging, door het bestuur teruggebracht naar een neutrale positie (60% hedge op basis van marktrente).

Aandelenhedge

Het fonds heeft in 2019 geen bescherming op de aandelenportefeuille gehad.

Valutahedge

Binnen verschillende mandaten wordt in vreemde valuta belegd. De resultaten van deze managers zijn dus afhankelijk van valutaschommelingen. Op het hoogste fondsniveau worden door de Lead Overlay Manager de belangrijkste valuta's (US dollar, Japanse Yen, Zwitserse frank en Britse pond) grotendeels (2019: resp. circa 50% voor de USD, 0% voor de Yen en 100% voor het Britse pond en de Zwitserse frank) afgedekt. De overige valuta's van ontwikkelde landen worden geheel afgedekt. Het valutarisico in lokale valuta's van emerging markets wordt niet afgedekt. De redenen hiervoor zijn de kosten en de (op langere termijn) veronderstelde appreciatie van deze valuta's als gevolg van de hogere groei in deze landen. Hierbij wordt het renteverhaal van deze valuta ten opzichte van ontwikkelde valuta meegenomen. Voor alle door de Lead Overlay Manager uitgevoerde valutahedges wordt onderpand aangehouden.

Liquide middelen

We houden een bedrag in liquiditeiten aan in verband met de opbouw van de portefeuille alternatieve beleggingen en voor de cash flow-verplichtingen uit de hedgeportefeuilles (rente en valuta's).

Risicokader en dynamisch portefeuillebeleid

Het fonds hanteert een dynamisch beleggingsbeleid op basis van een risicokader.

Doelstelling risicokader

Het Bestuur wil continu kunnen bewaken of

- de rente en dekkingsgraad zich binnen de scenario's van de ALM ontwikkelen;
- het beleggingsbeleid, ook gedurende de periode tussen ALMs, nog leidt tot het gewenste risicorendementsprofiel en passend is bij de vastgestelde risicohouding.

Doelstelling dynamisch beleid

Het Bestuur kan het beleid binnen het risicokader tussentijds bijsturen als de pensioendoelstelling in gevaar komt en/of de kortetermijnrisico's te hoog worden. Het doel is om een bij de dan geldende omstandigheden passende risicorendementsverhouding te bewerkstelligen.

Daarbij houden we rekening met de voorkeur van het Bestuur en Sociale Partners om als het spannend wordt (de kans op) kortingen te beperken. Dit doen we echter niet zonder de pensioendoelstelling uit het oog te verliezen.

Werkwijze

Het Bestuur stelt zich niet alleen in de ALM-studie, maar ook ieder kwartaal en indien nodig vaker de volgende vragen:

1. Hoeveel risico moet SBZ Pensioen minimaal nemen om de langetermijn pensioendoelstelling te behalen?
en
2. Hoeveel risico kan SBZ Pensioen maximaal dragen gezien de (kortetermijn) risico's?

Bij de beantwoording van deze twee vragen maken we gebruik van een tabel (exceltool) waarbij de UFR-dekkingsgraad, de verdeling matching- versus returnportefeuille en de mate van renteafdekking kunnen variëren. De uitkomsten zijn onder meer het pensioenresultaat op lange termijn en verschillende risicomatstaven op de korte termijn. De risicokadertabel heeft een signaalfunctie en is bedoeld als basis voor een discussie. Als vragen 1 en 2 nijpen tot aanpassing van het beleid, zal op basis van marktscorecards bepaald worden aan welke knoppen gedraaid het beste gedraaid kan worden.

Verantwoord beleggen

Pensioenfondsen beheren veel geld. Het belangrijkste doel daarbij is een goed pensioen realiseren voor onze deelnemers. Daarbij vinden we dat we als beheerder van al dat geld een grote maatschappelijke verantwoordelijkheid hebben. We zijn ervan overtuigd dat financieel rendement en maatschappelijke verantwoordelijkheid samengaan.

Bij het beleggen kijken we naar de winst van een bedrijf, maar ook naar het functioneren van een bedrijf. Ondernemingen die minder goed presteren in hun maatschappelijke context lopen het risico dat zij voor belegging worden uitgesloten. Dit maakt een beroep van deze ondernemingen op de kapitaalmarkten onmogelijk of moeilijker en daarmee duurder, en staat daarmee de groei en de winstgevendheid van de onderneming in de weg. Daarom kiezen we er bewust voor verantwoord te beleggen. Ondernemingen worden beoordeeld op hun "license to operate".

In dit bestuursverslag gaan we hier dieper op in. Hiermee wordt mede voldaan aan artikel 135 lid 4 van de Pensioenwet, waarin is voorgeschreven dat in ons jaarverslag melding wordt gemaakt van de wijze waarop in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen.

Hierbij hebben wij drie speerpunten geformuleerd. Onze drie speerpunten zijn: milieu- en klimaatbeleid, sociale omstandigheden (gezondheidszorg en financiële zekerheid) en goed ondernemingsbestuur.

We vullen dit op vier manieren in.

ESG-integratie is de basis van ons beleid. We nemen maatschappelijke aspecten mee in al ons doen en laten. Dit geldt bij beleidsvoorstellen, bij beleggen, bij onze eigen organisatie en ook onze partners moeten voldoen aan onze maatstaven rondom maatschappelijk beleggen en ondernemen.

Daarin speelt *actief* aandeelhouderschap (engagement en voting) een belangrijke rol. Namens SBZ Pensioen gaat Robeco *actief in gesprek* met bedrijven over goed ondernemingsbestuur, sociale omstandigheden en milieu- en klimaatbeleid (engagement). Met als doel verbeteringen op deze gebieden te realiseren. Robeco *stemt* daarbij namens SBZ Pensioen ook op aandeelhoudersvergaderingen (voting).

Er zijn ook landen, bedrijven en industrieën die we *uitsluiten* voor onze beleggingen. De bedrijven die we uitsluiten en de bedrijven waarin we wél beleggen vindt u op de website¹¹.

Tenslotte selecteren we ook beleggingen die juist een *positieve impact* hebben op het milieu, toegang tot financiële dienstverlening of betere gezondheidszorg.

Er is meer aandacht besteed aan de meting van CO₂-uitstoot in de portefeuille, de energietransitie en de kolensector. Voorts zal meer nadruk worden gelegd op ESG-integratie in de portefeuille en de manager-selectie. De eerste CO₂-metingen zijn uitgevoerd, maar de kwaliteit en interpretatie daarvan zijn nog voor verbetering vatbaar. In 2019 is besloten tot een voorwaardelijke uitsluiting van bedrijven, die meer dan 25% van hun omzet halen uit de opwekking van energie met thermische steenkool. Dit criterium zal in 2020 worden aangescherpt.

Jaarlijks onderzoekt de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) wat de prestaties zijn van de (50) grootste pensioenfondsen op het gebied van verantwoord beleggen. In 2019 is SBZ Pensioen uitgekomen op een 11^e plek in de ranglijst, met een totaalscore van 3,3 en twee sterren.

Actief in gesprek

Ook wel: *engagement*. Bij het beleggen kijken we naar de winst van een bedrijf, maar ook naar het functioneren van een bedrijf. Zoals hiervoor is aangegeven gaat Robeco namens SBZ Pensioen *actief in gesprek* met bedrijven over goed ondernemingsbestuur, sociale omstandigheden en milieubeleid. Het doel is bij de bedrijven onder engagement verbeteringen op deze gebieden te realiseren. Per kwartaal maken we hiervan een rapportage. Die is te vinden op onze website.

In 2019 heeft SBZ Pensioen aan Robeco gevraagd engagement te gaan voeren op het thema "Deflating healthcare cost through digital innovation" en op het thema "Palmoil". Bij het eerste thema geldt, dat er al veel voortgang is geboekt om de gezondheid van miljoenen mensen te verbeteren, maar er zijn ook nog veel uitdagingen voordat goede gezondheid en welzijn wereldwijd de norm zijn. In veel landen zijn de zorguitgaven sneller gestegen dan het bbp, voornamelijk als gevolg van de groei en de vergrijzing van de bevolking. Het zo

¹¹ www.sbzpensioen.nl/Het-pensioenfonds/Beleggingsbeleid/

efficiënt mogelijk aanwenden van middelen is dus noodzakelijk. Bij palmolie bedrijven speelt een aantal problemen. Ontbossing is een heikel punt maar ook het schenden van mensenrechten is regelmatig aan de orde. Om deze negatieve effecten te beperken moet de industrie een omslag maken naar een duurzame manier van produceren. Van de voortgang van deze thema's wordt verslag gedaan.

Daarnaast voert Robeco namens het fonds de discussie met ondernemingen op beheersing van vervuiling en hun milieustrategie. Concreet ontvangen bedrijven aanbevelingen om hun prestaties op dit gebied te verbeteren. Dit engagement-dossier loopt nog tot 2021. Voor dit probleem is een gecoördineerde aanpak door talloze belanghebbenden nodig. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor de onderneming(en) in kwestie. Dit engagement-programma voor het verminderen van de wereldwijde afvalproductie is erop gericht ondernemingen aan te moedigen hun rol te vervullen en te zorgen dat er minder afval wordt geproduceerd, of liever nog, helemaal geen.

In de strijd tegen obesitas voert het fonds met Robeco het gesprek met de voedingsmiddelenindustrie, opdat in de productportefeuilles toegevoegde suikers worden teruggebracht. Met overheden wordt gesproken over introductie van belasting op producten die veel toegevoegde suikers kennen. De uitwerking van dit thema werd in 2019 voortgezet en over dit thema is in 2019 ook verslag gedaan.

Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

Namens SBZ Pensioen stemt Robeco op aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven waarin we aandelen hebben. Dit betekent dat we bij bedrijven waarvan we aandelen hebben, voor of tegen voorstellen kunnen stemmen. Het gaat dan om voorstellen op het gebied van milieubeleid, sociale omstandigheden of ondernemingsbestuur. U vindt de stemrapportages op onze website.

Landen en bedrijven uitsluiten

Bovenal bezit SBZ Pensioen nooit beleggingen die volgens de wet verboden zijn. Robeco houdt voor ons een lijst bij met een beperkt aantal landen en bedrijven waarin per definitie niet wordt belegd. Het gaat dan bijvoorbeeld om landen die sancties zijn opgelegd door de EU, de VN of de VS. Of om bedrijven die zich bezighouden met controversiële wapens. Daarnaast kunnen bedrijven of landen op de lijst komen omdat ze op andere manieren de regels schenden op het gebied van milieu en klimaat, sociale omstandigheden, waarbij uitdrukkelijke aandacht aan mensenrechten wordt besteed, of goed ondernemingsbestuur. In principe sluit SBZ Pensioen bedrijven uit die zich schuldig maken aan grove schendingen van de Global Compact ("in principe" is hier opgenomen omdat in de beleggingsfondsen mogelijk anderszins ondernemingen zijn opgenomen die in rechtstreekse mandaten uitgesloten zouden worden door SBZ Pensioen). Daarnaast heeft SBZ Pensioen al langer geleden besloten niet te beleggen in tabaksfabrikanten. In 2019 is daar de voorwaardelijke uitsluiting van kolen aan toegevoegd.

Ook in 2019 is in grote lijnen het uitsluitingenbeleid van Robeco gevolgd. Diverse ondernemingen zijn in 2019 voor belegging uitgesloten. Ook de lijst met uitgesloten landen werd op grond van getroffen sanctiemaatregelen geactualiseerd.

Positieve impact

Voorts heeft SBZ Pensioen *impact beleggen* ingevoerd. Daarmee richten wij ons naast financieel resultaat extra op (impact hebben op) maatschappelijk resultaat. Het gaat dan om het verbeteren van de gezondheidszorg, de financiële zekerheid voor individuen of het milieu (klimaat). De uitvoering hiervan ligt bij Russell Investments.

De eerste middelen zijn aan Gilde Healthcare Services II toevertrouwd. Dit fonds richt zich op zorgbedrijven die zich richten op het leveren van betere zorg tegen lagere kosten. Ook worden gelden belegd in het Evercare Health Fund. Dit fonds investeert in lokale zorgvoorzieningen (vooral exploitatie van ziekenhuizen) in opkomende markten. In 2017 is besloten tot een belegging in een "renewable energy"-fonds van Impax (windmolen-, waterkracht- en zonne-energie). Deze belegging is in 2018 geëffectueerd. Voorts werd in 2018 geïnvesteerd in het LeapFrog Emerging Consumer Fund (met name financiële zekerheid in opkomende markten). In september 2019 werd de belegging in het North Sky Capital Clean Fund definitief. Een belangrijk deel van de investeringen zal zien op projecten welke de klimaatverandering beperken en een kleiner deel zal aangewend worden ten behoeve van de gezondheidszorg. Een voordeel van deze investering is, dat de door SBZ Pensioen beschikbaar gestelde gelden relatief snel worden belegd (geïnvesteerd).

De invulling van de impactportefeuille blijkt niet eenvoudig. De opbouw gaat daarom langzaam.

Nieuw MVB-beleid

In 2018 is na diverse discussies in de BeleggingsAdviesCommissie en het bestuur besloten via een top down-benadering tot vernieuwd beleid te komen. Dit beleid is medio 2019 door het Bestuur vastgesteld. Dit betekent dat we vanuit de missie, visie en strategie van het fonds en de prioriteiten die SBZ Pensioen stelt aan haar maatschappelijke betrokkenheid ons beleid formuleren. Hierbij spelen we tevens in op ontwikkelingen in de markt en de maatschappij. Zo is binnen de gemeenschap van Nederlandse pensioenfondsen een IMVB-convenant gesloten, dat ook door SBZ Pensioen is ondertekend. Dit IMVB-convenant is een uitvloeisel van afspraken tussen de (Europese en nationale) overheid en (onder andere) de financiële sector met betrekking tot de te vervullen rol op het gebied van duurzaam ondernemen en beleggen.

Daarnaast zal in het vernieuwde beleid uitwerking worden gegeven aan een keuze voor en integratie van duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (UN-SDG's). En zal voorts uitvoering worden gegeven aan de verplichtingen van de Shareholders Rights Directive (betrokken aandeelhouderschap) die sinds 1 december 2019 in Nederland van kracht is geworden.

In de beleggingsprocessen van SBZ Pensioen – met name bij de selectie en monitoring van vermogensbeheerders – wordt het effect van ESG-factoren op de beleggingsrisico's en het rendement expliciet meegewogen. Het pensioenfonds verwacht van haar vermogensbeheerders dat zij een MVB-beleid hebben dat aansluit bij (inter)nationaal geaccepteerde normen en dat niet leidt tot te hoge risico's. Daarnaast brengt SBZ Pensioen in kaart hoe de portefeuille is verdeeld over ESG-scores en deze scoort op CO₂-uitstoot (t.o.v. de benchmark). De ESG beoordeling door de fiduciair manager is een vast onderdeel van de due diligence die wordt uitgevoerd bij de selectie van een beheerder en tevens is dit onderdeel van de monitoring per kwartaal.

Welke acties heeft SBZ Pensioen ondernomen?

Energieverbruik op basis van kolen levert van alle fossiele brandstoffen de grootste bijdrage aan CO₂-emissies en heeft daarmee een belangrijke impact op de opwarming van de aarde. Het Klimaatverdrag van Parijs (COP21) en het Nederlandse Klimaatakkoord kunnen gezien worden als duidelijke signalen vanuit de politiek om actie te ondernemen tegen de klimaatverandering. Vele landen kennen een beleid ten aanzien van de sluiting van kolencentrales. Klimaatverandering is ook één van de thema's die SBZ Pensioen in het MVB-beleid hanteert. Om klimaatverandering tegen te gaan sluit SBZ Pensioen beleggingen uit in ondernemingen die zich voor meer dan 25% van de omzet met delving van thermische steenkool bezighouden of voor meer dan 25% van de omzet energie produceren op basis van thermische kolen, gecombineerd met een productie van energie uit hernieuwbare bronnen van minder dan 10%. SBZ Pensioen heeft de doelstelling de gehanteerde criteria aan te scherpen om uiteindelijk te komen tot een volledige uitsluiting van thermische steenkool. Daarnaast investeert SBZ Pensioen in ondernemingen of beleggingsfondsen die zich richten op schone energie. In 2020 is deze uitsluiting verder aangescherpt.

De managers van SBZ Pensioen worden geïnformeerd over de gehanteerde tabaksuitsluiting. Actief wordt gemonitord of deze uitsluiting in de portefeuilles wordt toegepast.

SBZ Pensioen gebruikt haar stemrecht in lijn met het MVB-beleid. Op de bijna 500 jaarvergaderingen waarop het pensioenfonds gestemd heeft is op ruim de helft van die vergaderingen tegen één of meer door de beursgenoteerde onderneming ingebrachte agendapunten gestemd. Door het stemrecht te gebruiken motiveren we bedrijven om onze MVB-oogmerken mee te wegen in hun besluitvorming.

Daarnaast wordt met ondersteuning van de MoM erop toegezien, dat alleen asset-managers worden geselecteerd die een hoge ESG-score kennen. Het beleid en de organisatie van deze managers kenmerken zich door integratie van maatschappelijke betrokkenheid in de ondernemings- en beleggingsprocessen.

Op de website van het fonds wordt u verder geïnformeerd omtrent verantwoord beleggen bij SBZ Pensioen.

7.3.7.3. Performance

De totale beleggingsportefeuille inclusief illiquide alternatieve beleggingen bracht 13,2% op. Het (gedeeltelijk) afdekken van rente-, en valuta-risico leverde (3,0%) positief rendement.

Onderstaande tabel geeft de bruto-performance (voor aftrek van kosten¹²) weer uitgesplitst naar de verschillende categorieën waarin voor het fonds wordt belegd:

	2019	2019	2018	2018
	Portefeuille	Benchmark	Portefeuille	Benchmark
Aandelen	28,40%	27,05%	-3,65%	-4,05%
Vastrentende waarden	9,20%	8,80%	1,90%	2,00%
Core portefeuille	13,80%	13,25%	0,55%	0,55%
Alternatieve beleggingen	7,60%	3,60%	12,40%	9,70%
Totaal (excl. Overlays)	13,25%	12,00%	1,50%	1,70%
Overlays	3,00%	n.a.	-1,80%	n.a.
Totaal inclusief overlays	16,25%	n.a.	-0,30%	n.a.

De outperformance op aandelen (1,35%) is te danken aan wereldwijde aandelen en aandelen in emerging markets (3,35% positief ten opzichte van hun benchmark). Managers van defensieve aandelen (2,00% negatieve relatieve performance) presteerden minder dan de benchmark. Door de weging van wereldwijde aandelen ten opzichte van defensieve en emerging market aandelen resteert alsnog een positieve relatieve performance van 1,35%. In de performance van aandelen en dat van de betreffende benchmark is ook valutaresultaat begrepen. De valuta-afdekking geschiedt via een overlay met derivaten en de resultaten daarvan wordt weergegeven in het resultaat op overlays.

Voor de beleggingen in vastrentende waarden geldt dat het portefeuilleresultaat 0,40% hoger was dan dat van de benchmark. De portefeuille staatsleningen droeg positief bij aan het relatieve rendement (+0,75%). Credits scoorden in relatieve zin ook een positief resultaat (+0,45%) en emerging markets bleven achter bij de meetlat (-0,70%). Voor long duration bonds, leveraged loans en hypotheekleningen is bepaald dat het portefeuillerendement als benchmark geldt. De vastgoedportefeuille presteerde (een performance van 7,80%) onder de benchmark (9,1%); een relatieve performance van -1,3%. Ook bij de private equity portefeuille bleef de performance achter bij de benchmark (-5,60% ten opzichte van de benchmark). Binnen de portefeuille infrastructuur vinden distributies plaats, het relatieve rendement in deze categorie is goed (een plus van 9,25% ten opzichte van de benchmark). Het absolute rendement van de private beleggingen over 2019 is positief en overtreft de verwachting (7,60% versus 3,60% ofwel een plus van 4,0%).

Om (aandelen-,) rente- en valutarisico af te dekken gebruikt het fonds derivatenoverlays. De rentehedge-overlay heeft (4,70%) positief bijgedragen omdat over heel 2019 de rente per saldo daalde; het fonds heeft niet het gehele renterisico afgedekt. Vanwege op dat moment levende inzichten (doorzettend economisch herstel en relatieve rust op de financiële markten) werd in 2017 de rentehedge teruggebracht naar 55%. In 2018 werd vanwege vertrouwen in voortgezet economisch herstel de hedge verlaagd naar 50%. Medio 2019 daarentegen werd de hedge vanwege ontwikkelingen op de markt, toegenomen risico en bescherming van de dekkingsgraad weer verhoogd naar 60%.

De euro heeft in 2019 ten opzichte van met name de Amerikaanse dollar aan waarde verloren. De afdekking van onder meer de dollar levert daardoor een negatief resultaat (-1,70%) op, dat bovenop het rendement in de fysieke beleggingsportefeuille komt.

Op de waardering van de beleggingen in alternatieve beleggingscategorieën is in de loop van het tweede kwartaal 2020 een backtest uitgevoerd. Uit deze backtest bleek een (beperkt) hogere waarde. Het verschil belooft circa 14,35 miljoen euro. In de performance-meting zou dit leiden tot een uitkomst van het rendement over het totaal belegd vermogen, die circa 0,25% hoger is dan in vorenstaande tabel is weergegeven. Uit prudentie-overwegingen heeft het bestuur afgezien van verantwoording van de hogere waarde in de balans van het pensioenfonds.

¹² De kosten zijn terug te vinden in paragraaf 3.4.2

Meerjarig rendementsoverzicht¹³

Het bruto rendement over de afgelopen jaren kan als volgt worden weergegeven:

Jaar	Inclusief overlays	Exclusief overlays	Exclusief overlays benchmark
2019	+ 16,2%	+ 13,2%	+ 12,0%
2018	-0,3%	+1,5%	+1,7%
2017	+ 4,2%	+ 2,4%	+ 1,5%
2016	+ 11,4%	+ 8,7%	+ 7,0%
2015	- 0,4%	+ 6,1%	+ 5,7%
Vijfjaarsgemiddeld rendement	6,0%	6,3%	5,5%
Tienjaarsgemiddeld rendement	9,1%	7,6%	6,8%

De cumulatieve relatieve performance is positief¹⁴. Dit is met name te danken aan goede managerselectie. En de afdekkingsstrategieën leveren een belangrijke bijdrage aan de financiële positie van het fonds.

Het gemiddeld rendement exclusief overlays over de laatste vijf jaar beloopt 6,30% tegen 5,51% voor de benchmark. Een geannualiseerd extra rendement van 0,79%. De gemiddelde vermogensbeheerkosten (exclusief fiduciaire fee, bestuurskosten, bewaring en advies) belopen circa 0,42%. Na aftrek van kosten resteert een jaarlijks extra rendement van 0,37%. Hierbij moet worden opgemerkt, dat de portefeuille van SBZ Pensioen geheel actief wordt beheerd. Overigens mag niet worden vergeten dat passief management ook niet zonder kosten is.

Performance modules Beschikbarepremieregeling en Nettopensioenregeling

De performance over 2019 van de beleggingen in de modules van de DC-regeling geeft het volgende beeld:

	Omvang x € 1.000	Rendement Portefeuille* (%)	Rendement Benchmark (%)
Module Rente	735	3,88%	4,10%
Module Matching	207	26,50%	26,59%
Module Rendement	1.612	12,88%	14,01%
Liquide middelen	1		
Totale portefeuille	2.555	8,85%	

*Het rendement van de totale portefeuille betreft het rendement inclusief (transactie)kosten met ingangsdatum 31 januari 2019. Dit in tegenstelling tot de modules waar de rendementen tegen net asset value (NAV) zijn weergegeven.

De weergegeven rendementen zijn op totaalniveau van de modules. Per individuele deelnemer kan de performance hiervan verschillen door de leeftijd van de deelnemer en het gekozen risicoprofiel. Deze regeling is in 2019 gestart. In april heeft een waardeoverdracht plaatsgevonden die een negatief vertekenend beeld geven aan de performance van de totale portefeuille. Dit komt door de berekening van de transactiekosten. Zie par. 7.3.5.2.

In de module rente deden bedrijfsleningen (credits) het beter dan de benchmark. Staatsobligaties daarentegen bleven achter bij de benchmark.

¹³ Het vijfjaarsgemiddelde en tienjaarsgemiddelde rendement is berekend volgens de multiplicatieve methode. De berekening voor het rendement exclusief overlays geeft ten opzichte van de benchmark inzicht in de 'zuivere' beleggingsprestatie van het fonds. De overlays zijn meer een strategische keuze ter behoud van dekkingsgraad en vormen meer een uitvloeisel van strategische keuzes ten aanzien van afdekking van aandelen-, rente- en valutarisico dan dat deze om reden van beleggingsrendement worden ingezet.

¹⁴ Zie paragraaf 7.3.5.2

De performance in de module rendement werd met name negatief beïnvloed door de relatieve rendementen die werden behaald met de wereldwijde (factor) aandelenportefeuille (de benchmark-keuze speelt hierbij een rol) en de performance op de high yield-portefeuille.

7.3.7.4. Beleggingsbeleid 2020

Voortgezet beleid

De beleggingen deden het (in lijn met de economische ontwikkeling) in 2019 ondanks de Brexit-perikelen en de begrotingsperikelen in Italië redelijk goed. Wel zette aan het eind van de zomer de handelsoorlog tussen de VS en China druk op de markten en de rente. Als gevolg daarvan stond de (beleids)dekkingsgraad van het fonds weer onder druk. De BeleggingsAdviesCommissie heeft in deze periode meermaals overleg gevoerd met de LoM en de MoM om te bezien of maatregelen aan de orde waren. De rentehedge werd in verband hiermee terug gebracht naar de strategische waarde van 60%.

Het beleggingsbeleid in 2020 betreft in belangrijke mate een voortzetting van het beleggingsbeleid 2019. De asset allocatie wijzigt niet wezenlijk. Doordat SBZ Pensioen ervoor kiest om de duratie van een deel van de portefeuille (5%) lang aan te houden, behoeven bij de afdekking van het renterisico minder derivaten (swaps) ingezet te worden. Dit is gunstig in het licht van centrale clearing onder EMIR (in de zin, dat een lagere cash-behoefte uit margin-verplichtingen resulteert). In 2020 zal SBZ Pensioen klaar zijn voor centrale clearing onder EMIR. BNP Paribas zal het cash management verzorgen. Hiertoe zal BNP Paribas, naast Russell Investments, ook op het long bond mandaat kunnen instrueren om cash te kunnen genereren. BNP Paribas (variation margin in geld) zal in samenwerking met Northern Trust (initial margin in obligaties) voor onderpand zorgen in centraal geclearde (OTC) derivatentransacties. Deze faciliteit is begin 2018 voor het fonds beschikbaar gekomen, maar de operationalisering van deze faciliteit dient nog afgerond te worden.

Ook in 2020 zal voor de matching-portefeuille en de return-portefeuille de valutahedge separaat worden ingeregeld waarbij het uitgangspunt is, dat de matching-portefeuille volledig voor valutarisico is afgedekt. In de return-portefeuille worden op grond van waarderingmethodieken de US-dollar voor 70% en het Britse pond voor 50% afgedekt. De Japanse yen wordt niet afgedekt (0%). De overige valuta in ontwikkelde markten blijven volledig afgedekt terwijl de valuta in de ontwikkelende economieën onafgedekt blijven.

De beleggingsportefeuille heeft een risicoprofiel dat past bij de huidige financiële positie. Tenslotte wordt opgemerkt, dat strategisch ruimte is gecreëerd om de rentehedge, op grond van de (nieuwe) sturingsvariabelen, te variëren tussen 67,5% en 52,5%. Rekening houdend met de economische situatie en de financiële positie positie van het fonds acht het Bestuur een neutrale afdekking passend. Voor 2020 is de uitgangspositie een rente-afdekking van 60%.

Binnen de gehele portefeuille worden bij aanvang van het boekjaar dezelfde categorieën ingezet als in 2019. Het bestuur heeft bijzondere aandacht voor de hoge waardering van verschillende categorieën. Het bestuur heeft begin 2020 een optimalisatiestudie uit laten voeren, waaruit een beperkte bijstelling van de portefeuille zal volgen. Zo zullen leveraged loans (bankleningen) worden verkocht en zullen de beleggingen in emerging market debt (schuld van ontwikkelende landen) worden gereorganiseerd. Mogelijk zal de belegging in private equity, mede om reden van het hoge kostenniveau van deze categorie, langzaam worden afgebouwd ten gunste van infrastructuur en/of impactbeleggingen. Daarnaast heeft het niveau van de renteafdekking bijzondere aandacht van het bestuur en wordt van tijd tot tijd gekeken naar beschermingsconstructies op aandelen in combinatie met mogelijke bijstelling van de asset-allocatie.

Van IBOR naar €ster

Euribor en Eonia zijn beide in 2016 door de Europese Commissie aangemerkt als kritieke benchmark. Euribor is buitengewoon belangrijk voor de financiële industrie geworden en wordt inmiddels gebruikt voor meer dan EUR 100 biljoen aan financiële producten. Door nieuwe regelgeving mogen non-compliant benchmarks (als Eonia en Euribor) niet meer gebruikt worden in nieuwe producten vanaf januari 2020 (een verlenging van 2 jaar is toegekend). DNB heeft besloten om de verandering omtrent Eonia en Euribor eerst te analyseren en pas op basis van deze analyse in de loop van 2020 met eventuele wijzigingen te komen. Pas op dat moment zal er meer duidelijkheid komen op basis van welke rentecurve en instrumenten pensioenfondsen hun verplichtingen zullen

gaan verdisconteren. De vervangende benchmark zal vermoedelijk €ster worden. Een ISDA werkgroep werkt aan een protocol om de complexe en tevens omvangrijke overstap van EONIA naar €ster voor de markt zo efficiënt mogelijk te laten verlopen. Er wordt verwacht dat deze ISDA werkgroep in september met een publicatie zal komen. De ontwikkelingen worden op de voet gevolgd.

Covid-19

Na afloop van het verslagjaar is als gevolg van het Corona-virus een heuse financiële crisis ontstaan. De financiële markten reageerden heftig op alle gebeurtenissen. In de tweede week van maart 2020 zette de rente dieptepunten neer. De rente daalde met ruim een half procent om rond half april 2020 weer op het niveau aan het begin van het jaar terug te keren. Medio maart 2020 waren de aandelenmarkten met circa 30-35% gedaald. Vanaf het laagste niveau herstelden tot medio april weer met 20-25%, maar de beurzen noteren medio april 2020 nog altijd circa 15% onder het niveau aan het begin van het jaar.

De UFR-dekkingsgraad daalde in de tweede helft van maart 2020 naar 94,5% en de dekkingsgraad op basis van marktrente daalde zelfs tot een niveau van 86,0%. Vanaf eind maart 2020 is in de dekkingsgraad weer enig herstel zichtbaar. Voor de actuele stand verwijzen wij u naar onze website.

De beleidsdekkingsgraad is gedaald naar 103,7% per 31 maart 2020. Overheden en centrale banken hebben grootscheepse maatregelen aangekondigd om het bedrijfsleven maar ook de kredietverlening en daarmee de economie en de werkgelegenheid te ondersteunen.

In maart 2020 is uitdrukkelijk stilgestaan bij de vraag of het beleid, waaronder het beleggingsbeleid, aangepast diende te worden. De uitkomst van dit overleg was, dat dit niet aan de orde is en dat het staande beleid wordt gecontinueerd, waarbij wel het uitdrukkelijke uitgangspunt is, dat de rentehedge op niveau blijft. Dit heeft door de gedaalde rente geleid tot een beperkte bijsturing van de rentehedge. Ook is besloten, dat de asset-allocatie binnen de geldende bandbreedte gehouden wordt. Door de gestegen koersen van vastrentende waarden en gedaalde koersen van aandelen zijn tussentijds obligaties verkocht en aandelen gekocht. Op dit moment is niet te overzien welke (structurele) impact de Corona-crisis op de financiële gezondheid van het pensioenfonds zal hebben. Dit zal mede afhankelijk zijn van de impact van deze crisis op de reële economie.

In paragraaf 7.4 zal nader in worden gegaan op de gevolgen van de Corona-crisis.

7.3.8. Communicatiebeleid

Het jaar 2019 stond in het teken van de voorbereiding en uitvoering van de geheel nieuwe digitale dienstverleningspropositie die volledig past bij de digitale communicatiestrategie. Deze strategie werd in de vorm van een nieuwe MijnPensioen-omgeving uitgerold naar meer dan 50.000 deelnemers. Een andere belangrijke pijler van 2019 was de ingebruikname van de Nettopensioenregeling in januari en de Beschikbarepremiereregeling in het najaar. Deze regelingen staan naast de Middelloonregeling.

Ook in 2019 had SBZ Pensioen de volgende algemene doelstellingen:

- Voldoen aan de wettelijke verplichtingen.
- Vergroten van het pensioenbewustzijn onder deelnemers.
- Kennis van de pensioenregeling.
- Managen van realistische verwachtingen.
- Risicobewustzijn.
- Creëren en behouden van een positief beeld van SBZ Pensioen.
- Faciliteren van werkgevers.

Deze doelstellingen zijn over 2019 niet gespecificeerd met meetbare (sub)doelen of key performance indicators (KPI's). Wel kunnen we stellen dat we in de totale uitvoering van het communicatiejaarplan over 2019 zo veel mogelijk rekening hebben gehouden met deze algemene doelstellingen.

7.3.8.1. Acties en terugblik op 2019

In het Communicatiebeleidsplan is een aantal specifieke doelstellingen geformuleerd, waar het fonds ook in 2019 de nadruk op legde:

- Werkgevers zijn zich ervan bewust dat pensioen een belangrijke arbeidsvoorwaarde is en dat zij een verantwoordelijkheid hebben in het informeren van hun werknemers. SBZ Pensioen ondersteunt hen hiertoe onder andere met een digitale toolbox. Hierin staat een deelnemerspresentatie centraal, die iedere werkgever kan aanpassen aan de hand van zijn eigen pensioenregeling centraal.
- We hebben werkgevers ingezet om deelnemers te bereiken via de werkgeversnieuwsbrieven en werkgeversbijeenkomsten. Daarnaast verspreiden werkgevers intern de pdf van het Pensioen Actueel.
- Het fonds heeft werkgevers verder meegenomen in de Uniforme Pensioenaangifte (UPA) en heeft hier via werkgeversnieuwsbrieven en werkgeversbijeenkomsten over gecommuniceerd. SBZ Pensioen en pensioenuitvoerder Achmea Pensioenservices hebben intensief samengewerkt met werkgevers, administrateurs en salarispakket-leveranciers voor de aansluiting op UPA. Hier zetten we in 2020 verder op in.
- SBZ Pensioen richting deelnemers in haar beleggingsbeleid accenten op communicatie over maatschappelijk verantwoord beleggen. In dat kader hebben we halverwege het jaar gecommuniceerd dat bepaalde bedrijven die meer dan 25% van hun inkomsten uit thermische steenkoolwinning halen, worden uitgesloten.
- SBZ Pensioen spant zich in om het pensioeninzicht van deelnemers te vergroten door hen op de hoogte te houden via het deelnemersmagazine Pensioen Actueel.
- Pensioengerechtigden weten waar zij informatie kunnen halen. Eind september organiseerde SBZ Pensioen het Pensioencafé in Utrecht. Hier zijn vragen over het Pensioenakkoord beantwoord.
- SBZ Pensioen heeft vanaf maart ruim 50.000 deelnemers aangesloten op digitale communicatie, aangekondigd via een fysieke kaartenactie. Concreet betekende dit dat een geheel vernieuwd deelnemersportaal Mijn Pensioen in gebruik is genomen. Eind december 2019 hadden wij van 34% van het totaal aantal geregistreerde deelnemers het e-mailadres ontvangen: van 56% van de actieve deelnemers, van 22% van de gewezen deelnemers en van 44% van de gepensioneerden. Ook is SBZ Pensioen nog aangesloten op de Berichtenbox.
- SBZ Pensioen vindt het belangrijk om werkgevers, werknemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers (laatste groep via de website) goed op de hoogte te houden van actuele ontwikkelingen in het pensioenlandschap, zoals het Pensioenakkoord en de financiële situatie van het fonds. Dit gebeurde via de website, e-mailnieuwsbrieven en deelnemersmagazine Pensioen Actueel.

Hieronder zijn de communicatie-activiteiten in 2019 per doelgroep toegelicht.

Communicatie met werkgevers

In 2019 heeft SBZ Pensioen de digitale nieuwsbrief voor werkgevers viermaal verzonden (januari, maart, mei, september). In mei en november zijn werkgeversbijeenkomsten georganiseerd. In de werkgeversbijeenkomsten werden werkgevers met name voorbereid op de Uniforme Pensioenaangifte, meegenomen in de lancering van het nieuwe deelnemersportaal, en bijgepraat over de nieuwe pensioenregelingen. Ook communiceerden we via het werkgeversportaal met werkgevers. Tenslotte hebben we gebruikgemaakt van het communicatieplatform voor werkgevers op LinkedIn, de zogenaamde SBZ Pensioen Community.

Communicatie met deelnemers

In 2019 heeft SBZ Pensioen het deelnemersmagazine Pensioen Actueel drie keer uitgebracht: in januari, april en september. Dit magazine is bestemd voor actieve deelnemers en pensioengerechtigden. De Pensioen Actueel wordt digitaal verstuurd naar actieve deelnemers. Ook wordt het magazine verzonden naar werkgevers met het verzoek deze verder te verspreiden onder hun medewerkers. Pensioengerechtigden krijgen de Pensioen Actueel in print. Wij hebben ook in dit medium diverse oproepen aan deelnemers gedaan om e-mailadressen bij het fonds achter te laten. In 2019 heeft SBZ Pensioen meegelift op de Pensioen 3daagse door extra aandacht te besteden aan nabestaandenpensioen, zowel in Pensioen Actueel als op de website.

Communicatie met pensioengerechtigden

In september 2019 heeft SBZ Pensioen een Pensioencafé georganiseerd, om te horen wat er bij deze groep deelnemers speelt. Dit Pensioencafé speelde zich af tegen het mooie decor van het Spoorwegmuseum in Utrecht. Wij mochten er ongeveer 80 deelnemers (inclusief partners) verwelkomen. De dag stond in het teken van financieel fit zijn en zowel plenair als in workshops werden onderwerpen als Pensioenakkoord, nabestaandenpensioen en maatschappelijk verantwoord beleggen besproken.

Communicatie met deelnemerspanel

In 2018 heeft SBZ Pensioen een deelnemerspanel in het leven geroepen, dat bestaat uit 8 actieve leden onder wie 2 leden uit jongerenverenigingen bij werkgevers, en 2 leden uit het Verantwoordingsorgaan. Dit panel hebben wij in januari 2019 bij elkaar geroepen om het nieuwe deelnemersportaal te testen. Hierna hebben wij hen nog twee keer via nieuwsbrieven op de hoogte gebracht van de uitrol van het nieuwe deelnemersportaal vanaf maart. Ook in 2020 komt het deelnemerspanel bijeen en zal het zodoende input hebben op het communicatiebeleid.

Statistieken bezoekersaantallen website en portaal in 2019

Eindstand aantal unieke bezoekers website per 31 december 2019	73.104
Eindstand aantal unieke bezoekers portaal per 31 december 2019	20.286 (*)
Eindstand aantal unieke bezoekers website per 31 december 2018	18.246
Eindstand aantal unieke bezoekers portaal per 31 december 2018	3.621

(*) nieuwe deelnemersportaal in gebruik genomen op 12 maart 2019

Aantal verkregen e-mailadressen per 31 december 2019

E-MAILADRESSEN STAND OKTOBER			
Deelnemersgroep	E-mailadres in administratie	#totaal	%
Actieven	6.157	10.954	56%
Slapers	5.894	27.392	22%
Gepensioneerden	3.490	7.917	44%
TOTAAL	15.541	46.263	34%
Ex-partner	186	5.315	3%

7.3.8.2. Vooruitblik naar 2020

In 2020 wil SBZ Pensioen thematisch, datagedreven en campagnematig aan de slag met haar communicatie. Campagnes beslaan een relatief korte, afgeronde tijd, zodat het effect daarvan onmiddellijk kan worden gemeten. Meer dan voorheen zal er worden gestuurd op het formuleren van meetbare communicatiedoelstellingen en bijbehorende key performance indicators (KPI's). Met als doel om te evalueren en de communicatie te optimaliseren. Het fonds heeft de volgende communicatiethema's voor 2020 geformuleerd:

- Verhogen van het pensioenbewustzijn van deelnemers.
- Digitale service en ondersteuning van werkgevers.
- Inzicht in de financiële situatie van het fonds.

We ondersteunen zoveel mogelijk met digitale middelen. Daarom is het van groot belang zoveel mogelijk e-mailadressen van deelnemers (zowel direct als via werkgevers) te verzamelen. Digitaal communiceren draagt ook bij aan het doel om de uitvoeringskosten verder omlaag te brengen. Naast de bestaande middelen zullen hiervoor in 2020 ook nieuwe methodieken, zoals een interactieve video-experiment, ingezet worden.

Het deelnemersmagazine Pensioen Actueel zal alleen nog als digitale nieuwsbrief verschijnen. Hiermee speelt SBZ Pensioen in op de verdere digitalisering van de communicatie. De artikelen in Pensioen Actueel zullen vaker en nadrukkelijker verwijzen naar content op de website. Daar kunnen we, net zoals in 2019, uitgebreidere artikelen plaatsen om diverse doelgroepen deelnemers te informeren. Verder kunnen we het informatiezoekgedrag van deelnemers, bijvoorbeeld het aantal gedownloadde UPO's in het portaal, meten in 2020.

In 2020 willen we deelnemers informeren over de pensioenregelingen en inzicht geven in wat dit voor hen persoonlijk betekent. We willen dat deelnemers zich eerder bewust worden van hun financiële situatie en welke keuzes ze kunnen maken binnen de regeling. Ook helpen we deelnemers met inzicht in de (mogelijke) consequenties van het Pensioenakkoord en andere wettelijke wijzigingen, indien de situatie daarom vraagt. Zo werken we aan het verhogen van het pensioenbewustzijn.

SBZ Pensioen wil werkgevers zelf in staat stellen hun personeel (deelnemers) te informeren. Uiteindelijk zullen werkgevers, die tevreden zijn over de dienstverlening, SBZ Pensioen ook aanbevelen aan andere werkgevers en prospects.

We informeren deelnemers en werkgevers over de financiële situatie van het fonds. We gebruiken het jaarverslag als belangrijk moment om hierover te informeren. We informeren daarnaast op regelmatige basis over de dekkingsgraad in nieuwsbrieven en op de website. Ook informeren we deelnemers en werkgevers over de uitgangspunten van ons beleggingsbeleid. Hierin gaan we ook de dialoog aan om te horen wat de doelgroep belangrijk vindt.

Het tijdig en adequaat informeren van deelnemers en werkgevers via basismiddelen als de website, het portaal, Pensioen 1-2-3 en het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) blijft uitermate belangrijk. Samen met de eerdergenoemde meetbaarheid van communicatieactiviteiten denkt SBZ Pensioen effectiever én efficiënter te kunnen communiceren.

7.3.9. Risicobeleid

SBZ Pensioen beschikt over een Risicomanagementbeleid. Hierin is op hoofdlijnen beschreven hoe SBZ Pensioen risico's beheerst en welke kaders hiervoor bij SBZ Pensioen en bij alle uitbestedingspartners gehanteerd worden. In het beleid zijn de uitgangspunten opgenomen en wordt beschreven op welke wijze SBZ Pensioen invulling geeft aan de risico-governance en aan het risicomanagementraamwerk.

7.3.9.1. Governance

De governancestructuur van SBZ Pensioen is zodanig ingericht dat de onafhankelijkheid van het tweedelijs respectievelijk derdelijs risicomanagement ten opzichte van de eerste respectievelijk eerste en tweede lijn van SBZ Pensioen is gewaarborgd.

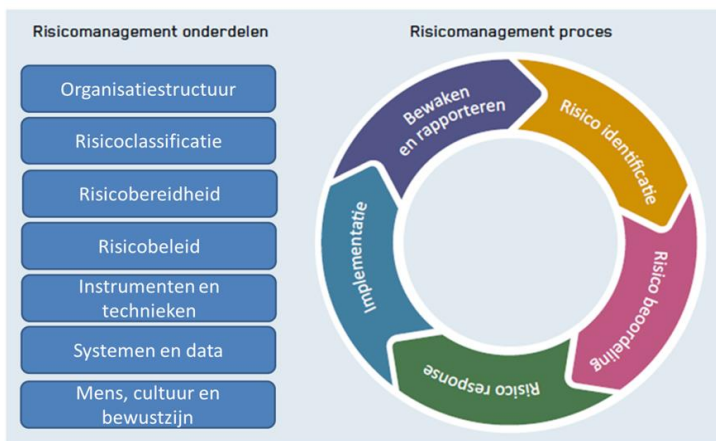
In de risico-governance is het Uitvoerend Bestuur eerste lijn verantwoordelijk.

De Sleutelfunctiehouder Risicobeheer is tweede lijn verantwoordelijk en ondersteunt het Bestuur bij de vaststelling of alle risico's afdoende worden beheerst. Andere tweede lijn functies zijn de Sleutelfunctiehouder Actuariel, de Compliance Officer en de Functionaris Gegevensbescherming.

De Sleutelfunctiehouder Interne Audit is derde lijn verantwoordelijk. Hij/zij ondersteunt en adviseert de eerste en tweede lijn en bewaakt of de eerste en tweede lijn hun verantwoordelijkheden ook daadwerkelijk nemen.

7.3.9.2. Risicomanagementraamwerk

Het raamwerk bestaat uit zeven risicomanagementonderdelen. Voor een eenduidige benadering van de beheersing van risico's binnen SBZ Pensioen is daartoe een risicomanagementproces gedefinieerd. De onderdelen en het proces zijn in onderstaande figuur beschreven.

Eigenrisicobeoordeling

Een wezenlijk onderdeel van het risicomanagementraamwerk is de eigenrisicobeoordeling (ERB). De ERB is een instrument voor SBZ Pensioen om inzicht te krijgen in de samenhang tussen de strategie, de materiële risico's die SBZ Pensioen kunnen bedreigen, de mogelijke gevolgen hiervan voor de financiële positie van SBZ Pensioen en de pensioenaanspraken en pensioenrechten. De ERB geeft inzicht in de effectiviteit van het risicobeheer inclusief de (feitelijke) beheersmaatregelen. Dit inzicht is van essentieel belang voor de vormgeving van het risicobeheer van SBZ Pensioen. SBZ Pensioen voert tenminste driejaarlijks een reguliere ERB uit. Deze frequentie is geënt op de (strategische) beleidscyclus van het fonds, zodat de ERB een onderbouwing is voor strategische beleidsbesluiten. Daarnaast zijn er twee soorten omstandigheden die om een tussentijdse actualisatie van (een deel van) de ERB vragen:

- a. Een significante wijziging in het risicoprofiel (bijvoorbeeld een significante wijziging in de risicohouding).
- b. Een strategisch besluit met een materiële impact op het risicoprofiel.

Risicobereidheid

Vanuit de kernelementen van de strategie heeft het Bestuur zestien risicobereidheidsverklaringen geformuleerd. Voor de risicobereidheidsverklaringen zijn meetbare en genormeerde prestatie-indicatoren geformuleerd. Deze prestatie-indicatoren zijn uitgedrukt in risicolimieten of andere meetbare indicatoren c.q. normen. Sturing op deze prestatie-indicatoren geeft het bestuur handvatten in de sturing op de strategische doelstellingen en de sturing naar de uitbestedingspartners. Het Uitvoerend Bestuur rapporteert op basis van deze prestatie-indicatoren aan het Niet-Uitvoerend Bestuur van SBZ Pensioen.

IRM jaarplan

In het IRM jaarplan worden de thema's vastgelegd en ingepland, waarbij expliciet aandacht zal worden besteed aan de daarmee gepaard gaande risico's. De belangrijkste risico-gerelateerde thema's in 2019 waren:

- een on site DNB onderzoek naar beleggingen en risicobeheer;
- verdere invulling van het beleid op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB), waaronder borging van MVB in de missie, visie en strategie;
- de mogelijke gevolgen van Brexit voor het beleggingsbeleid;
- analyse van de financiële en niet-financiële risico's horende bij de DC-propositie;
- een uitgebreid onderzoek naar IT-risico met betrekking tot vermogensbeheer van de DB-propositie;
- implementatie van de verplichtingen vanuit de Nederlandse wet- en regelgeving ingevolge de IORP II richtlijn;
- het project Dienstverlening Achmea 2019, waaronder een verdieping op de niet-financiële risico's van Achmea in samenwerking met de tweede lijn binnen Achmea Pensioenservices;
- evaluatie en verdere concretisering van aansluitingsbeleid, waaronder
 - het op orde brengen en houden van de marketingactiviteiten gericht op het aantrekken van werkgevers;
 - het vaststellen en bewaken van de toetsingscriteria voor aansluiting;
 - het vaststellen en bewaken van de te hanteren tarieven en kosten voor bestaande en nieuwe werkgevers;
 - het uitvoeren van een nieuwe ALM-studie en nieuwe aanvangshaalbaarheidstoets, afhankelijk van de instroom van nieuwe werkgevers.

Daarnaast zijn in 2019 alle financiële en niet-financiële risicoanalyses herijkt.

In 2020 zal het Bestuur nadere risicogerelateerde aandacht geven aan de wijziging van de premiesystematiek vanaf 2021 en de mogelijk meer concrete aanpassingen als gevolg van het pensioenakkoord, overdracht van de beleggingen in het geval van een (grote) collectieve waardeoverdracht, verdere verbetering van de IT beheersing bij de uitbestedingspartners met betrekking tot de DB- en DC-propositie, het opstellen van een integrale MVB-rapportage, het nader in kaart brengen van klimaatrisico's en het verder vorm geven aan de doelstellingen in het IMVB-convenant. Daarnaast zal het Bestuur zich in 2020, net als in 2019, richten op het benaderen van en gesprekken voeren met potentieel nieuw aan te sluiten werkgevers.

7.3.9.3. Risicobeoordeling

Voor het identificeren van risico's zijn de door DNB gedefinieerde FIRM-risicocategorieën als uitgangspunt gebruikt. Het fonds onderscheidt de volgende hoofd risico-categorieën:

- Matching-/renterisico;
- Marktrisico;
- Kredietrisico;
- Verzekeringstechnisch risico;
- Omgevingsrisico;
- Operationeel risico;
- Uitbestedingsrisico;
- IT-risico;
- Integriteitrisico;
- Juridisch risico.

De eerste vier categorieën zijn financieel van aard, de overige zijn niet-financieel. De hoofdcategorieën zijn verder onder te verdelen naar deelrisico's.

Risico's worden kwantitatief en kwalitatief (aan de hand van vooraf in het risicomanagementbeleid vastgestelde referentieschalen) beoordeeld op basis van de waarschijnlijkheid van het optreden van het risico (kans) en de impact daarvan op het behalen van de doelstellingen.

De analyse van de financiële risico's is gemaakt op basis van UFR. Indien deze op basis van marktrente gemaakt wordt, zouden de risico's groter zijn. Bovendien zijn de analyses gemaakt op geïsoleerde risico's waarbij in samenhang het cumulatieve risico nog aanzienlijk is.

Bij de risicoanalyse wordt een onderscheid gemaakt tussen het bruto risico, het netto risico en de risicotolerantie (als weergave van de risicobereidheid).

Het bruto risico is het risico zonder rekening te houden met eventuele beheersmaatregelen die het bestuur treft om de waarschijnlijkheid en/of impact te beperken. Het bruto risico is afhankelijk van de context waarbinnen het fonds opereert en de doelstellingen.

Ten aanzien van het bruto risico zijn vanuit de risicobereidheid van het fonds vier mogelijke reacties:

- het risico accepteren;
- het risico reduceren door het nemen van aanvullende beheersmaatregelen;
- het risico vermijden door de activiteiten die geraakt worden door het risico te staken;
- het risico overdragen door de activiteiten die door het risico geraakt worden (deels) uit te besteden.

Het netto risico is het risico dat overblijft nadat is gereageerd op de bruto risico's. Indien het netto risico vanuit de risicobereidheid (nog) niet acceptabel is, worden aanvullende acties gedefinieerd om tot de risicotolerantie te komen.

Matching-/renterisico

Het risico als gevolg van het niet gematcht zijn van activa en passiva (inclusief off-balanceposten) dan wel inkomsten en uitgaven in termen van rentevoet, rentetypische looptijden, basisvaluta, liquiditeit typische looptijden en gevoeligheid voor ontwikkeling in prijspeil.

Dit risico is nader onderverdeeld in rente (looptijdverschil, gevoeligheid yield, voorspelbaarheid), valuta, liquiditeit en inflatie. Deze risico's zijn met name extern gedreven.

Het fonds kiest bewust om een gedeelte van het renterisico niet af te dekken om herstelcapaciteit te behouden. Hierbij hanteert SBZ Pensioen een risicobeleid, waarbij binnen een risicokader op basis van maandelijks scorecards en discussie daarover bepaald wordt wat de gewenste allocatie naar de rendementsportefeuille is en wat de gewenste omvang van de renteafdekking is. Het valutarisico wordt vrijwel volledig afgedekt, waarbij de matching-portefeuille volledig voor valutarisico wordt afgedekt. Het inflatierisico wordt voor een klein deel afgedekt door middel van het beleggen in producten die een natuurlijke inflatiebescherming in zich herbergen (zoals vastgoed en infrastructuur). Het inflatierisico ligt voor een belangrijk deel bij de aangesloten werkgevers

(ten behoeve van hun deelnemers) en bij pensioengerechtigden en gewezen deelnemers via het toeslagbeleid van het fonds. Het fonds houdt voortdurend in de gaten of er ontwikkelingen zijn die zouden kunnen leiden tot wijzigingen in de mate van afdekking van deze risico's. In de rapportages van de vermogensbeheerders wordt onder andere inzicht gegeven in looptijden, yield curve exposure, gevoeligheidsanalyse, stress tests, valuta exposure en liquiditeit.

Per 31 december 2019 bevinden alle netto risico's zich binnen de door het bestuur vastgestelde risicotolerantie.

Marktrisico

Het risico ten gevolge van het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten binnen een handelsportefeuille. Voor pensioenfondsen geldt dat het marktrisico alleen betrekking heeft op de niet-rentedragende activa.

Dit risico is nader onderverdeeld in prijsvolatiliteit (volatiliteit, tracking error, voorspelbaarheid), marktliquiditeit (complexiteit, illiquiditeit, OTC) en concentratie en correlatie (diversificatie, grote posten), maatschappelijke opvattingen of ontwikkelingen. Deze risico's zijn met name extern gedreven.

Het fonds kiest voor spreiding in de beleggingsportefeuille qua risicoprofiel van de achterliggende beleggingen in relatie tot de verplichtingen van het fonds. Beleggen in risicovollere producten wordt bewust gedaan in de veronderstelling dat daar een hoger rendement tegenover staat. Hierbij hanteert SBZ Pensioen een risicobeleid, waarbij binnen een risicokader op basis van maandelijks scorecards en discussie daarover bepaald wordt wat de gewenste allocatie naar de rendementsportefeuille is en wat de gewenste omvang van de renteafdekking is. De strategische mix volgt uit een ALM-studie, die jaarlijks wordt uitgevoerd. De nadere tactische invulling vindt plaats in het jaarlijkse beleggingsplan, dat vervolgens gedurende het jaar continu wordt gemonitord. In de rapportages van de vermogensbeheerders wordt onder andere inzicht gegeven in bandbreedtes, tracking errors, performance, diversificatie, concentratie en correlatie. Ten aanzien van maatschappelijke opvattingen of ontwikkelingen vindt frequente analyse en actieve monitoring van wet- en regelgeving en marktontwikkelingen aangaande maatschappelijk ondernemen en de implicaties hiervan op de organisatie en het beleggingsbeleid plaats, voert SBZ Pensioen een uitsluitingenbeleid en is een externe engagement manager aangesteld.

Per 31 december 2019 bevinden alle netto risico's zich binnen de door het bestuur vastgestelde risicotolerantie.

Bij de beoordeling van het marktrisico houdt het Bestuur rekening met de waardering:

- de beleggingen zijn gewaardeerd op basis van marktwardering, zoals vastgelegd in het bestuursverslag van het fonds en de actuariële en bedrijfstechnische nota.
- indien geen marktwardering mogelijk is (voor bijvoorbeeld illiquide beleggingen), dan dient te zijn aangegeven welke alternatieve waarderingmethode is toegepast. Deze waarderingmethodiek is controleerbaar.

Kredietrisico

Het risico dat een tegenpartij contractuele of andere overeengekomen verplichtingen (waaronder verstrekte kredieten, leningen, vorderingen, ontvangen garanties) niet nakomt, al dan niet als gevolg van het aan beperkingen onderhevig zijn van buitenlandse betalingen.

Dit risico is nader onderverdeeld in derivaten, geldmarktfondsen, hypotheekleningen, vorderingen, herverzekering, transactieafwikkeling, verbruikleningen, obligaties. Deze risico's zijn met name extern gedreven.

Het fonds let scherp op kredietwaardigheid en liquiditeit. Belangrijke aandachtspunten betreffen hierbij de door het fonds gehanteerde derivatenconstructies in het kader van de afdekking van het rente- en valutarisico. In de rapportages van de vermogensbeheerders wordt onder andere inzicht gegeven in ratings, concentraties, collateral en tegenpartijen.

Per 31 december 2019 bevinden alle netto risico's zich binnen de door het bestuur vastgestelde risicotolerantie.

In aanvulling op de drie genoemde financiële hoofd-risico's (matching, markt en krediet) houdt het Bestuur ook uitdrukkelijk rekening met:

- Concentratierisico
 - Het bestuur zorgt voor inzicht op mandaats- of beleggingsfonds- en portefeuilleniveau naar spreiding over landen, regio's, bedrijven en ratingcategorieën.
- Debiteurenrisico
 - Het bestuur zorgt voor adequate verdeling van de (bedrijfs)obligaties naar diverse ratingklassen.
 - Het bestuur houdt rekening met de risico's, die verbonden zijn aan het uitlenen van activa.
 - Er zijn richtlijnen opgesteld inzake collateral management en deze worden gevolgd.
- Tegenpartijrisico
 - Tegenpartijrisico wordt zo mogelijk op basis van algemeen in de financiële wereld geaccepteerde standaard overeenkomsten en een onderpand (collateral) verkleind.
- Behoorlijke diversificatie
 - De beleggingen in aandelen en obligaties naar regio of sector dan wel naar bedrijf of land zijn gebaseerd op een gedegen onderzoek. De feitelijke spreiding is in voldoende detail bekend.
 - Het concentratierisico is tot een prudent niveau beperkt.
- Afdoende liquiditeit van de portefeuille als geheel
 - Het bestuur heeft inzicht in de verwachte liquiditeitsbehoefte, zowel voor wat betreft de pensioenverplichtingen als voor wat betreft de beleggingsverplichtingen.
 - De hoeveelheid beleggingen in illiquide beleggingscategorieën is tot een prudent niveau beperkt.
- Relatie tussen beleggingen en de verwachte pensioenuitkeringen
 - Bij de vaststelling van het beleggingsbeleid is rekening gehouden met de verwachte kasstromen.
 - Het bestuur heeft bewust gekozen voor het gedeeltelijk matchen van de nominale kasstromen.

Financiële derivaten

- Derivatensposities worden alleen aangegaan om het risicoprofiel te verminderen of het portefeuillebeheer te vergemakkelijken.

Verzekeringstechnisch risico

Het risico dat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en/of beleggingsinkomsten als gevolg van onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen bij de ontwikkeling en premiestelling van het product.

Dit risico is nader onderverdeeld in sterfte/langleven, arbeidsongeschiktheid, concentratie en correlatie. Deze risico's zijn met name extern gedreven.

De belangrijkste risico's voor het fonds zijn de levensverwachting en arbeidsongeschiktheid. Het verzekeringstechnisch risico wordt bewaakt aan de hand van de jaarlijkse actuariële analyses van het fonds en landelijke publicaties inzake levensverwachting en arbeidsongeschiktheid.

Per 31 december 2019 bevinden alle netto risico's zich binnen de door het bestuur vastgestelde risicotolerantie.

Omgevingsrisico

Het risico als gevolg van buiten het pensioenfonds komende veranderingen op het gebied van concurrentieverhoudingen, belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat.

Dit risico is nader onderverdeeld in concurrentie, afhankelijkheid, reputatie en ondernemingsklimaat. Deze risico's zijn met name extern gedreven.

Dit risico is voor het fonds zelf het minst direct te beïnvloeden. Om die reden volgt het fonds ontwikkelingen in de nabije omgeving van het fonds op de voet. Dit betreft met name ontwikkelingen bij aangesloten werkgevers, media-aandacht voor pensioen in algemene zin en media-aandacht voor het fonds in het bijzonder. Communicatie en engagement zijn belangrijke instrumenten voor het fonds in de beheersing van het omgevingsrisico. Tevens bewaakt het fonds haar onafhankelijkheid bij beleidsbeslissingen en ziet erop toe dat deze beleidsbeslissingen vrij van belangenverstrengeling worden genomen. Het fonds beschikt over een crisisplan, een reglement crisiscommissie en een persbeleid. SBZ Pensioen voert een proactief (communicatie)beleid omtrent de uitgebreide werkingssfeer van het fonds. Onderdeel hiervan is dat SBZ Pensioen meerdere pensioenregelingen uitvoert waarmee de potentiële aansluitende werkgevers keuzes over de inhoud van de regeling worden geboden.

Per 31 december 2019 is er sprake voor de deelrisico's "Concurrentie" en "Afhankelijkheid" van een netto risico dat hoger is dan de risicotolerantie. Voor deze risico's zijn specifieke acties gedefinieerd om het netto risico verder te mitigeren. Deze acties zien op:

- het aantrekken van nieuwe werkgevers vanuit de uitgebreide werkingssfeer;
- bewaken en versterken van de klanttevredenheid van werkgevers en deelnemers;
- bewaken tijdigheid, juistheid en volledigheid van de gegevensaanlevering door werkgevers via UPA.

Operationeel risico

Het risico dat samenhangt met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende procesinrichting of procesuitvoering.

Dit risico is nader onderverdeeld in (pre)acceptatie, verwerking, uitkeringen, informatie, productontwikkeling, kosten en personeel. Deze risico's zijn met name intern gedreven.

Het Bestuur stelt hoge kwaliteitseisen op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts van zowel het pensioenfonds als de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn. De belangrijkste onderdelen van operationeel risico, die de bestuursorganen betreft zijn informatie (ter ondersteuning van adequate managementbeslissingen), kosten en geschiktheid (kennis, ervaring, competenties en gedrag). Het fonds werkt met een begroting en rapportages over de realisaties per kwartaal. Het fonds beschikt over een Geschiktheidsplan inclusief Opleidingsplan. Jaarlijks evalueert het Bestuur het eigen functioneren. Verantwoording over het gevoerde beleid wordt afgelegd aan het Verantwoordingsorgaan. De kwaliteitseisen met betrekking tot de organisaties, waaraan werkzaamheden zijn uitbesteed, vallen onder uitbestedingsrisico. Het fonds beschikt over een Uitbestedingsbeleid, waarin het proces rondom nieuwe en bestaande uitbestedingen is vastgelegd alsmede de eisen die daarbij aan een uitvoerder worden gesteld.

Per 31 december 2019 is er sprake voor de deelrisico's "(Pre)acceptatie" en "Personeel" van een netto risico dat hoger is dan de risicotolerantie. Voor deze risico's zijn specifieke acties gedefinieerd om het netto risico verder te mitigeren. Deze acties zien op:

- bewaken dat tijdig wordt gestart met het opstellen van nieuwe uitvoeringsovereenkomsten en dat nieuwe of gewijzigde uitvoeringsovereenkomsten tijdig worden ondertekend;
- bewaken opvolgingsprocedures in het kader van diversiteit en de mogelijkheid tot het aanstellen van aspirant-bestuursleden.

Uitbestedingsrisico

Het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de door het pensioenfonds aan derden uitbestede werkzaamheden worden geschaad. Onder dit risico vallen ook door derden aan het pensioenfonds ter beschikking gestelde apparatuur en personeel.

Dit risico is per uitbestedingspartner nader onderverdeeld in continuïteit, integriteit, kwaliteit. Deze risico's zijn met name extern gedreven.

Het uitbestedingsrisico vormt een zeer belangrijk aandachtsgebied voor het fonds. Zowel het pensioenbeheer als het vermogensbeheer is uitbesteed. Dit risico vormt als het ware de keerzijde van met name het operationeel risico en het integriteitsrisico van het fonds. Het fonds verwacht van de externe uitvoerders een minimaal aan dat van het pensioenfonds gelijkwaardig niveau van beheersing van integriteitsrisico's. Het fonds beheerst

operationele risico's zoveel mogelijk door eisen te stellen aan zijn dienstverleners. Daarbij kan worden gedacht aan regels aangaande de continuïteit, integriteit en kwaliteit van de door de externe dienstverleners te leveren werkzaamheden en van de bij deze dienstverleners werkzame personen. SBZ Pensioen verlangt van de externe uitvoerders dat zij een integriteitbeleid hebben dat in lijn is met het dat van SBZ Pensioen. Het fonds laat zich regelmatig informeren over de wijze waarop de externe uitvoerders de risico's beheersen. Hiertoe wordt gebruik gemaakt van diverse maand-, kwartaal- en/of jaarrapportages van de externe uitvoerders, zoals DVO/SLA/SLR-rapportages, beleggingsrapportages, rapportages niet-financiële risico's, ISAE 3402- en SSAE 16-rapportages. Daarnaast voert het fonds jaarlijks evaluatiegesprekken met de externe uitvoerders. In 2019 heeft het fonds extra aandacht besteed aan de beheersing van de risico's in het kader van het Project SBZ 2019.

Per 31 december 2019 bevinden alle netto risico's zich binnen de door het bestuur vastgestelde risicotolerantie.

IT-risico

Het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende beveiligd worden ondersteund door IT.

Dit risico is nader onderverdeeld in beschikbaarheid, integriteit, vertrouwelijkheid en aanpasbaarheid. De risico's zijn in kaart gebracht voor het bestuur en pensioenbeheer. Vermogensbeheer volgt in 2020. Deze risico's zijn zowel intern (met betrekking tot bestuur(organen)) als extern (met betrekking tot uitbestedingspartners) gedreven.

Door de volledige uitbesteding van het pensioen- en vermogensbeheer beschikt het fonds niet over een eigen IT-infrastructuur. Voor het fonds zelf beperkt dit risico zich tot de hardware en software die leden van het bestuur en van de bestuursorganen gebruiken voor het uitoefenen van hun functie. SBZ Pensioen verwacht van deze leden dat de IT-middelen, die zij voor het uitoefenen van hun functie gebruiken, voldoen aan de normen die vandaag de dag aan de beschikbaarheid, integriteit, vertrouwelijkheid en aanpasbaarheid van IT worden gesteld. Deze normen zijn vastgelegd in de Mobile Device Management Policy van SBZ Pensioen. Daarnaast heeft SBZ Pensioen voor alle operationele processen de beschikbaarheidseisen, de vertrouwelijkheidseisen en de integriteitseisen vastgelegd. Vastgesteld is dat de eigen IT-infrastructuur van SBZ Pensioen eenvoudig zonder verlies van data gemigreerd kan worden indien noodzakelijk.

Ten aanzien van de IT-omgeving van de externe uitvoerders steunt het fonds op de beheersmaatregelen van de diverse dienstverleners. SBZ Pensioen heeft daarbij haar eigen beschikbaarheidseisen, vertrouwelijkheidseisen en integriteitseisen vastgesteld en afgestemd met de externe uitvoerders.

Voor wat betreft het Bestuur bevinden alle netto risico's zich per 31 december 2019 binnen de door het Bestuur vastgestelde risicotolerantie.

Ten aanzien van pensioenbeheer zijn per 31 december 2019 niet alle netto risico's op het geambieerde niveau. Om dat niveau te bereiken worden het beleid, de rollen en processen bij de externe uitvoerders vastgelegd overeenkomstig de kaders van SBZ Pensioen en worden de rapportages dienaangaande verder aangepast.

Integriteitsrisico

Het integriteitsrisico is het risico dat de integriteit van het pensioenfonds dan wel het financiële stelsel wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van het pensioenfonds in het kader van wet- en regelgeving en maatschappelijke en door het pensioenfonds opgestelde normen.

Dit risico is nader onderverdeeld in benadeling derden, voorwetenschap, witwassen, terrorismefinanciering, onoorbaar handelen, maatschappelijk verantwoord ondernemen, interne fraude, externe fraude, fiscale fraude, corruptie. Deze risico's zijn met name intern gedreven.

Integer handelen is binnen het fonds verankerd in de totale compliancestructuur. Alle betrokkenen bij het fonds, zowel intern als extern, worden geacht te voldoen aan het geheel van interne en externe wet- en regelgeving, dat op het fonds van toepassing is. Bij bestuursbesluiten wordt altijd in ogenschouw genomen of er voldoende rekening is gehouden met evenwichtige belangenbehartiging en of er sprake is van mogelijke integriteitsissues.

Tijdens iedere bestuursvergadering worden als apart agendapunt ontvangen uitnodigingen en relatiegeschenken, mogelijke belangenverstrengeling en wijzigingen in nevenfuncties besproken. Het fonds beschikt onder andere over een Integriteitsbeleid, een Compliance Program, een Gedragscode, een Regeling melden vermoeden integriteitsincidenten, een Incidentenregeling, een Klachten- en geschillenprocedure en een onafhankelijke Commissie van Beroep. Een externe Compliance Officer ziet toe op naleving van de Gedragscode en brengt hierover verslag uit aan het Bestuur. Verder adviseert de externe Compliance Officer het Bestuur over compliance-gerelateerde onderdelen van het beleid. De bij de Gedragscode behorende nalevingsverklaring wordt jaarlijks door de bestuursleden ondertekend. Van de externe uitvoerders wordt jaarlijks een complianceverklaring vereist. Op het gebied van witwassen en terrorismefinanciering volgt het Bestuur de wet- en regelgeving en ziet er op toe dat de externe uitvoerders deze opvolgen. Ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen vindt frequente analyse en actieve monitoring van wet- en regelgeving en marktontwikkelingen aangaande maatschappelijk ondernemen en de implicaties hiervan op de organisatie en governance alsmede op het beleggingsbeleid plaats, voert SBZ Pensioen een uitsluitingenbeleid en is een externe engagement manager aangesteld. SBZ Pensioen rapporteert over maatschappelijk verantwoord ondernemen in het bestuursverslag, via de website en schenkt er aandacht aan in de nieuwsbrieven.

Ten aanzien van het deelrisico “maatschappelijk verantwoord ondernemen” is het netto risico per 31 december 2019 nog niet op het geambieerde niveau. Om dat niveau te bereiken zijn verschillende acties uitgezet, waaronder het vaststellen van een nieuw ESG-beleid, het bepalen van een CO2-doelstelling en het uitbreiden van impactbeleggingen.

Juridisch risico

Het risico samenhangend met (veranderingen in en naleving van) wet- en regelgeving, het mogelijk bedreigd worden van de rechtspositie, met inbegrip van de mogelijkheid dat contractuele bepalingen niet afdwingbaar of niet correct gedocumenteerd zijn.

Dit risico is nader onderverdeeld in wet- en regelgeving, naleving, aansprakelijkheid, afdwingbaarheid contracten. Deze risico's zijn zowel intern als extern gedreven.

Het fonds maakt bij de opstelling van alle voor het fonds relevante juridische documenten gebruik van de diensten van daarin gespecialiseerde partijen. Veranderingen in wet- en regelgeving, op terreinen die direct dan wel indirect pensioenen raken, worden besproken en waar nodig wordt actie ondernomen. Het Bestuur blijft op de hoogte van wijzigingen in wet- en regelgeving door het volgen van seminars en opleidingen en het lezen van vakliteratuur en nieuwsbrieven van gerenommeerde organisaties. Voorleggers bij bestuursbesluiten bevatten een paragraaf waarin wordt vastgelegd of het gevraagde besluit in overeenstemming is met het beleid van SBZ Pensioen. Juridisch risico wordt, indien aanwezig en onderkend, standaard in de bestuursnotities vermeld en wordt daardoor meegenomen in de afwegingen van het Bestuur voorafgaand aan de besluitvorming. Voor de bestuursleden is een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering afgesloten. SBZ Pensioen kent een Klachten- en geschillenprocedure voor klachten en geschillen die ontstaan naar aanleiding van de Pensioenreglementen of de uitvoering daarvan. SBZ Pensioen beschikt tevens over een onafhankelijke Commissie van Beroep.

Per 31 december 2019 bevinden alle netto risico's zich binnen de door het Bestuur vastgestelde risicotolerantie.

7.3.10. Pensioenparagraaf

In deze paragraaf komen wijzigingen in de pensioenregeling en de uitvoeringsovereenkomst en de overige relevante fondsdocumenten aan de orde.

7.3.10.1. Kenmerken pensioenregeling

De inhoud van de door het fonds uitgevoerde regelingen is vastgelegd in de van toepassing zijnde pensioenreglementen. Deelnemers en gewezen deelnemers kunnen in beginsel aanspraken doen gelden op basis van

- het Pensioenreglement Middelloonregeling

- of het Pensioenreglement Beschikbarepremieregeling¹⁵;
- en, indien van toepassing, het Pensioenreglement Nettopensioenregeling.

Daarnaast kunnen specifieke (gewezen) deelnemersgroepen aanspraak doen gelden op het Pensioenreglement Achmea I (zoals van toepassing was op 31-12-2013 en het daarbij behorende addendum).

De belangrijkste kenmerken van de drie pensioenregelingen in 2019 zijn hierna opgenomen. Op een aantal punten kunnen werkgevers keuzes maken. De door de werkgever gemaakte keuzes zijn vastgelegd in de werkgeversbijlage, welke als bijlage wordt toegevoegd aan het Pensioenreglement en de Uitvoeringsovereenkomst. In onderstaande tabel worden de standaard keuzes weergegeven.

Kenmerk	Middelloodregeling	Beschikbarepremieregeling	Nettopensioenregeling
<i>Pensioensysteem</i>	Uitkeringsovereenkomst in de vorm van een middelloodregeling	Premieovereenkomst in de vorm van een bruto beschikbarepremieregeling met Collectief Variabel Pensioen	Premieovereenkomst in de vorm van een netto beschikbarepremieregeling met Collectief Variabel Pensioen
<i>Standaard pensioenleeftijd</i>	68 jaar	68 jaar	68 jaar
<i>Opbouwpercentage OP</i>	1,875%	Geen, er is sprake van een werkgeverspecifieke premiestaffel (staffel II)	Geen, er is sprake van een werkgeverspecifieke premiestaffel
<i>Partnerpensioen</i>	70% van het OP, op opbouwbasis	Vrijwillig, op risicobasis te verzekeren	Vrijwillig, op risicobasis te verzekeren
<i>Wezenpensioen</i>	20% van het PP	Vrijwillig, op risicobasis te verzekeren	Vrijwillig, op risicobasis te verzekeren
<i>Tijdelijk partnerpensioen</i>	Vrijwillig, aanvulling tot maximaal de ongekorte Anw	Vrijwillig, aanvulling tot maximaal de ongekorte Anw	Nee
<i>Premievrije pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid</i>	Ja, vast onderdeel van de regeling	Vrijwillig, op risicobasis te verzekeren	Vrijwillig, op risicobasis te verzekeren
<i>Arbidsongeschiktheidspensioen</i>	Vrijwillig, op risicobasis te verzekeren Vast percentage van het salaris als aanvulling op de WIA-uitkering van de overheid, maximaal 4 jaar	Vrijwillig, op risicobasis te verzekeren Vast percentage van het salaris als aanvulling op de WIA-uitkering van de overheid, maximaal 4 jaar	Nee (dit is onderdeel van de middelloodregeling)
<i>Pensioengevend salaris</i>	Maximaal € 107.593	Maximaal € 107.593	Geen maximum
<i>Franchise</i>	Cao Zorgverzaars: € 13.785 Cao Verzekeringsbedrijf: € 14.118	Cao Zorgverzekeraars: € 13.785 Cao Verzekeringsbedrijf: € 14.118	€ 107.593
<i>Toeslagverlening</i>	Voorwaardelijk, op basis van de algemene prijsontwikkeling	Nee, alleen bij ingegane uitkeringen van partner- en wezenpensioen	Nee
<i>Bijdrage werknemer</i>	Vastgelegd in (collectieve) arbeidsovereenkomst	Vastgelegd in (collectieve) arbeidsovereenkomst	Vastgelegd in (collectieve) arbeidsovereenkomst

¹⁵ De Beschikbarepremieregeling wordt in de praktijk nog niet door SBZ Pensioen uitgevoerd, omdat er nog geen werkgevers (en werknemers) aan deze regeling deelnemen.

7.3.10.2. Aanpassingen pensioenreglement en uitvoeringsovereenkomst

Met ingang van 1 januari 2019 voert SBZ Pensioen de volgende regelingen uit:

- Middelloonregeling
- Nettopensioenregeling
- Beschikbarepremieregeling

Het pensioenreglement 2014 SBZ is voor de Middelloonregeling per 1 januari 2019 hernoemd naar Pensioenreglement Middelloonregeling, en inhoudelijk aangepast op de volgende onderdelen:

- de gewijzigde factoren per 1 januari 2019;
- toevoeging van de eenzijdige wijzigingsbevoegdheid van het fonds ten aanzien van de standaard pensioendatum bij wijziging van de fiscale pensioenrichtleeftijd;
- introductie van een werkgeversbijlage, waarin de werkgeversspecifieke variabelen zoals het opbouwpercentage, de franchise en het al dan niet verzekerd zijn van tijdelijk partnerpensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen zijn opgenomen;
- het opnemen van een passage waaruit blijkt dat het bestuur in bijzondere situaties kan besluiten om pensioenuitkeringen uit te betalen aan andere erfgenamen dan partner en/of kindere;
- het opnemen van een passage waaruit blijkt onder welke voorwaarde pensioenopbouw na het aanvaarden van een deeltijdfunctie of in geval van demotie voortgezet kan worden;
- het toevoegen van een bepaling inzake heel kleine pensioenen (minder dan € 2,-) per jaar;
- het verduidelijken van de situaties waarin waardeoverdracht en afkoop mogelijk is;
- het actualiseren van de bepalingen inzake de verplichting tot informatie bij diverse gebeurtenissen;
- enkele overige aanpassingen/actualisering van de bepalingen waarbij geen inhoudelijke wijziging is beoogd.

De Model Uitvoeringsovereenkomst is per 1 januari 2019 gewijzigd op de volgende onderdelen:

- Opname van de toets aan artikel 102a PW;
- Aanpassing van de betaaltermijn en betalingssystematiek;
- Opname van een eenzijdig wijzigingsbeding;
- Aanpassing van de opzegtermijnen;
- Verduidelijking klachtenprocedure voor werkgever.

Voor de Nettopensioenregeling is per 1 januari 2019 een geheel nieuw pensioenreglement en een geheel nieuwe model uitvoeringsovereenkomst opgesteld.

Omdat er per 1 januari 2019 nog geen werkgevers deelnamen aan de Beschikbarepremieregeling, is er in 2019 nog geen Pensioenreglement en Model Uitvoeringsovereenkomst opgesteld.

7.3.10.3. Aanpassingen in overige documenten

Statuten

In 2019 zijn de Statuten van het fonds aangepast in verband met de reeds eerder doorgevoerde uitbreiding van de werkingsfeer, uitlijning op de Code Pensioenfondsen 2018, de invoering van sleutelfuncties in het kader van IORP II en een aantal tekstuele, niet-inhoudelijke wijzigingen. Per 29 mei 2020 zijn de statuten van het fonds opnieuw aangepast, waarbij onder meer wijzigingen zijn aangebracht naar aanleiding van de nadere uitwerking van de vereisten in het kader van IORP II, een nadere verfijning van de wijze van voordracht van bestuursleden namens de werkgevers en een aantal tekstuele, niet-inhoudelijke wijzigingen.

Reglement BeleggingsAdviescommissie

In 2019 is dit reglement geactualiseerd in lijn met de aanpassingen in overige fondsdocumenten. Daarnaast zijn diverse wijzigingen doorgevoerd in verband met de bevindingen naar aanleiding van het beleggingsonderzoek van DNB, en in verband met de wijziging van de naam van de commissie.

Reglement Audit-, Risk- en Compliancecommissie

In 2019 is dit reglement geactualiseerd in lijn met de aanpassingen in overige fondsdocumenten. Daarnaast zijn diverse wijzigingen doorgevoerd in verband met de invoering van de sleutelfuncties, en in verband met de wijziging van de naam van de commissie.

Reglement Commissie Bestuurlijke Aangelegenheden

In 2019 is dit reglement geactualiseerd in lijn met de aanpassingen in overige fondsdocumenten.

Reglement Crisiscommissie

In 2019 is dit reglement geactualiseerd in lijn met de aanpassingen in overige fondsdocumenten.

Reglement Sleutelfunctiehouders

Dit reglement is nieuw opgesteld, in verband met de inwerkingtreding van IORP II. Ook heeft het fonds functieprofielen opgesteld voor de drie sleutelfuncties.

Reglement Verantwoordingsorgaan

In 2019 is het reglement van het Verantwoordingsorgaan aangepast in verband met de Code Pensioenfondsen 2018, en naar aanleiding van een check op consistentie met andere fondsdocumenten en de Pensioenwet.

Charter Functionaris Gegevensbescherming

In verband met de inwerkingtreding van de AVG in 2018, heeft het bestuur in 2019 een Charter FG opgesteld, waarin de werkzaamheden van de Functionaris Gegevensbescherming zijn opgenomen.

7.4. Belangrijke gebeurtenissen na verslagjaar

Coronacrisis

Continuïteit bedrijfsvoering

Na afloop van het verslagjaar is, nadat in 2019 in China al de nodige onrust was ontstaan als gevolg van het Corona-virus, sprake geworden van een wereldwijde Corona-crisis. Hiermee vertellen wij u niets nieuws; u heeft hier allen de consequenties van ondervonden. Ook de financiële markten reageerden heftig op alle gebeurtenissen.

De ontwikkelingen op de financiële markten waren voor het Bestuur aanleiding om het Reglement Crisissituatie in werking te laten treden en een Crisiscommissie te formeren en continuïteits-afspraken te maken met betrekking tot de beleidsbepaling bij SBZ Pensioen, waarbij bestuursleden in geval van uitval elkaar waarnemen. Deze Commissie heeft op zeer regelmatige basis (eens per 1 á 2 weken) vergaderd over de (beperking van de) gevolgen van de crisis voor het fonds. Na ieder overleg worden de overige bestuursleden, het Verantwoordingsorgaan en de bij het fonds betrokken adviseurs op de hoogte gesteld van hetgeen besproken is.

Het fonds heeft geanalyseerd welke risico's als gevolg van corona kunnen ontstaan voor wat betreft de continuïteit van bestuursprocessen, van de uitvoering van kritieke processen rondom pensioenadministratie en vermogensbeheer en de impact op de financiële risico's.

Het fonds is verantwoordelijk voor het voortzetten van de kritische processen zoals het verzorgen van uitkeringen. De externe dienstverleners werd daarom gevraagd inzicht te geven in alle organisatorische maatregelen om de continuïteit van de dienstverlening te waarborgen. Het fonds heeft vastgesteld dat de externe dienstverleners allemaal vergaande maatregelen hebben getroffen. Deze maatregelen zijn er ten eerste op gericht om besmetting van collega's zoveel als mogelijk te voorkomen. Een veel toegepaste oplossing is zoveel als mogelijk thuis werken. In alle gevallen bleek de infrastructuur, waaronder met name IT, voldoende mogelijkheden te bieden om dit te faciliteren. Uiteraard is ook social distancing toegepast en persoonlijk contact zoveel als mogelijk vermeden. Medio maart 2020 is door SBZ Pensioen besloten geen fysieke bijeenkomsten meer te organiseren en is het instrument video-conferencing veelvuldig toegepast. Ten tweede hebben we kunnen constateren dat partijen alle processen voldoende hebben geborgd, waarbij kritische processen als pensioenuitkeringen uiteraard ieders grote aandacht krijgen.

Financiële positie en beleid

In de tweede week van maart 2020 zette de rente dieptepunten neer. De rente daalde met ruim een half procent om rond half april 2020 weer op het niveau aan het begin van het jaar terug te keren. Medio maart 2020 waren de aandelenmarkten met circa 30-35% gedaald. Vanaf het laagste niveau herstelden tot medio april weer met 20-25%, maar de beurzen noteren medio april 2020 nog altijd circa 15% onder het niveau aan het begin van het jaar. De UFR-dekkingsgraad daalde in de tweede helft van maart 2020 tot een niveau van 94,5%, de dekkingsgraad op basis van marktrente daalde zelfs naar een niveau van 86,0%. Vanaf eind maart 2020 is in de dekkingsgraad weer enig herstel zichtbaar. De beleidsdekkingsgraad is gedaald naar circa 102,5% medio april 2020. Inmiddels hebben overheden en centrale banken grootscheepse maatregelen aangekondigd om het bedrijfsleven maar ook de kredietverlening en daarmee de economie en de werkgelegenheid te ondersteunen. Uitdrukkelijk is stilgestaan bij de vraag of het beleid, waaronder het beleggingsbeleid, aangepast diende te worden. De uitkomst van dit overleg was, dat dit niet aan de orde is en dat het staande beleid wordt gecontinueerd, waarbij wel het uitdrukkelijke uitgangspunt is, dat de rentehedge op niveau blijft. Dit heeft door de gedaalde rente geleid tot een beperkte bijsturing van de rentehedge. Ook is besloten, dat de asset-allocatie binnen de geldende bandbreedte gehouden wordt. Door de gestegen koersen van vastrentende waarden en gedaalde koersen van aandelen zijn tussentijds obligaties verkocht en aandelen gekocht.

Op dit moment is niet te overzien welke (structurele) impact de Corona-crisis op de financiële gezondheid van het pensioenfonds zal hebben. Dit zal mede afhankelijk zijn van de impact van deze crisis op de reële economie. Omdat niet bekend is hoe lang het virus nog rondwaart, kan geen accurate inschatting van de impact worden gemaakt. Voor actuele informatie verwijzen wij daarom naar onze website. Indien van toepassing, zullen de belanghebbenden tijdig worden geïnformeerd over de genomen of nog te nemen herstelmaatregelen. Indien blijkt dat het Corona-virus ook op de lange termijn een (grote) impact op de samenleving blijft hebben, zal het fonds deze impact en de gevolgen daarvan voor de strategische doelstellingen van het fonds blijven monitoren.

De Corona-crisis treft niet alleen het pensioenfonds zelf, maar ook de bij het fonds aangesloten werkgevers. Werkgevers die een beroep moeten doen op de Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging ten behoeve van Werkgelegenheid (NOW), kunnen zich melden bij het fonds voor een betalingsregeling. Daarnaast wenst het Bestuur alle werkgevers, deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden die met het virus in aanraking zijn gekomen heel veel beterschap toe.

8. Ondertekening bestuur

In de op de volgende pagina's opgenomen jaarrekening staan de financiële gegevens over het boekjaar 2019 vermeld.

Namens het Bestuur van SBZ Pensioen,

Utrecht, 15 juni 2020

Ties (T.G.) Tiessen
Onafhankelijk Voorzitter

Jobert (J.B.) Koomans
Uitvoerend Bestuurslid Pensioenen en Risicobeheer

Reiniera (R.F.) van der Feltz – Doude van Troostwijk
Uitvoerend Bestuurslid Beleggingen en Vermogensbeheer

Ronald (R.M.) van Hees
Niet-Uitvoerend Bestuurslid

Hennie (H.H.B.) Limberger
Niet-Uitvoerend Bestuurslid

Sjirk (S.A.) de Groot
Niet-Uitvoerend Bestuurslid

Frans (F.A.G.) Hol
Niet-Uitvoerend Bestuurslid

Peggy (P.M.B.) Wilson
Niet-Uitvoerend Bestuurslid

Jaarrekening

In dit hoofdstuk presenteert het Bestuur van SBZ Pensioen statutair gevestigd te Zeist de jaarrekening over boekjaar 2019 eindigend op 31 december 2019. In hoofdstuk 10 inzake 'Overige gegevens' volgen de verklaringen van de certificerend actuaire en van de onafhankelijke accountant van het fonds.

De in dit hoofdstuk vermelde bedragen zijn in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

9.1 BALANS PER 31 DECEMBER

(na voorgestelde bestemming van het saldo van baten en lasten)

(x € 1.000)

	2019	2018
ACTIVA		
Beleggingen voor risico pensioenfonds (1)		
Vastgoedbeleggingen	330.676	279.223
Aandelen	1.707.139	1.399.456
Vastrentende waarden	4.266.111	3.850.005
Derivaten	74.560	166.259
Overige beleggingen	11.573	16.886
	<u>6.390.059</u>	<u>5.711.829</u>
Beleggingen voor risico deelnemers (2)	2.555	-
Langlopende vorderingen (3)	4.718	4.810
Vorderingen en overlopende activa (4)	10.159	849
Overige activa (5)	11.337	14.483
	<u>6.418.828</u>	<u>5.731.971</u>
PASSIVA		
Stichtingskapitaal en reserves (6)	351.867	411.330
Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds (7)	5.928.282	5.010.681
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers (8)	2.555	-
Overige schulden en overlopende passiva (9)	136.124	309.960
	<u>6.418.828</u>	<u>5.731.971</u>
	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Dekkingsgraad op basis van FTK (in %)		
Actuele dekkingsgraad	105,9	108,2
Beleidsdekkingsgraad	106,0	112,5

9.2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(x € 1.000)

		2019	2018
BATEN			
Premiebijdragen voor risico pensioenfonds (van werkgevers en werknemers)	(10)	103.984	103.785
Premiebijdragen voor risico deelnemers	(11)	543	-
Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds	(12)	863.770	-39.536
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	(13)	153	-
Overige baten	(14)	757	755
		<u>969.207</u>	<u>65.004</u>
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	(15)	104.445	101.275
Pensioenuitvoeringskosten	(16)	3.696	5.598
Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfonds	(17)	917.601	188.855
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	(18)	2.555	-
Saldo overdrachten van rechten voor risico pensioenfonds	(19)	2.082	9.041
Saldo overdrachten van rechten voor risico deelnemers	(20)	-1.927	-
Overige lasten	(21)	218	999
		<u>1.028.670</u>	<u>305.768</u>
Saldo van baten en lasten		<u><u>-59.463</u></u>	<u><u>-240.764</u></u>

(*) De nummering verwijst naar de toelichting

	2019	2018
Bestemming van het saldo van baten en lasten		
Mutatie vrij vermogen	-181.987	-255.905
Mutatie reserve beleggingsrisico's	122.187	14.579
Mutatie toeslagreserve	337	562
	<u>-59.463</u>	<u>-240.764</u>

9.3 KASSTROOMOVERZICHT

(x € 1.000)

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

	2019	2018
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premiebijdragen voor risico pensioenfonds	94.673	81.679
Ontvangen premiebijdragen voor risico deelnemers	543	-
Ontvangen waardeoverdrachten voor risico pensioenfonds	4.059	9.549
Ontvangen waardeoverdrachten voor risico deelnemers	1.927	-
Betaalde pensioenuitkeringen	-104.323	-101.152
Betaalde waardeoverdrachten voor risico deelnemers	-6.336	-18.269
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-3.630	-5.356
Diverse ontvangsten en uitgaven	714	597
	<u>-12.373</u>	<u>-32.952</u>
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Ontvangen inzake verkopen beleggingen	3.450.002	3.260.272
Betaald inzake aankopen beleggingen	-3.419.766	-3.230.253
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	100.609	76.274
Overige ontvangsten en uitgaven inzake beleggingen	-113.970	-85.109
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-7.648	-6.781
	<u>9.227</u>	<u>14.403</u>
Mutatie liquide middelen	<u><u>-3.146</u></u>	<u><u>-18.549</u></u>
Samenstelling geldmiddelen		
	2019	2018
Liquide middelen per 1 januari	14.483	33.032
Mutatie liquide middelen	-3.146	-18.549
Liquide middelen per 31 december	<u><u>11.337</u></u>	<u><u>14.483</u></u>

9.4 ALGEMENE TOELICHTING

Inleiding

Per 1 januari 2007 is de Pensioenwet in werking getreden, onderdeel van de Pensioenwet is het FTK. In het FTK is de manier waarop DNB haar toezicht op pensioenfondsen uitoefent vastgelegd. Het FTK stelt daarbij de kaders waarbinnen een pensioenfonds moet opereren. Besloten is het FTK ook toe te passen voor de jaarverslaggeving, omdat dit aansluit bij het door het bestuur gehanteerde beleid.

De toeslagverlening op de aanspraken van deelnemers, van de ingegane pensioenen en de premievrije rechten per 1 januari van het volgend boekjaar, worden meegenomen in de vaststelling van de technische voorziening op balansdatum.

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars is statutair gevestigd in Zeist.

Adresgegevens: Handelsweg 2, 3707 NH Zeist

KvK nummer: 41178751

Activiteiten

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars (hierna: het fonds of SBZ Pensioen). Het fonds stelt zich ten doel, overeenkomstig de voorwaarden als in de statuten en de desbetreffende pensioenreglementen nader is bepaald, aanspraken op te bouwen voor de deelnemers en rechten uit te keren aan de deelnemers, gewezen deelnemers en hun nabestaanden, ter zake van ouderdom, overlijden en arbeidsongeschiktheid. Het fonds werkt volgens een Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN), waarbij de financiële opzet en de grondslagen waarop de stichting rust, gemotiveerd zijn omschreven.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving in het bijzonder Richtlijn 610.

De bedragen opgenomen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven. Het bestuur heeft op 15 juni 2020 de jaarrekening opgemaakt.

Vergelijking met voorgaand verslagjaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand verslagjaar, met uitzondering van de schattingswijzigingen zoals opgenomen in de paragraaf "Schattingswijzigingen".

Schattingswijzigingen

Partnerfrequentie

In 2019 zijn de partnerfrequenties gewijzigd, dit heeft geleid tot een verlaging van de voorziening pensioenverplichtingen van € 2,9 miljoen. De verlaging is bepaald per 30 september 2019. Dit resultaat is via de Staat van Baten en Lasten als "Wijzigingen actuariële uitgangspunten" in het verslagjaar verantwoord. Het effect op de dekkingsgraad per 31 december 2019 is 0,1 procentpunt positief.

Schadereserve

In 2019 heeft het bestuur besloten voor de schadereserve rekening te houden met een toekomstige stijging van 2% per jaar. Dit is in de waardering van de technische voorzieningen meegenomen vanaf 31 oktober 2019 en heeft geleid tot een verhoging van de voorziening pensioenverplichtingen van € 8,3 miljoen. Dit resultaat is in de Staat van Baten en Lasten als "Overige wijzigingen / resultaat op arbeidsongeschiktheid verantwoord. Het effect op de dekkingsgraad per 31 december 2019 is 0,2 procentpunt negatief.

Excasso-opslag

In 2019 is de excasso opslag gewijzigd van 1,85% naar 2,0% van de technische voorzieningen. Dit heeft geleid tot een verhoging van de voorziening pensioenverplichtingen van € 8,7 miljoen. De verhoging is bepaald per 31 december 2019. Dit resultaat is via de Staat van Baten en Lasten als "Wijzigingen actuariële uitgangspunten" in het verslagjaar verantwoord. Het effect op de dekkingsgraad per 31 december 2019 is 0,2 procentpunt negatief.

Ingang AOW

In 2019 is besloten de AOW tot en met 2024 op 67-jarige leeftijd in te laten gaan. Dit heeft geleid tot een verlaging van de technische voorziening van € 1,8 miljoen. De verlaging is bepaald per 31 december 2019. Dit resultaat is via de Staat van Baten en Lasten als "Overige wijzigingen / overige mutaties" in het verslagjaar verantwoord. Het effect op de dekkingsgraad per 31 december 2019 is 0,0 procentpunt.

Beschrijving Middelloonregeling

Onderstaand volgt een globale beschrijving van de in 2019 geldende pensioenregeling die door het fonds wordt uitgevoerd (Pensioenreglement Middelloonregeling). Aan deze beschrijving kunnen geen rechten worden ontleend.

Pensioensysteem

Het pensioensysteem is een middelloonregeling met een voorwaardelijk recht op toeslagen voor deelnemers pensioengerechtigden en gewezen deelnemers.

Pensioenleeftijd

De pensioenleeftijd voor deelnemers is 68 jaar.

Pensioengrondslag

De pensioengrondslag wordt bepaald door het jaarsalaris te verminderen met de franchise en wordt jaarlijks vastgesteld op 1 januari op grond van het per die datum geldende jaarsalaris en franchise. Onder jaarsalaris wordt verstaan het tussen de deelnemer en de werkgever contractueel overeengekomen vaste bruto salaris per jaar inclusief de vakantietoelage, eindejaarsuitkering en andere vaste toeslagen. Vanaf 2015 is het salaris dat meetelt voor de pensioenopbouw gemaximeerd op het fiscale maximum. In 2019 is dat € 107.593. Onder het jaarsalaris worden ook andere beloningsbestanddelen begrepen, waarvan de deelnemer en de werkgever zijn overeengekomen dat deze onderdeel van bovengenoemd jaarsalaris zijn.

Franchise en opbouwpercentages worden vanaf 1 januari 2019 opgenomen in een aparte werkgeversbijlage bij het pensioenreglement Middelloonregeling; de werkgever kan zelf kiezen voor een bepaalde franchise en opbouwpercentage.

Wezenpensioen

Het halfwezenpensioen bedraagt 20% van het te bereiken partnerpensioen en wordt uitgekeerd tot 21 jaar of tot 27 jaar voor studerende kinderen. Als beide ouders zijn overleden, wordt het wezenpensioen verdubbeld.

Premie

De premie wordt per deelnemer berekend en is in beginsel gelijk aan de actuariële premie.

Arbeidsongeschiktheid

Bij ingang van een arbeidsongeschiktheidspensioen is sprake van een vast percentage van het salaris als aanvulling op de WIA-uitkering van het UWV. Dit houdt in (naar rato van de mate van arbeidsongeschiktheid, waarbij laatstgenoemde percentages gelden voor het derde tot en met het zesde ziektejaar):

* tot de WIA-dagloongrens: 0% en 10%.

* boven de WIA-dagloongrens: 70% en 80% (WGA) / 75% en 85% (IVA).

Beschrijving Nettopensioenregeling

Met ingang van 2019 biedt SBZ Pensioen de Nettopensioenregeling aan. Hierbij is het voor deelnemers met een salaris hoger dan € 107.593 op vrijwillige basis mogelijk om, indien de werkgever deelneemt aan de nettopensioenregeling, deel te nemen aan de nettopensioenregeling.

De deelnemers betalen maandelijks een premie vanuit het nettosalaris. Deze premies worden op een beleggingsrekening gestort en belegt in beleggingsfondsen. De Nettopensioenregeling kent hiervoor 3 risicoprofielen: Offensief, Neutraal (standaard) of Defensief. Bij elk risicoprofiel horen bepaalde lifecycles. In deze 3 lifecycles wordt het beleggingsrisico automatisch geleidelijk afgebouwd naarmate de pensioendatum nadert. Met de ingelegde premies en het rendement op de beleggingen wordt een individueel pensioenkapitaal gevormd.

In het jaar dat de deelnemer de 58-jarige leeftijd bereikt wordt gevraagd een keuze te maken tussen een vast pensioen of een variabel pensioen. Indien voor een vast pensioen wordt gekozen dan wordt het individuele pensioenkapitaal belegd tot ingang pensioen. De deelnemer koopt het vaste pensioen vervolgens aan bij een andere pensioenuitvoerder. Indien de deelnemer kiest voor een variabel pensioen dan wordt het individuele pensioenkapitaal vanaf die leeftijd, geleidelijk in 10 jaar, omgezet in Collectief Variabel Pensioen (CVP). In het CVP delen de deelnemers beleggings- en verzekeringsrisico's met alle andere deelnemers.

Premievaststelling, actuariële grondslagen en veronderstellingen

Ten behoeve van de pensioenopbouw voor ouderdomspensioen en partnerpensioen wordt jaarlijks de feitelijke premie vastgesteld, zodanig dat daarmee de tijdsevenredige aanspraak op het pensioen is gefinancierd. De tijdsevenredige aanspraak is gelijk aan de totale pensioenaanspraak (promoties e.d. daargelaten), verminderd met de aanspraak die betrekking heeft op de periode van de balansdatum tot de pensioendatum.

De feitelijke premie voor wezenpensioen is gelijk aan 2% van de feitelijke premie voor partnerpensioen. De financiering voor het arbeidsongeschiktheidspensioen vindt plaats door middel van een premie. Deze premie wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld, zodanig dat het toekomstig uit te keren arbeidsongeschiktheidspensioen wordt gedekt.

Aan de berekening van de feitelijke premie 2019 liggen de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen ten grondslag:

- 1 Interest: Het verwacht rendement is gebaseerd op de beleggingsmix van het fonds behorende bij de Middelloodregeling en de bijbehorende rendementen, waarbij de rendementen per beleggingscategorie gelijk zijn gesteld aan de maximale rendementen zoals voorgeschreven door de Commissie Parameters. Daarnaast wordt er een correctie toegepast in verband met toekomstbestendige toeslagverlening door middel van een toeslagcurve. Deze toeslagcurve is gebaseerd op de prijsinflatie en kent een ingroeipad voor de eerste vijf jaar. Bij het ingroeipad worden de minimale groeivoeten voor het prijs- en loonindexcijfer voor het eerste jaar gelijkgesteld aan de CPB-ramingen zoals gepubliceerd door DNB. Bovenstaande resulteert in een verwachte rendementscurve (voor en na correctie), die wordt gehanteerd voor de berekening van de gedempte kostendekkende premie. Voor de vaststelling van het verwacht rendement voor de periode 2016 tot 2020 is de door DNB gepubliceerde RTS per 30 september 2015 gehanteerd. De rendementscurve kan jaarlijks wijzigen als gevolg van wijzigingen in het beleggingsbeleid of het ingroeipad. Voor het ingroeipad dient jaarlijks te worden uitgegaan van het door DNB gepubliceerde ingroeipad per 1 oktober van het voorgaande jaar. Daarbij betreft het ingroeipad forward rates. Het bestuur kan op advies van de adviserend actuaris het gehanteerde verwachte rendement aanpassen indien marktomstandigheden dit noodzakelijk maken.
- 1 Sterftেকansen: voor mannen en vrouwen worden de sterftেকansen ontleend aan de prognosetabel AG 2018, gecorrigeerd voor fondsspecifieke ervaringssterfte. Voor kinderen worden de sterftেকansen verwaarloosd.
- 1 Wezenpensioen: De voorziening voor latent wezenpensioen is gelijk aan 2% van de voorziening voor latent partnerpensioen bij nog niet ingegane ouderdomspensioenen. Bij een ingegaan wezenpensioen wordt voor wezen jonger dan 21 jaar aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot de 21-jarige leeftijd; voor wezen van 21 jaar of ouder wordt het wezenpensioen jaarlijks tot uiterlijk de 27-jarige leeftijd verlengd op basis van ontvangen studieverklaringen.
- 1 Partnerfrequentie: Zolang nog geen pensioenuitkering is ingegaan, wordt voor de berekening van de voorziening voor partnerpensioen elke (gewezen) deelnemer verondersteld een partner te hebben (onbepaalde partnersysteem met een partnerfrequentie van 100% vanaf 60 jaar). Voor pensioengerechtigden wordt uitgegaan van de werkelijke burgerlijke staat.
- 1 Leeftijdverschil: Voor het partnerpensioen wordt verondersteld dat de mannelijke deelnemer een 3 jaar jongere vrouwelijke partner heeft en dat de vrouwelijke deelnemer een 3 jaar oudere mannelijke partner heeft.

- 1 Premievrijstelling invaliditeit: Aangenomen is dat de kosten, verbonden aan de in de toekomst te verlenen vrijstelling van premiebetaling (pvi) wegens arbeidsongeschiktheid, kunnen worden gedekt door een risicopremie ter grootte van 4,0% van de actuariële premie exclusief pvi en exclusief AOP premie.
- 1 Opslag voor kosten: Bij de vaststelling van de feitelijke premie wordt rekening gehouden met een opslag voor toekomstige uitbetalingskosten van 1,85%, de opslag is ultimo 2019 verhoogd naar 2,0%. De kosten verbonden aan de administratie en het beheer zijn gesteld op 0,5% van de pensioengrondslag.
- 1 Solvabiliteitsopslag: Er wordt geen solvabiliteitsopslag gehanteerd zolang de opslag in verband met toeslagverlening hoger is dan de opslag benodigd voor de vereiste dekkingsgraad primo boekjaar.
- 1 Tijdelijk partnerpensioen: De feitelijke premie voor het tijdelijk partnerpensioen is gelijk aan 75% van de premie voor een volledig (niet gekort) tijdelijk partnerpensioen. Vanaf 1 januari 2019 heeft de werkgever de keuze tussen geen, verplicht of vrijwillige dekking van het tijdelijk partnerpensioen (ANW-hiaat). Bij een verplichte dekking wordt de risicopremie door de werkgever betaald. Bij een vrijwillige dekking wordt de risicopremie door de werkgever doorbelast aan de werknemer.
- 1 Arbeidsongeschiktheidspensioen: De premie voor het arbeidsongeschiktheidspensioen bedraagt een percentage van de relevante loonsom:
 - In geval van 85% resp. 80% aanvulling in de eerste vier jaar van arbeidsongeschiktheid ziektejaar en 75% resp. 70% daarna: 0,1% van het parttime salaris tot maximum dagloon en 2,0% van het parttime salarisdeel boven maximum dagloon.
 - In geval van 85% resp. 80% aanvulling tot de pensioendatum: 0,4% van het parttime salaris tot maximum dagloon en 2,2% van het parttime salarisdeel boven maximum dagloon. Deze optie is voor nieuw toetredende werkgevers per 1 januari 2019 vervallen
- 1 Toeslagreserve: Voor de toeslagreserve wordt door de werkgever jaarlijks (tot en met 2024) per 1 januari 2,85% van de loonsom (niet gemaximeerd op het maximum pensioengevend salaris) betaald. Voor het jaar 2020 hebben sociale partners afgesproken dit percentage te wijzigen naar 1%.

ALGEMENE GRONDSLAGEN

Opname in de balans en staat van baten en lasten

Een actief is in de balans opgenomen, als het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Een verplichting is in de balans opgenomen, als het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Een actief of verplichting is niet (meer) in de balans opgenomen:

- 1 Als door een transactie (nagenoeg) alle toekomstige economische voordelen en (nagenoeg) alle risico's van een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen.
- 1 Vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Hierdoor kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties", die zowel een actief als een passief kan zijn.

Baten zijn in de staat van baten en lasten opgenomen, als een vermeerdering van het economisch potentieel -samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting- heeft plaatsgevonden en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Lasten zijn in de staat van baten en lasten opgenomen, als een vermindering van het economisch potentieel -samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting- heeft plaatsgevonden en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een actief en een verplichting zijn gesaldeerd (netto) opgenomen, als er sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen én de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De hiermee samenhangende rentebaten en rentelasten zijn eveneens gesaldeerd opgenomen.

Reële waarde

Activa en verplichtingen zijn gewaardeerd tegen reële waarde, tenzij anders is aangegeven.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening volgens Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt, die van invloed zijn op de grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa, verplichtingen, baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren, die -gegeven de omstandigheden- als redelijk zijn beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen, die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen zijn opgenomen:

- 1 in het verslagjaar waarin de schatting is herzien, als de herziening alleen voor dat verslagjaar gevolgen heeft, of
- 1 in het verslagjaar van herziening en toekomstige verslagjaren, als de herziening gevolgen heeft voor zowel het verslagjaar als toekomstige verslagjaren.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er is geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen, e.d., zijn als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en de presentatie valuta van het pensioenfonds.

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
AUD	1,60	1,62
CHF	1,09	1,13
CAD	1,46	1,56
GBP	0,85	0,90
HKD	8,75	8,95
JPY	121,99	125,42
USD	1,12	1,14
SEK	10,51	10,13
SGD	1,51	1,56

SPECIFIEKE GRONDSLAGEN

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Beleggingen voor risico pensioenfonds

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde, slechts indien de reële waarde van de beleggingen niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs. Overlopende activa en passiva worden tevens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De liquiditeiten vermogensbeheer worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Het verschil tussen reële waarde en nominale waarde is bij deze activa en passiva in het algemeen gering.

Participaties in beleggingspools en -instellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die onderliggende beleggingen (look-through benadering). Bij gemengde beleggingsfondsen wordt aangesloten bij de hoofdcategorie, bepaald op basis van reële waarde.

Vorderingen en schulden uit beleggingen welke samenhangen met een specifieke beleggingscategorie worden onder beleggingsdebiteuren dan wel -crediteuren opgenomen in de betreffende beleggingscategorie.

Financiële instrumenten worden gebruikt ter afdekking van beleggingsrisico's en het realiseren van het vastgelegde beleggingsbeleid. De derivatenposities zijn opgenomen als een afzonderlijke beleggingscategorie. Derivaten die deel uitmaken van een beleggingsfonds zijn opgenomen in de beleggingscategorie waarin dit beleggingsfonds is gerubriceerd.

(Reële) waardebepaling

De beleggingen van het pensioenfonds worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van genoteerde marktprijzen. Derivaten worden gewaardeerd door gebruik te maken van netto contante waardeberekeningen. Bepaalde instrumenten, zoals participaties in beleggingsfondsen worden gewaardeerd door gebruik te maken van de intrinsieke waarde. Het is gebruikelijk en mogelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Slechts indien de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Voor financiële instrumenten zoals beleggingsvorderingen en -schulden geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het korte termijn karakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde vastgoedfondsen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de beurskoers per balansdatum. Niet-beursgenoteerde beleggingen in vastgoedfondsen worden gewaardeerd op het aandeel in de reële waarde van de onderliggende beleggingen. Indien de waarderingsgrondslagen van vastgoedfondsen afwijken, wordt de waardering zo mogelijk aangepast aan de waarderingsgrondslagen van het pensioenfonds.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op reële waarde. De reële waarde is de beursnotering per balansdatum. De reële waarde van niet-beursgenoteerde participaties is bepaald op basis van de laatst bekende intrinsieke waarde. Dit is het aandeel in het zichtbare eigen vermogen.

Private equity beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fundmanagers en de fund-of-fund-managers, gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum. Daarnaast wordt bij de waardering rekening gehouden met eventuele negatieve gevolgen van materiële gebeurtenissen in het verslagjaar na ontvangst van deze rapportages. De managers bepalen de intrinsieke waarde op basis van lokale wet- en regelgeving.

Niet-beursgenoteerde belangen in infrastructuur beleggingen worden gewaardeerd op het aandeel in de reële waarde van de onderliggende beleggingen, de overige onderliggende activa en de onderliggende verplichtingen.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op marktwaarde. De marktwaarde is de per balansdatum geldende beurskoers, onder toevoeging van opgelopen rente. De marktwaarde van leningen en hypotheken betreft een berekende marktwaarde. Deze marktwaarde wordt, via een yield-curve methodiek onder gebruikmaking van zo te noemen spreads voor debiteurencategorieën, afgeleid van de marktwaarde van openbare leningen (obligaties). Ook bij deze vastrentende beleggingen wordt de opgelopen intrest in de marktwaarde meegenomen en aan de hiervoor beschreven koerswaarde toegevoegd. Deposito's en tegoeden bij banken worden gewaardeerd op nominale waarde.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, zijnde de marktwaarde van het contract. Voor beursgenoteerde contracten is dit de beurskoers per balansdatum. Voor niet-beursgenoteerde contracten is de waardering gebaseerd op beschikbare marktinformatie als input voor gehanteerde waarderingsmodellen of door de bepaling van de contante waarde van de kasstromen. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van Swap-curves. Creditposities (ongerealiseerde negatieve waarde) in derivaten worden separaat verantwoord onder de overige schulden.

In het kader van vermogensbeheer kan gebruik gemaakt worden van financiële instrumenten zoals valutatermijncontracten, putopties, futures en swaps met als doel het afdekken van risico's of efficiënt portefeuillebeheer.

Valutatermijncontracten worden per balansdatum gewaardeerd tegen de overeengekomen termijnkoersen onder aftrek van de aan- of verkoopkoers. Het resultaat op valutatermijncontracten wordt verantwoord onder de beleggingsopbrengsten.

Futurecontracten worden in eerste instantie in de balans opgenomen tegen de reële waarde op datum waarop een futurecontract wordt afgesloten en vervolgens iedere handelsdag gewaardeerd tegen de reële nieuwe waarde. Wijzigingen in de reële waarde worden direct afgerekend middels margin calls (marked-to-market) en worden verwerkt via de staat van baten en lasten. Na iedere afrekening komt de boekwaarde op nihil te staan. (Rente)swaps worden in de balans opgenomen tegen de reële waarde. De waarde van de (rente)swaps wordt periodiek aangepast naar aanleiding van renteontwikkelingen op de financiële markten.

Overige beleggingen

Geldmarktbeleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde, zijnde de contante waarde van de toekomstige kasstromen (rente en aflossing). Posities in rekening courantsaldi worden tegen nominale waarde gewaardeerd.

Beleggingen voor risico deelnemers

De waarderingsgrondslagen voor beleggingen voor risico deelnemers zijn gelijk aan die voor beleggingen voor risico pensioenfondsen.

Langlopende vorderingen

Hieronder worden vorderingen uit hoofde van pensioenverplichtingen verantwoord, waarvoor rechten op andere pensioenuitvoerders verhaald kunnen worden. Verwezen wordt naar de toelichting op de technische voorziening voor risico van het pensioenfonds.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa zijn bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Daarna tegen de geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde als er geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, als er sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Onder overige activa zijn liquide middelen opgenomen, voor zover dit onmiddellijk opeisbare banktegoeden zijn. Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties zijn opgenomen onder beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemeen

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

In de toelichting wordt opgenomen het krachtens de Pensioenwet minimaal vereiste eigen vermogen volgens de in het Besluit financieel toetsingskader (FTK) voorgeschreven berekeningsmethodiek als het surplusvermogen.

Vrij vermogen

De omvang van het vrij vermogen is gelijk aan het aanwezige pensioenvermogen na aftrek van de reserve beleggingsrisico's en toeslagreserve en verminderd met de voorziening pensioenverplichtingen. Het niveau van het vrij vermogen is mede een maatstaf voor het toekennen van toeslagen en het verlenen van premiekortingen.

Reserve beleggingsrisico's

Het doel van de reserve beleggingsrisico's is het opvangen van risico's met betrekking tot de beleggingen. De reserve beleggingsrisico's is gelijk aan het vereiste eigen vermogen dat resulteert volgens het standaardmodel van DNB, gebruik makend van de op balansdatum geldende door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vastgestelde parameters.

Er wordt rekening gehouden met:

- Het renterisico.
- | Het aandelen- en vastgoedrisico.
- | Het valutarisico.
- | Het grondstoffenrisico.
- | Het kredietrisico.
- | Het verzekeringstechnisch risico.

Jaarlijks wordt overeenkomstig het standaardmodel van DNB een solvabiliteitstoets uitgevoerd om vast te stellen of de reserve beleggingsrisico's tot het niveau van het vereiste eigen vermogen kan worden aangevuld. Aan het standaardmodel is een extra risicocomponent toegevoegd waarmee het met actief beheer verbonden extra risico wordt uitgedrukt. De reserve beleggingsrisico's kan niet negatief zijn.

Toeslagreserve

De toeslagreserve is bestemd voor toeslagverlening aan actieve deelnemers in de pensioenregeling op basis van de CAO voor de Zorgverzekeraars. De toeslagreserve wordt, indien mogelijk aangewend voor aanvulling van de toeslagverlening tot maximaal de algemene loonontwikkeling, indien de reguliere toeslagverlening aan betreffende deelnemers (gefinancierd vanuit beleggingsrendementen) niet volledig kan worden toegekend. De toeslagreserve staat niet ter vrije bestemming/beschikking van het bestuur van het fonds.

Het verloop van deze reserve is als volgt:

- 1 aan de reserve wordt jaarlijks per 1 januari 2,85% van de loonsom (niet gemaximeerd op het maximum pensioengevend salaris) door werkgevers die deelnemen aan het fonds toegevoegd;
- 1 aan de reserve wordt jaarlijks per 1 januari een bedrag onttrokken benodigd voor toekenning van een aanvulling op de toeslagverlening tot maximaal de loonindex uit de cao Zorgverzekeraars, indien de reguliere toeslagverlening aan betreffende deelnemers (gefinancierd vanuit beleggingsrendementen) lager is dan de volledige toeslag op basis van de loonontwikkeling;
- 1 voor de bepaling van het te onttrekken bedrag wordt uitgegaan van de voor het fonds geldende actuariële grondslagen waarmee de technische voorziening wordt vastgesteld per 1 januari van dat betreffende jaar;
- 1 over het te onttrekken bedrag wordt een opslag ter grootte van de dekkingsgraad, welk gebaseerd is op de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur, berekend met een minimum gelijk aan de minimaal vereiste dekkingsgraad en een maximum gelijk aan de dekkingsgraad waarbij volledig (toekomstbestendig) geïndexeerd kan worden;
- 1 in geval de reserve in een bepaald jaar niet of niet geheel wordt gebruikt voor toeslagverlening, geldt dat deze resterende reserve niet wordt aangewend voor 'inhaalindexatie' ingeval in voorgaande jaren vanuit de toeslagreserve geen volledige toeslag kon worden bereikt ter hoogte van de loonindex. Het saldo blijft in dat geval achter als bestemmingsreserve voor toeslagen en wordt in een volgend jaar, tezamen met de jaarlijkse storting door werkgevers, aangewend voor toeslagverlening tot maximaal de geldende loonindex in dat jaar;
- 1 ten aanzien van de aan de toeslagreserve toe te kennen rendementen wanneer er een waarde resteert nadat bedragen uit deze bestemmingsreserve zijn onttrokken:
het toe te kennen procentuele rendement over een boekjaar is gelijk aan het procentuele rendement (vanuit de fysieke portefeuille zonder eventuele hedges) op het totale vermogen van het fonds over dat boekjaar. Dit rendement kan zowel positief als negatief uitvallen;
- 1 ten aanzien van de verhouding tussen het vermogen van de toeslagreserve tot het overige vermogen van het fonds bij bijvoorbeeld kortingen van de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten: het betreft een bestemmingsreserve die buiten beschouwing wordt gelaten bij het vaststellen van de dekkingsgraad van het pensioenfonds.

Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is gewaardeerd tegen reële waarde op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Hierbij is het volgende van belang:

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is uitgegaan van het op de balansdatum geldende ABTN en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of op de opgebouwde pensioenaanspraken toeslagverlening kan worden toegepast. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid. Met ingang van ultimo 2019 wordt rekening gehouden met de jaarlijkse onvoorwaardelijke verhoging van de pensioengrondslag.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2019:

Overlevingstafels

Prognosetafels AG2018 (2018: prognosetafels AG2018) waarbij de sterftekansen zijn vermenigvuldigd met een leeftijdsafhankelijke factor die is gebaseerd op de ervaringssterfte van het pensioenfonds.

Partnerfrequentie

Voor het nabestaandenpensioen tot de pensioendatum wordt het zogenaamde onbepaalde partnersysteem gehanteerd, waarbij de partnerfrequenties vanaf 60 jaar worden verondersteld gelijk te zijn aan 1 (2018: partnerfrequentie 1 vanaf 55 jaar). Voor de pensioentrekkenden wordt rekening gehouden met de werkelijke burgerlijke staat en gereserveerd volgens het bepaalde partner systeem.

Leeftijdsverschil man-vrouw

Voor partnerpensioen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de verzekerde man en 3 jaar ouder dan de verzekerde vrouw.

Voorziening voor uitgesteld wezenpensioen

De lasten van nog niet ingegaan wezenpensioen zijn gesteld op 2% van de lasten van het nog niet ingegaan partnerpensioen tot de feitelijke pensioendatum; bij de vaststelling van de lasten van ingegaan wezenpensioen wordt verondersteld dat het pensioen moet worden uitgekeerd tot 21 jaar of tot 27 jaar voor studerende kinderen, waarbij geen rekening wordt gehouden met sterftekansen.

Voorziening voor toekomstige administratie- en excassokosten

Kostenopslag ter grootte van 2,0% (2018: 1,85%) van de technische voorziening in verband met toekomstige administratie- en excassokosten.

Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten

Bij de bepaling van de pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers is uitgegaan van een revalidatiekans van 4%. Voor ingegaan AOP is uitgegaan van een revalidatiekans van 0%.

IBNR-voorziening

Het fonds houdt rekening met een voorziening voor deelnemers die ziek zijn geworden, maar nog niet als zodanig bij het pensioenfonds zijn aangemeld, omdat ze korter dan twee jaar ziek zijn. De zogenaamde IBNR voorziening. Vanaf ultimo boekjaar 2018 wordt voor het arbeidsongeschiktheidspensioen ook een IBNR voorziening aangehouden.

De IBNR bedraagt per 31 december 2019 € 12,4 miljoen (2018: € 11,9 miljoen). De hoogte van de technische voorziening IBNR is met ingang van 2018 vastgesteld op basis van de risicopremies voor premievrijstelling en arbeidsongeschiktheidspensioen van de afgelopen twee boekjaren.

De IBNR voorziening kan niet negatief zijn.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De waardering van de voorziening pensioenverplichting voor risico deelnemers is bepaald door de waardering van de tegenover deze voorziening aangehouden beleggingen.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva zijn bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Daarna tegen de geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde als er geen sprake is van transactiekosten).

Dekkingsgraad

De actuele dekkingsgraad voor risico pensioenfondsen en risico deelnemers wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden minus de toeslagreserve te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

Onder het FTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

Baten en lasten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn sterk gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderinggrondslagen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten zijn opgenomen in het resultaat.

Premiebijdragen voor risico pensioenfondsen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Premiebijdragen voor risico deelnemers

Dit zijn bijdragen van deelnemers in het kader van de nettopensioenregeling.

Beleggingsresultaten

Directe en indirecte beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Directe beleggingsopbrengsten zijn rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten, e.d. Dividend is verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Indirecte beleggingsopbrengsten zijn gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten:

- 1 Er is geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen.
- 1 Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen.
- 1 Verkoopkosten zijn verantwoord als onderdeel van de herwaarderingen.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden zowel de externe vermogensbeheerkosten als daaraan toegerekende pensioenuitvoeringskosten verstaan.

Verantwoording van kosten

De kosten uit hoofde van beheervergoeding alsmede bewaarkosten gerelateerd aan beleggingen en kosten van oversight zijn in mindering gebracht op de directe en indirecte beleggingsopbrengsten.

Overige baten

Overige baten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Pensioenuitkeringen

Pensioenuitkeringen zijn de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

Pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

Pensioenopbouw

Pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken toegekend in het verslagjaar.

Toeslagen

Voor alle (gewezen) deelnemers op basis van prijsinflatie, voor actieven op basis van de CAO voor Zorgverzekeraars aangevuld tot maximaal loonontwikkeling.

In 2019 heeft het bestuur besloten om per 1 januari 2020 de lopende pensioenen en de tot en met 31 december 2019 opgebouwde pensioenen van de actieven en gewezen deelnemers niet te verhogen (2018: 0,4%).

Het bestuur heeft in 2019 besloten om per 1 januari 2019 vanuit de toeslagreserve een toeslag van 0,88% (2018: 0,83%) toe te kennen aan de actieve deelnemers waarvan de werkgever deelneemt aan de toeslagreserve.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo boekjaar berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen zijn vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De afname van de voorzieningen is het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van pensioenen in het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten

Jaarlijks valt een percentage van de uitkeringen vrij uit de technische voorziening ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten (excassokosten). Daarnaast wordt een percentage van de pensioenopbouw en de inkomende waardeoverdrachten toegevoegd aan de technische voorzieningen ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken met betrekking tot de actuariële waarde.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de reële waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur.

Wijziging actuariële uitgangspunten

Mutatie technische voorzieningen uit hoofde van wijziging actuariële uitgangspunten heeft betrekking op de aanpassing van de partnerfrequenties en wijziging excasso-opslag.

Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de toelichting in de grondslagen inzake schattingswijzigingen.

Overige wijzigingen

De onder deze post opgenomen mutaties van de voorziening hebben betrekking op de kanssystemen.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De mutatie voorzieningen pensioenverplichtingen voor risico van deelnemers is bepaald door de mutatie in de waardering van de tegenover deze voorzieningen aangehouden beleggingen.

Saldo overdrachten van rechten voor risico pensioenfonds en risico deelnemers

Dit is het saldo van overgenomen en overgedragen pensioenaanspraken.

Overige lasten

Overige lasten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

GRONDSLAGEN KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode:

- 1 Alle ontvangsten en uitgaven zijn hierbij als zodanig gepresenteerd.
- 1 Er is onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioen- en beleggingsactiviteiten.

9.5 TOELICHTING OP DE BALANS

(x € 1.000)

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico pensioenfonds

Verloopoverzicht per beleggingscategorie

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2019	279.223	1.399.456	3.850.005	-136.799	16.886	5.408.771
Aankopen	74.845	934.951	2.386.658	20.830	-	3.417.284
Verkopen	-44.140	-959.121	-2.246.486	-200.174	-	-3.449.921
Overige mutaties	7.055	6.683	-33.325	14.247	119.311	113.971
Waardemutaties	13.693	325.170	309.259	245.616	-124.624	769.114
Stand per 31 december 2019	<u>330.676</u>	<u>1.707.139</u>	<u>4.266.111</u>	<u>-56.280</u>	<u>11.573</u>	<u>6.259.219</u>

Bij: Derivaten met een negatieve waarde

130.840

6.390.059

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2018	223.618	1.491.863	3.808.353	-123.732	62.259	5.462.361
Aankopen	66.650	1.122.112	2.034.885	6.606	-	3.230.253
Verkopen	-27.333	-1.180.792	-2.052.147	-	-	-3.260.272
Overige mutaties	-2.760	17.135	27.464	3.743	39.527	85.109
Waardemutaties	19.048	-50.862	31.450	-23.416	-84.900	-108.680
Stand per 31 december 2018	<u>279.223</u>	<u>1.399.456</u>	<u>3.850.005</u>	<u>-136.799</u>	<u>16.886</u>	<u>5.408.771</u>

Bij: Derivaten met een negatieve waarde

303.058

5.711.829

De waardemutaties bij de overige beleggingen (liquide middelen) zien op de valutaresultaten die worden geboekt op de valuta-overlay, zoals deze voor de gehele beleggingsportefeuille wordt toegepast.

De overige mutaties hebben o.a. betrekking op mutaties liquide middelen vallend onder beheer van de vermogensbeheerder, inclusief af te handelen beleggingstransacties.

Derivaten met een negatieve waarde zijn verantwoord onder de overige schulden en overlopende passiva.

Het fonds kent geen beleggingen in aangesloten organisaties of premiebijdragende ondernemingen.

Onderpand met betrekking tot derivaten

Binnen de beleggingsportefeuille wordt gebruik gemaakt van derivaten, hierbij is sprake van collateral management. Ultimo 2019 bedraagt het saldo van ontvangen en gesteld collateral € -73,5 miljoen. Ultimo 2018 was dit € -147,5 miljoen.

Het door SBZ Pensioen verstrekte onderpand staat ter vrije beschikking van het fonds in die zin, dat het de managers van het fonds vrij staat het onderpand te verhandelen en ander gelijkwaardig onderpand ten behoeve van de tegenpartij te stellen.

Securities lending

Binnen de beleggingsportefeuille worden beleggingen uitgeleend. De waarde van de uitgeleende beleggingen bedraagt ultimo 2019 € 422,4 miljoen (2018: € 407,3 miljoen). Hiervoor is onderpand ontvangen met een waarde ultimo 2019 van € 437,4 miljoen (2018: € 421,1 miljoen).

Reële waarde

Schattingen en oordelen

Afgezien van de beleggingsvorderingen en -schulden zijn de beleggingen van het fonds gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum. Het is over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Voor de meerderheid van de beleggingen van het fonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde beleggingen zijn gewaardeerd door gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten.

Op basis van deze indeling kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

	Markt noteringen direct	Waarderings- modellen en technieken	Totaal
Per 31 december 2019			
Vastgoedbeleggingen	25.395	305.281	330.676
Aandelen	1.508.832	198.307	1.707.139
Vastrentende waarden	3.504.888	761.223	4.266.111
Derivaten	7.391	-63.671	-56.280
Overige beleggingen	11.573	-	11.573
Totaal	<u>5.058.079</u>	<u>1.201.140</u>	<u>6.259.219</u>

	Markt noteringen direct	Waarderings- modellen en technieken	Totaal
Per 31 december 2018			
Vastgoedbeleggingen	14.034	265.189	279.223
Aandelen	1.214.301	185.155	1.399.456
Vastrentende waarden	3.151.960	698.045	3.850.005
Derivaten	10.708	-147.507	-136.799
Overige beleggingen	16.886	-	16.886
Totaal	<u>4.407.889</u>	<u>1.000.882</u>	<u>5.408.771</u>

Opgemerkt wordt dat schattingen naar hun aard subjectief zijn en dat de geschatte actuele waarden van financiële instrumenten derhalve inherent onderhevig zijn aan onzekerheden en waardeoordelen ten aanzien van volatiliteit, rentestand en kasstromen. Deze schattingen zijn momentopnames, gebaseerd op de marktomstandigheden en de op dat moment beschikbare informatie.

Op de waardering van de beleggingen in alternatieve beleggingscategorieën is een backtest uitgevoerd. Ultimo boekjaar blijkt uit deze backtest een (beperkt) hogere waarde. Het verschil belooft circa € 14,1 miljoen (2018: € 3,0 miljoen). Uit prudentie-overwegingen ziet het bestuur af van verantwoording van de hogere waarde in de balans van het pensioenfonds.

Schatting van reële waarde

Vastgoed

Het deel van de waarde aan vastgoedbeleggingen dat is opgenomen op basis van waarderingsmodellen en -technieken betreft voornamelijk niet-genoteerde vastgoedfondsen. Zoals bij de grondslagen staat vermeld is de waarde gebaseerd op de taxatiewaarde. Deze taxaties worden verricht door verscheidene externe erkende taxateurs. Iedere externe taxateur hanteert, binnen de algemene richtlijnen zoals binnen de branche gelden, eigen uitgangspunten. De richtlijnen binnen de branche geven aan dat voor de waardebepaling in dit geval moet worden uitgegaan van de verkoopwaarde van een object met als doelstelling om met het object huurinkomsten te genereren. Als basis wordt hiervoor een contante waardeberekening gebruikt van de toekomstige kasstromen.

Aandelen

Van de belegde waarde in aandelen staat de waarde van private equity beleggingen, infrastructuur- en impactfondsen opgenomen als vastgesteld op basis van 'waarderingmodellen en -technieken'.

Private equity, infrastructuur- en impactbeleggingen worden gewaardeerd op reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fundmanagers en de fund-of-fundmanagers, gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum. Daarnaast wordt bij de waardering rekening gehouden met eventuele negatieve gevolgen van materiële gebeurtenissen in het verslagjaar na ontvangst van deze rapportages. De managers bepalen de intrinsieke waarde op basis van lokale wet- en regelgeving. Voor de waardering van deze beleggingen wordt uitgegaan van de waardebepaling die is opgesteld ten behoeve van deze externe fondsbeheerders. De waardering vindt plaats op basis van fair value. De wijze waarop de fair value wordt bepaald is afhankelijk van de externe fondsbeheerder en van de aard van de belegging. De volgende variabelen kunnen hierbij een rol spelen: de aanschafwaarde voor wat betreft recente investeringen, toekomstige kasstromen, waarde van de activa en waardering van vergelijkbare objecten.

Vastrentende waarden

Het deel van de vastrentende waarden waarvan de reële waarde op basis van schatting wordt vastgesteld, betreft leningen op schuldbekentenis (waaronder bank loans) en hypotheekleningen. De berekeningsgrondslag staat vermeld in de algemene toelichting op de grondslagen.

Derivaten

Bij de schatting van de reële waarde van derivaten wordt uitgegaan van verwachte toekomstige kasstromen. Deze kasstromen worden op basis van Eonia contant gemaakt.

Vastgoedbeleggingen

De vastgoedbeleggingen zijn als volgt gespecificeerd:

	2019	2018
Specificatie naar soort:		
Beursgenoteerde fondsen	25.293	20.574
Niet-beursgenoteerde fondsen	305.281	265.189
Latente belasting vastgoedbeleggingen	-	-6.602
Beleggingsdebiteuren	102	62
	<u>330.676</u>	<u>279.223</u>

Het fonds belegt in Amerikaans vastgoed(fondsen). Op een deel van deze beleggingen rustte een latente belastingclaim. De geschatte latente belastingclaim bedraagt eind 2019 nihil (2018: €6,6 miljoen). De vrijval van de latente belastingclaim is verantwoord als indirecte beleggingsopbrengsten / waardemutaties.

Aandelen

De aandelen zijn als volgt gespecificeerd:

	2019	2018
Specificatie naar soort:		
Beursgenoteerde aandelen	1.227.240	979.165
Niet-beursgenoteerde aandelen	243.057	200.098
Private equity aandelen en infrastructuur	194.709	185.155
Beleggingsdebiteuren	7.177	6.585
Liquide middelen	39.400	32.786
Beleggingscrediteuren	-4.444	-4.333
	<u>1.707.139</u>	<u>1.399.456</u>

Van de aandelenportefeuille is € 249,5 miljoen (2018: € 249,3 miljoen) belegd in euro.

Vastrentende waarden

De vastrentende waarden zijn als volgt gespecificeerd:

	2019	2018
Specificatie naar soort:		
Staatsobligaties (of gelijkwaardig)	1.647.561	1.443.022
Global Credit fondsen	1.621.666	1.468.641
Euro Secured Debt fondsen	162.798	139.474
Covered bonds (obligaties met onderpand)	12.968	12.941
Emerging Market Debt fondsen	201.293	174.958
Hypotheken	598.425	558.571
Beleggingsdebiteuren	582	843
Liquide middelen	20.818	51.555
	<u>4.266.111</u>	<u>3.850.005</u>

De onder de vastrentende waarden opgenomen opgelopen interest bedraagt € 11.038 (2018: € 13.364).

Van de vastrentende portefeuille is € 2.492,2 miljoen (2018: € 2.188,7 miljoen) belegd in euro.

Derivaten

	2019	2018
Specificatie naar soort:		
Valutaderivaten	5.775	-25.673
Rentederivaten / swaps	-69.446	-121.834
Futures op vastrentende waarden	-61.394	-155.550
Tegenrekening futures	61.394	155.550
Liquide Middelen	7.391	10.708
	<u>-56.280</u>	<u>-136.799</u>

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruikgemaakt van financiële derivaten. Als hoofdregel geldt dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het algemene beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden.

Het pensioenfonds gebruikt derivaten voornamelijk om het valutarisico en het renterisico af te dekken. Eén van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met solvabele partijen. Bovendien geldt dat zoveel mogelijk wordt gewerkt met onderpand.

Gebruik wordt gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- 1 Valutatermijncontracten: dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.
- 1 Renteswaps: dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan het pensioenfonds de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden.
- 1 Putopties op aandelen (indexen): met individuele banken afgesloten contracten waarmee het (staart) risico op aandelen wordt afgedekt (verkoop van aandelen tegen vooraf gestelde minimale verkoopprijs).
- 1 Futures op vastrentende waarden: met deze contracten kan snel/efficiënt worden ingespeeld op (veranderende) verwachtingen met betrekking tot debiteuren en spread- en curve bewegingen.

Overige beleggingen

De overige beleggingen zijn als volgt gespecificeerd:

	2019	2018
Specificatie naar soort:		
Overige beleggingen (liquide middelen binnen vermogensbeheer)	<u>11.573</u>	<u>16.886</u>

Overige toelichting beleggingen

Beleid en risicobeheer

Voor risicobeheer heeft het bestuur de beschikking over de volgende beleidsinstrumenten:

- ALM-beleid en duration-matching.
- Premiebeleid.
- Indexatiebeleid.
- Herverzekeringsbeleid.
- Risicobeleid (alternatieve) beleggingen.
- Risicobeleid ten aanzien van uitbesteding.

Welke beleidsinstrumenten het bestuur op welke manier zal hanteren wordt bepaald op basis van uitvoerige analyses van de te verwachten toekomstige ontwikkelingen van de verplichtingen en de ontwikkelingen op de financiële markten. Voor deze analyses gebruikt men onder andere ALM-studies. Een ALM-studie analyseert de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's. Een nadere toelichting op de wijze waarop het bestuur omgaat met deze problematiek is opgenomen in de paragrafen die ingaan op risico en beheermaatregelen.

De duration van de verplichtingen van het fonds bedraagt 23,0 op basis van markttrente. De duration van de totale beleggingen bedraagt 5,0. Met IRS wordt de duration van beleggingen verlengd met 9,4 tot 14,4. Het renterisico van de verplichtingen is voor ruim 60% afgedekt. De hier vermelde duration van de verplichtingen (23,0) is vastgesteld op basis van de markttrente, omdat dit aansluit bij het beleggingsbeleid. De duration van de verplichtingen, die is vermeld in paragraaf 'Beleid en risicobeheer', is in aansluiting op DNB richtlijnen vastgesteld op basis van UFR (21,8).

2. Beleggingen voor risico deelnemers

Verloopoverzicht per beleggingscategorie

	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2019	-	-	-	-
Aankopen	734	207	1.541	2.482
Verkopen	-12	-37	-32	-81
Overige mutaties	-20	3	18	1
Waardemutaties	13	37	103	153
Stand per 31 december 2019	715	210	1.630	2.555

De overige beleggingen bestaan uit zogenaamde mix funds, dit zijn beleggingsfondsen die bestaan uit meerdere soorten beleggingen. Ultimo boekjaar is de samenstelling van de mix funds als volgt:

	Mix Funds
Aandelen	954
Obligaties	264
Derivaten	-2
Overige	414
Stand per 31 december 2019	1.630

3. Langlopende vorderingen

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Specificatie langlopende vordering		
Stand per 1 januari	4.810	5.564
Mutatie	-92	-754
Stand per 31 december	<u>4.718</u>	<u>4.810</u>

De langlopende vorderingen betreffen vorderingen uit hoofde van dat deel van de technische voorziening voor risico van het fonds, waarvoor rechten kunnen worden verhaald op andere pensioenuitvoerders (elders verzekerde bedragen).

4. Vorderingen en overlopende activa

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Vordering op werkgevers	10.076	833
Overige	83	16
	<u>10.159</u>	<u>849</u>

Met ingang van 2019 worden de premiebijdragen per maand achteraf, in plaats van jaarlijks vooraf, in rekening gebracht bij de werkgevers van het fonds. Dit verklaart de stijging van de vordering op werkgevers ultimo boekjaar ten opzichte van vorig boekjaar.

Bij de waardering van vorderingen wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid door hiervoor een voorziening in aftrek te brengen op het saldo van de uitstaande vorderingen. Voor gelijksoortige posten met gelijksoortige risico's wordt gezamenlijk een schatting gemaakt van verliezen en risico's op balansdatum. Deze systematiek om de voorziening vast te stellen wordt gerekend tot de statische methode.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Specificatie vorderingen / premiedebiteuren:		
Vordering op werkgevers	10.114	866
Voorziening dubieuze debiteuren	-38	-33
	<u>10.076</u>	<u>833</u>

5. Overige activa

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
ABN AMRO BANK	11.303	14.303
ING BANK	34	180
	<u>11.337</u>	<u>14.483</u>

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. Bankrekeningen die beheerd worden door de vermogensbeheerder zijn onder de beleggingen opgenomen.

Er zijn geen kredietfaciliteiten van toepassing.

PASSIVA

6. Stichtingskapitaal en reserves

	2019	2018
Reserve beleggingsrisico's	958.775	836.588
Toeslagreserve	663	326
Vrij vermogen	-607.571	-425.584
	<u>351.867</u>	<u>411.330</u>

Mutatieoverzicht eigen vermogen

	Reserve beleggings- risico's	Toeslagreserve	Vrij vermogen	Totaal
Stand per 1 januari 2019	836.588	326	-425.584	411.330
Uit bestemming saldo van baten en lasten	122.187	337	-181.987	-59.463
Stand per 31 december 2019	<u>958.775</u>	<u>663</u>	<u>-607.571</u>	<u>351.867</u>

	Reserve beleggings- risico's	Toeslagreserve	Vrij vermogen	Totaal
Stand per 1 januari 2018	822.009	-236	-169.679	652.094
Uit bestemming saldo van baten en lasten	14.579	562	-255.905	-240.764
Stand per 31 december 2018	<u>836.588</u>	<u>326</u>	<u>-425.584</u>	<u>411.330</u>

	31-12-2019		31-12-2018	
		In %		In %
Solvabiliteit				
Pensioenvermogen (totaal activa - toeslagreserve - schulden)	6.282.041	105,9	5.421.685	108,2
Af: technische voorzieningen risico pensioenfonds en risico deelnemer	5.930.837	100,0	5.010.681	100,0
Eigen vermogen (exclusief toeslagreserve)	351.204	5,9	411.004	8,2
Af: vereist eigen vermogen	958.775	16,2	836.588	16,7
Vrij vermogen	-607.571	-10,3	-425.584	-8,5
Minimaal vereist eigen vermogen	261.310	4,4	221.743	4,4
Actuele dekkingsgraad		105,9		108,2
Beleidsdekkingsgraad		106,0		112,5

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het fonds gebruik van het standaardmodel. Aan het standaardmodel is een extra risicocomponent toegevoegd waarmee het met actief beheer verbonden extra risico wordt uitgedrukt. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder de toelichting in paragraaf 'Risicobeheer en derivaten'.

De actuele dekkingsgraad voor risico pensioenfondsen en risico deelnemers is als volgt berekend: $(\text{Totale activa} - \text{schulden} - \text{toeslagreserve}) / \text{Technische voorzieningen} * 100\%$.

Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de dekkingsgraad die overeenkomt met het minimaal vereist eigen vermogen bevindt het fonds zich in een situatie van dekkingstekort. Indien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de dekkingsgraad die overeenkomt met het vereist eigen vermogen, maar wel tenminste gelijk is aan de dekkingsgraad die overeenkomt met het minimaal vereist eigen vermogen, bevindt het fonds zich in een situatie van reservetekort.

De solvabiliteit van het pensioenfonds is niet toereikend. Er is sprake van een reservetekort.

Het verloop van de actuele dekkingsgraad is als volgt:

	2019	2018
	%	%
Dekkingsgraad per 1 januari	108,2	113,5
Premie	-0,7	-0,7
Uitkeringen	0,2	0,3
Toeslagverlening	-	-0,5
Verandering rentetermijnstructuur	-16,4	-5,2
Rendement op beleggingen	17,5	-0,5
Overige oorzaken en kruiseffecten	-2,9	1,3
Dekkingsgraad per 31 december	105,9	108,2

Herstelplan

De beleidsdekkingsgraad van het fonds was eind september 2015 (113,0%) lager dan de vereiste dekkingsgraad per eind september 2015 van 114,1%. Het fonds is op basis hiervan per 30 september 2015 in reservetekort geraakt. Omdat dit tekort eind 2019 nog steeds bestond heeft het fonds begin 2020 een actualisatie opgesteld van het herstelplan en deze ingediend bij DNB. In dit geactualiseerde herstelplan heeft het fonds aangegeven welke maatregelen het inzet om binnen 10 jaar het vereist eigen vermogen te behalen. Uit het dekkingsgraadsjabloon blijkt dat aan het einde van de maximale hersteltermijn van 10 jaar de beleidsdekkingsgraad naar verwachting 124,3% bedraagt. Het herstel vindt voornamelijk plaats door verwachte beleggingsopbrengsten, vrijval solvabiliteit bij verleende uitkeringen en het (deels) achterwege blijven van toeslagverlening.

In het herstelplan staat dat - als herstel conform de uitgangspunten van het herstelplan zal worden gerealiseerd - toeslagverlening naar verwachting de komende jaren deels mogelijk is. De kans op volledige toeslagverlening is in de komende 5 jaar klein.

In 2019 heeft de dekkingsgraad zich ten opzichte van het sinds 2015 geldende herstelplan als volgt ontwikkeld:

	Werkelijk 2019	Herstelplan 2019
	%	%
Dekkingsgraad per 1 januari	108,2	108,4
Premie	-0,7	-0,6
Uitkeringen	0,2	0,2
Toeslagverlening	-	-0,5
Verandering rentetermijnstructuur	-16,4	-
Rendement op beleggingen	17,5	3,7
Overige oorzaken en kruiseffecten	-2,9	0,1
Dekkingsgraad per 31 december	<u>105,9</u>	<u>111,3</u>

Uit de tabel blijkt dat de actuele dekkingsgraad achterblijft bij de prognose in het herstelplan. Het herstelplan gaat uit van een beleidsdekkingsgraad ultimo 2019 van 111,3%. De beleidsdekkingsgraad per 31 december 2019 bedraagt 106,0%. Dit betekent dat het fonds achterloopt op het herstelplan.

Uit de evaluatie van het herstelplan, zoals begin 2020 ingediend bij DNB, blijkt dat het pensioenfonds naar verwachting tijdig uit herstel zal zijn.

7. Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

	2019	2018
Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds:		
Basisregeling	5.855.472	4.956.915
Premievrijstelling / IBNR	72.810	53.766
	<u>5.928.282</u>	<u>5.010.681</u>

Mutatieoverzicht technische voorzieningen

	2019	2018
Stand per 1 januari	5.010.681	4.821.826
Pensioenopbouw	113.500	107.407
Toeslagen	10.587	29.933
Rentetoevoeging	-11.839	-12.642
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-104.846	-101.790
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-36	-100
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-2.466	-8.781
Wijziging marktrente	895.720	233.380
Wijziging actuariële uitgangspunten	5.817	-68.718
Overige wijzigingen	11.164	10.166
Stand per 31 december	<u>5.928.282</u>	<u>5.010.681</u>

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds:

	31-12-2019		31-12-2018	
	Aantal		Aantal	
Actieve deelnemers	11.715	1.558.014	11.166	1.554.368
Gewezen deelnemers	25.172	2.659.121	24.734	1.913.923
Pensioentrekkenden	7.429	1.522.339	7.194	1.399.791
Overige	-	72.810	-	51.803
Netto pensioenverplichtingen	44.316	5.812.284	43.094	4.919.885
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling	-	115.998	-	90.796
	44.316	5.928.282	43.094	5.010.681

Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

In de post "Overige" zijn onderstaande voorzieningen opgenomen:

- Schadereserve € 60,6 miljoen (2018: € 41,1 miljoen)
- IBNR € 12,4 miljoen (2018: 11,9 miljoen)
- Additionele reservering € -0,2 miljoen (2018: € -1,2 miljoen)

8. Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

	2019	2018
Stand per 1 januari	-	-
Ontvangen premie	543	-
Collectieve waardeoverdracht	1.927	-
	2.470	-
Onttrekking (administratiekosten, vereist vermogen, risicopremie)	-68	-
Rendement	153	-
Stand per 31 december	2.555	-

9. Overige schulden en overlopende passiva

	2019	2018
Derivaten met negatieve waarde	130.840	303.058
Netto-uitkeringen ouderdoms- en nabestaandenpensioen	152	100
Belastingen en premies sociale verzekeringen	2.511	2.441
Pensioenuitvoerders inzake waardeoverdrachten	274	470
Te betalen vermogensbeheerkosten	1.412	3.107
Te betalen administratiekosten	470	404
Voorfinanciering en bijdrage solvabiliteit nettopensioenregeling	130	-
Overige schulden	335	380
	136.124	309.960

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Risicobeheer en derivaten

Het fonds heeft een risicobeheerraamwerk ontwikkeld aan de hand waarvan de tien binnen FIRM onderscheiden risicogebieden worden gevolgd. In hoofdstuk 6 worden de ontwikkelingen in 2019 ten aanzien van de tien risicocategorieën besproken. De kwantificering van de diverse risicocategorieën in het kader van de solvabiliteitstoets per 31 december 2019 komt hieronder aan de orde. De hieronder genoemde financiële risico's kennen een indeling die op onderdelen afwijkt van de indeling die wordt gehanteerd in het totale risicobeheerraamwerk, zowel ten aanzien van de vier financiële risicocategorieën als de subcategorieën daarbinnen. Het betreft de volgende vier risicocategorieën:

1. Matching-/renterisico.
2. Marktrisico.
3. Kredietrisico.
4. Verzekeringstechnisch risico.

Enkele hieronder benoemde risico's raken meerdere risicocategorieën en worden daarom afzonderlijk benoemd (het solvabiliteits- en liquiditeitsrisico).

Solvabiliteitsrisico

Het pensioenfonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de reële waarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het pensioenfonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het pensioenfonds de premie voor de ondernemingen moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslag van opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

	2019	2018
Het tekort op FTK-grondslagen is als volgt:		
Technische voorzieningen (UFR) voor risico pensioenfondsen en risico deelnemers	5.930.837	5.010.681
Buffers:		
S1 Renterisico	119.147	158.375
S2 Risico zakelijke waarden	664.792	572.021
S3 Valutarisico	206.325	165.016
S4 Grondstoffenrisico	-	-
S5 Kredietrisico	286.119	224.317
S6 Verzekeringstechnisch risico	186.853	153.721
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief beheerisico	151.194	131.147
Diversificatie effect	-655.655	-568.009
Totaal S (vereiste buffers)	958.775	836.588
Vereist vermogen (artikel 132 Pensioenwet)	6.889.612	5.847.269
Pensioenvermogen (totaal activa - toeslagreserve - schulden)	6.282.041	5.421.685
Tekort/Tekort	-607.571	-425.584

Het pensioenfonds heeft ter afdekking van risico's derivatencontracten afgesloten. Hiermee is bij het bepalen van de vereiste buffers rekening gehouden. Bij de berekening van de buffers past het fonds het standaard model van DNB toe. Aan het standaardmodel is een extra risicocomponent toegevoegd waarmee het met actief beheer verbonden extra risico wordt uitgedrukt. Voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de feitelijke asset mix. Daarbij wordt het vereist vermogen getoetst aan de strategische portefeuille.

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- beleggingsbeleid;
- premiebeleid;
- herverzekeringsbeleid;
- toeslagbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

S1 Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarden van de vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen wijzigen als gevolg van veranderingen in de marktrente.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren. De duration geeft aan hoeveel procent bij benadering de reële waarde verandert bij een parallelle verschuiving van de rentecurve met 1 procentpunt. Een hoge duration geeft een hoge gevoeligheid voor veranderingen in de rente weer.

	2019		2018	
	Balanswaarde	Duration	Balanswaarde	Duration
Bijdrage vastrentende waarden (exclusief derivaten)	4.266.111	5,0	3.850.005	5,3
Technische voorzieningen (Marktrente)	6.265.185	23,0	5.150.275	21,5
Technische voorzieningen (UFR) voor risico pensioenfondsen en risico deelnemers	5.930.837	21,8	5.010.681	20,8

Op balansdatum is de duration van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde "duration-mismatch". Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van de beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen daalt en de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Het beleid van het fonds is gericht op het verkleinen van de "duration-mismatch". Dit kan bijvoorbeeld gebeuren door het kopen van meer langlopende obligaties in plaats van aandelen (aandelen hebben per definitie een duration van nul), door binnen de portefeuille kortlopende obligaties te vervangen door langlopende obligaties of door middel van renteswaps. Bij een renteswap wordt een vaste lange rente geruild tegen een variabele korte rente. Het fonds ontvangt in dit geval een lange rente, vergelijkbaar met de kasstroom van een langlopende obligatie en betaalt daarvoor een variabele korte rente (Eonia). Hierdoor wordt de "duration-mismatch" verkleind, maar het fonds wordt wel afhankelijk van de ontwikkeling van de korte rente die het fonds aan de tegenpartij betaalt. Door de inzet van swaps is de mismatch tussen beleggingen en verplichtingen op basis van marktrente teruggebracht van 18,0 naar 8,6 (2018: van 16,2 naar 10,5).

S2 Risico zakelijke waarden

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijrisico of marktrisico wordt gemitigeerd door diversificatie.

	31-12-2019		31-12-2018	
		In %		In %
Specificatie vastgoedbeleggingen naar aard:				
Participaties in vastgoedmaatschappijen	330.574	100,0	285.763	102,3
Beleggingscrediteuren (tax-liability)	-	-	-6.602	-2,3
Beleggingsdebiteuren	102	-	62	-
	<u>330.676</u>	<u>100,0</u>	<u>279.223</u>	<u>100,0</u>
	31-12-2019		31-12-2018	
		In %		In %
Specificatie vastgoedbeleggingen naar regio:				
Nederland	40.530	12,3	38.036	13,6
Buitenland binnen EU	131.550	39,8	112.467	40,3
Buitenland buiten EU	158.494	47,9	135.260	48,4
Beleggingscrediteuren (tax-liability)	-	-	-6.602	-2,3
Beleggingsdebiteuren	102	-	62	-
	<u>330.676</u>	<u>100,0</u>	<u>279.223</u>	<u>100,0</u>

	31-12-2019		31-12-2018	
		In %		In %
Specificatie aandelen naar sector:				
Consumenten cyclisch	142.277	8,3	87.808	6,3
Consumenten defensief	90.466	5,3	91.625	6,6
Energie	61.940	3,6	43.100	3,1
Financiële instellingen	209.628	12,4	170.581	12,0
Gezondheid	125.152	7,3	130.347	9,3
Industrie	164.383	9,6	130.970	9,4
Informatietechnologie	193.027	11,3	118.687	8,5
Materialen	76.408	4,5	47.432	3,4
Nutsbedrijven	45.755	2,7	47.351	3,4
Communicatie services	46.645	2,7	58.530	4,2
Emerging Market fondsen	316.745	18,6	252.832	18,1
Infrastructuur fondsen	73.208	4,3	80.885	5,8
Private Equity fondsen	112.637	6,6	94.066	6,7
Impact investeringen	6.734	0,4	10.204	0,7
Beleggingsdebiteuren	7.177	0,4	6.585	0,5
Liquide middelen	39.400	2,3	32.786	2,3
Beleggingscrediteuren	-4.443	-0,3	-4.333	-0,3
	<u>1.707.139</u>	<u>100,0</u>	<u>1.399.456</u>	<u>100,0</u>

	31-12-2019		31-12-2018	
		In %		In %
Specificatie aandelen naar regio:				
Europa	421.899	24,7	388.505	27,8
Noord-Amerika	662.203	38,9	524.907	37,5
Pacific Rim	98.928	5,8	96.385	6,9
Emerging Markets	481.975	28,2	354.621	25,3
Beleggingsdebiteuren	7.177	0,4	6.585	0,5
Liquide middelen	39.400	2,3	32.786	2,3
Beleggingscrediteuren	-4.443	-0,3	-4.333	-0,3
	<u>1.707.139</u>	<u>100,0</u>	<u>1.399.456</u>	<u>100,0</u>

S3 Valutarisico

Het valutarisico betreft het risico als gevolg van onvoldoende afstemming tussen activa en passiva, dan wel inkomsten en uitgaven op het gebied van vreemde valuta's. Van de gehele beleggingsportefeuille is ultimo 2019 € 3.067,8 miljoen (2018: € 2.709,6 miljoen) buiten de euro belegd. Van dit bedrag is 64,9% (2018: 79,4%) afgedekt naar de euro. Het strategische beleid van het fonds is om alle grote OESO-valuta's (deels) af te dekken. Valuta's van Emerging Markets worden niet afgedekt vanwege de kosten en de impliciete veronderstelling dat deze valuta's door hoge economische groei zullen appreciëren.

De vreemde valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	Positie voor afdekking	Valuta- derivaten	Nettopositie na afdekking 2019	Nettopositie na afdekking 2018
Amerikaanse dollar	2.089.642	-1.524.316	565.326	232.940
Engelse Pond	162.141	-161.131	1.010	11.238
Japanse Yen	127.726	-13.914	113.812	2.889
Canadese Dollar	87.256	-86.897	359	226
Hong Kong Dollar	81.686	-76.031	5.655	-4.954
Australische Dollar	55.211	-55.409	-198	-262
Zwitserse Frank	50.573	-50.137	436	-1.652
Singapore Dollar	8.787	-8.691	96	306
Zweedse Kroon	14.006	-13.542	464	30
Overige	390.812	-	390.812	317.598
Euro	3.185.604	1.995.843	5.181.447	4.850.412
	<u>6.253.444</u>	<u>5.775</u>	<u>6.259.219</u>	<u>5.408.771</u>

S5 Kredietrisico

Het kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee "Over The Counter (OTC)"-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het pensioenfonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten, waardoor het pensioenfonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing vindt plaats door overwegend te handelen op gereguleerde markten en/of door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het pensioenfonds; het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten; het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het pensioenfonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot OTC-derivaten wordt door het pensioenfonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het pensioenfonds adequaat worden afgedekt door onderpand. Er wordt gebruik gemaakt van dagelijkse waarderingen.

	31-12-2019		31-12-2018	
		In %		In %
Specificatie vastrentende waarden naar sector:				
Staatsobligaties	1.647.561	38,6	1.443.022	37,5
Covered notes: genoteerde bankleningen met onderpand	12.968	0,3	12.941	0,3
Global Credit Fondsen	1.621.666	38,0	1.468.641	38,2
Euro Secured Debt fondsen	162.798	3,8	139.474	3,6
Emerging Markets Debt fondsen	201.293	4,7	174.958	4,5
Hypotheken	598.425	14,1	558.571	14,6
Beleggingsdebiteuren	582	-	-	-
Liquide middelen	20.818	0,5	51.555	1,3
Beleggingscrediteuren	-	-	843	-
	<u>4.266.111</u>	<u>100,0</u>	<u>3.850.005</u>	<u>100,0</u>

	31-12-2019		31-12-2018	
		In %		In %
Specificatie vastrentende waarden naar regio:				
Mondiaal	1.621.666	38,0	1.468.641	38,2
Europa	2.391.833	56,1	2.100.197	54,6
Australië	4.395	0,1	4.311	0,1
Emerging Markets	203.613	4,8	177.067	4,6
Noord-Amerika	23.204	0,5	47.391	1,2
Beleggingsdebiteuren	582	-	-	-
Liquide middelen	20.818	0,5	51.555	1,3
Beleggingscrediteuren	-	-	843	-
	<u>4.266.111</u>	<u>100,0</u>	<u>3.850.005</u>	<u>100,0</u>

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille kan het volgende overzicht worden gegeven:

	2019		2018	
		In %		In %
AAA	1.379.048	32,3	1.125.867	29,2
AA+ / AA / AA-	939.183	22,0	825.043	21,4
A+ / A / A-	115.332	2,7	1.618.668	42,0
Lagere rating	1.811.148	42,5	228.029	5,9
Beleggingsdebiteuren	582	-	-	-
Liquide middelen	20.818	0,5	51.555	1,5
Beleggingscrediteuren	-	-	843	-
	<u>4.266.111</u>	<u>100,0</u>	<u>3.850.005</u>	<u>100,0</u>

De daling van de beleggingen met rating van A+ / A / A- wordt veroorzaakt doordat de rating van de Global Credit fondsen (€ 1.621,7 miljoen) in het boekjaar is verlaagd naar BBB.

De beleggingen met een "lagere rating" bestaan voornamelijk uit de debiteuren in de Global Credit fondsen (€ 1.621,7 miljoen) met gemiddeld een BBB-rating en de debiteuren in het Emerging Market Debt fonds (€ 101,8 miljoen) met gemiddeld een rating van BBB-.

S6 Verzekeringstechnisch risico

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en/of beleggingsinkomsten als gevolg van onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen bij de ontwikkeling en premiestelling van het product. De mate waarin het fonds gevoelig is voor het sterfte-/langlevensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico is hieronder weergegeven.

Langlevensrisico

Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorziening. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting.

Door toepassing van Prognosetafel AG2018 met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het pensioenfonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het pensioenfonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen (schadereserve). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien. Het beleid van het pensioenfonds is om het overlijden- en arbeidsongeschiktheidsrisico niet te herverzekeren.

Voor de nettopensioenregeling geldt dat het overlijdensrisico en arbeidsongeschiktheidsrisico wel is herverzekerd.

S7 Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is een subcategorie binnen het matching-/renterisico. Het betreft het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen. Hierdoor kan het pensioenfonds mogelijk op korte termijn niet aan zijn verplichtingen voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico wordt beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er wordt eveneens rekening gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies. Inzake het liquiditeitsrisico wordt vermeld dat het fonds in haar beleggingsportefeuille over voldoende obligaties beschikt die onmiddellijk zonder waardeverlies te gelde kunnen worden gemaakt om eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.

S8 Concentratierisico

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Concentratierisico is gemeten naar concentratie van een land.

Dit betreft per 31 december 2019 de volgende posten:

	2019	2018
Staatsobligaties Duitsland	402.229	453.155
Staatsobligaties Nederland	736.461	549.834
Staatsobligaties Frankrijk	272.235	218.648
Overige < 2%	4.848.294	4.187.134

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het pensioenfonds en de sponsors, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders.

Transacties met bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar Pensioenuitvoeringskosten. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. Enkele bestuurders nemen deel aan de pensioenregeling van het fonds op basis van voorwaarden in de pensioenregeling en hun dienstverband met één van de aangesloten ondernemingen.

Overige transacties met verbonden partijen

Betreffende de uitvoering van de overeenkomst tussen het pensioenfonds en de werkgever met betrekking tot de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de regeling wordt verwezen naar de uitvoeringsovereenkomst.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Het fonds heeft ingaande 1 januari 2018 een nieuwe uitbestedingsovereenkomst afgesloten met Achmea Pensioenservices N.V. voor een periode van 5 jaar. De in 2019 in rekening gebrachte vergoeding bedraagt € 2,5 miljoen.

Investerings- en stortingsverplichtingen

Private Equity

Het fonds belegt sinds medio 2007 ook in durfkapitaal (private equity). Dit gebeurt via "fund of fundbeleggingen". In totaal zijn commitments (toezeggingen) gedaan tot een bedrag van € 256,3 miljoen ten behoeve van regio- en wereldwijde fondsen. Van deze commitments is eind 2019 een belangrijk deel (€ 174,3 miljoen) afgeroepen. Inmiddels vinden distributies plaats (beleggingen worden verkocht).

Infrastructuur

De commitments aan infrastructuur belopen een bedrag van € 173,4 miljoen. Van deze commitments is eind 2019 een aanzienlijk deel (€ 119,5 miljoen) afgeroepen. Inmiddels vinden distributies plaats.

Impact investeringen

De commitments aan impact beleggingen, beleggingen met naast een financiële doelstelling ook een maatschappelijke doelstelling, belopen een bedrag van € 62,7 miljoen. Van deze commitments is eind 2019 een deel (€ 25,5 miljoen) afgeroepen. Voor deze beleggingen is strategisch 2,0% van het belegd vermogen beschikbaar.

Vastgoed

De commitments aan vastgoed belopen een bedrag van € 543,2 miljoen. Van deze commitments is eind 2019 een aanzienlijk deel (€ 455,0 miljoen) afgeroepen. Inmiddels vinden distributies plaats.

Verstreekte zekerheden en garanties

Er zijn geen zekerheden verstrekt of garanties gesteld. Binnen de beleggingsportefeuille wordt gebruik gemaakt van derivaten en is sprake van collateral management. In toelichting 1. Beleggingen voor risico pensioenfondsen is dit nader toegelicht.

Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum

Coronacrisis

Continuïteit bedrijfsvoering

Na afloop van het verslagjaar is, nadat in 2019 in China al de nodige onrust was ontstaan als gevolg van het Corona-virus, sprake geworden van een wereldwijde Corona-crisis. Ook de financiële markten reageerden heftig op alle gebeurtenissen.

Financiële positie en beleid

In de tweede week van maart 2020 zette de rente dieptepunten neer. De rente daalde met ruim een half procent om rond half april 2020 weer op het niveau aan het begin van het jaar terug te keren. Medio maart 2020 waren de aandelenmarkten met circa 30-35% gedaald. Vanaf het laagste niveau herstelden de beurzen tot medio april weer met 20-25%, maar de beurzen noteerden medio april 2020 nog altijd circa 15% onder het niveau aan het begin van het jaar. De UFR-dekkingsgraad daalde in de tweede helft van maart 2020 tot een niveau van 94,5%, de dekkingsgraad op basis van marktrente daalde zelfs naar een niveau van 86,0%. Vanaf eind maart 2020 is in de dekkingsgraad weer enig herstel zichtbaar. De beleidsdekkingsgraad is gedaald naar circa 102,5% medio april 2020.

Inmiddels hebben overheden en centrale banken grootscheepse maatregelen aangekondigd om het bedrijfsleven maar ook de kredietverlening en daarmee de economie en de werkgelegenheid te ondersteunen.

Uitdrukkelijk is stil gestaan bij de vraag of het beleid, waaronder het beleggingsbeleid, aangepast diende te worden. De uitkomst van dit overleg was, dat dit niet aan de orde is en dat het staande beleid wordt gecontinueerd, waarbij wel het uitdrukkelijke uitgangspunt is, dat de rentehedge op niveau blijft. Dit heeft door de gedaalde rente geleid tot een beperkte bijsturing van de rentehedge. Ook is besloten, dat de asset-allocatie binnen de geldende bandbreedte gehouden wordt. Door de gestegen koersen van vastrentende waarden en gedaalde koersen van aandelen zijn tussentijds obligaties verkocht en aandelen gekocht.

Op dit moment is niet te overzien welke (structurele) impact de Corona-crisis op de financiële gezondheid van het pensioenfonds zal hebben. Dit zal mede afhankelijk zijn van de impact van deze crisis op de reële economie.

Omdat niet bekend is hoe lang het virus nog rondwaart, kan geen accurate inschatting van de impact worden gemaakt.

Indien blijkt dat het Corona-virus ook op de lange termijn een (grote) impact op de samenleving blijft hebben, zal het fonds deze impact en de gevolgen daarvan voor de strategische doelstellingen van het fonds blijven monitoren.

9.6 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(x € 1.000)

10. Premiebijdragen voor risico pensioenfonds (van werkgevers en werknemers)

	2019	2018
Premie ouderdoms- en nabestaandenpensioenverzekering	103.984	103.785

De premies worden bij de werkgevers (aangesloten organisaties) in rekening gebracht.

De kostendekkende, gedempte kostendekkende en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

	2019	2018
Kostendekkende premie	148.714	143.633
Gedempte kostendekkende premie	104.259	105.358
Feitelijke premie	104.527	103.785

De feitelijke premie is gelijk aan de som van de premiebijdragen voor risico pensioenfonds (€ 103.984) en de premiebijdragen voor risico deelnemer (€ 543).

De feitelijke premie ad € 104,5 miljoen (2018: € 103,8 miljoen) is € 44,2 miljoen lager (2018: € 39,8 miljoen lager) dan de kostendekkende premie ad € 148,7 miljoen (2018: € 143,6 miljoen).

De gedempte kostendekkende premie bedraagt € 104,3 miljoen (2018: € 105,3 miljoen) en is daarmee lager dan de feitelijke premie.

De kostendekkende premie is gebaseerd op de primo boekjaar geldende (door DNB gepubliceerde) rentetermijnstructuur. De gedempte kostendekkende premie is gebaseerd op het verwacht rendement en onderscheidt zich qua actuariële grondslagen niet van de feitelijke premie.

De hierboven vermelde premies zijn ex-post vastgesteld, in het boekjaar was de feitelijke premie lager dan de gedempte kostendekkende premie. De gedempte kostendekkende en feitelijke premie over 2019 ex ante bedroegen € 103,1 miljoen (2018: € 108,1 miljoen), daarmee voldoet de feitelijke premie aan artikel 128 van de Pensioenwet.

Er is in het boekjaar geen sprake geweest van een premie-korting of terugstorting omdat de premie ex-ante wel kostendekkend was en de kostencomponent die daarin is opgenomen naar verwachting (en ook in de realisatie, blijkens de positieve resultaten op kosten in voorgaande jaren) toereikend was.

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

	2019	2018
Kosten pensioenopbouw	115.917	109.342
Pensioenuitvoeringskosten	1.771	3.563
Solvabiliteitsopslag	19.287	18.588
Premie toeslagreserve	11.739	12.140
	148.714	143.633

De samenstelling van de gedempte kostendeekkende premie is als volgt:

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Kosten pensioenopbouw	53.049	51.901
Pensioenuitvoeringskosten	1.771	3.563
Solvabiliteitsopslag	8.789	8.823
Premie toeslagreserve	11.739	12.140
Voorwaardelijke delen	28.911	28.931
	<u>104.259</u>	<u>105.358</u>

De samenstelling van de feitelijke premie is als volgt:

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Kosten pensioenopbouw	77.880	76.244
Pensioenuitvoeringskosten	1.902	2.439
Solvabiliteitsopslag	13.006	12.962
Premie toeslagreserve	11.739	12.140
	<u>104.527</u>	<u>103.785</u>

11. Premiebijdragen voor risico deelnemers

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Premie nettopensioenregeling	<u>543</u>	<u>-</u>

12. Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds

2019	Directe beleggingsopbrengsten	Indirecte beleggingsopbrengsten	Kosten van vermogensbeheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	11.868	13.693	-	25.561
Aandelen	47.977	325.170	-	373.147
Vastrentende waarden	34.151	309.259	-	343.410
Derivaten	5.095	245.616	-	250.711
Overige beleggingen	1.518	-124.624	-5.953	-129.059
	<u>100.609</u>	<u>769.114</u>	<u>-5.953</u>	<u>863.770</u>
2018	Directe beleggingsopbrengsten	Indirecte beleggingsopbrengsten	Kosten van vermogensbeheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	4.511	19.048	-	23.559
Aandelen	27.541	-50.862	-	-23.321
Vastrentende waarden	37.534	31.450	-	68.984
Derivaten	6.050	-23.416	-	-17.366
Overige beleggingen	638	-84.900	-7.130	-91.392
	<u>76.274</u>	<u>-108.680</u>	<u>-7.130</u>	<u>-39.536</u>

De kosten van vermogensbeheer omvatten de kosten die door de custodian en vermogensbeheerder(s) direct bij het fonds in rekening zijn gebracht. Deze kosten bestaan voor € 5.253 uit beheervergoedingen en overige vermogensbeheerkosten (2018: € 5.307) en voor € 700 uit performance-gerelateerde vergoedingen (2018: € 1.823).

De overige vermogensbeheerkosten omvatten de kosten voor bewaarloon € 736 (2018: € 680), advieskosten vermogensbeheer € 868 (2018: € 676) en overige kosten € 22 (2018: € 0).

Transactiekosten zijn onderdeel van de aan- en verkooptransacties van beleggingen. Deze zijn eveneens onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten en bedragen over 2019 € 11.848 (2018: € 12.840).

Beheerkosten en performance gerelateerde kosten die niet direct aan het fonds in rekening zijn gebracht zijn onderdeel van de waardemutaties van beleggingen. Deze zijn eveneens onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten en bedragen over 2019 € 30.207 (2018: € 27.034).

13. Beleggingsresultaten voor risico deelnemers

2019	Directe beleggingsopbrengsten	Indirecte beleggingsopbrengsten	Kosten van vermogensbeheer	Totaal
Beleggingsresultaten risico deelnemers	<u>-</u>	<u>153</u>	<u>-</u>	<u>153</u>

In de indirecte beleggingsopbrengsten zijn kosten van € 17 opgenomen.

14. Overige baten

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Baten uit elders verzekerde bedragen	585	688
Interest	2	1
Andere baten	170	66
	<u>757</u>	<u>755</u>

Onder de baten uit elders verzekerde bedragen worden de uitkeringen verantwoord die worden ontvangen van pensioenuitvoerders uit hoofde van polissen die aan het fonds zijn overgedragen. De uitkeringen belopen een bedrag van € 585 (2018: € 688).

15. Pensioenuitkeringen

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Ouderdomspensioen	80.590	77.721
Partnerpensioen	20.685	18.243
Arbeidsongeschiktheid	2.869	4.688
Afkopen	301	623
	<u>104.445</u>	<u>101.275</u>

De post afkopen is de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 484,09 (2018: € 474,11) per jaar overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66).

16. Pensioenuitvoeringskosten

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Administratiekosten	2.520	2.106
Controle- en advieskosten (excl. accountantskosten)	153	172
Onafhankelijke accountant	107	108
Bestuurskosten inclusief bestuursondersteuning	1.029	950
Contributies en bijdragen	374	377
Projectkosten	13	2.287
In mindering op beleggingsopbrengsten	-500	-402
	<u>3.696</u>	<u>5.598</u>

Honoraria onafhankelijke accountant

	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
2019			
Controle van de jaarrekening	107	-	107
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-
Fiscale advisering	-	128	128
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	<u>107</u>	<u>128</u>	<u>235</u>
	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
2018			
Controle van de jaarrekening	108	-	108
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-
Fiscale advisering	-	109	109
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	<u>108</u>	<u>109</u>	<u>217</u>

Deze werkzaamheden zijn zowel in 2019 als in 2018 uitgevoerd door PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

In bovenstaande opstelling is de methode gehanteerd waarbij wordt opgegeven de in het boekjaar ten laste gebrachte totale honoraria voor onderzoek van de jaarrekening en verslagstaten en de totale honoraria voor andere controleopdrachten, uitgevoerd door de externe onafhankelijke accountant.

De kosten voor de fiscale advisering zijn opgenomen in het beleggingsresultaat.

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat:

- het pensioenfonds in het boekjaar 2019 geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd;
- het pensioenfonds in het boekjaar 2019 geen aanwijzing als bedoeld in artikel 171 van de Pensioenwet is gegeven;
- in het boekjaar 2019 geen bewindvoerder als bedoeld in artikel 173 van de Pensioenwet is aangesteld;

Personeelsleden

Bij het fonds zijn geen werknemers in dienst. De pensioenuitvoering is volledig uitbesteed aan Achmea Pensioenservices N.V.

Bezoldiging bestuurders

De vergoedingen aan het statutair bestuur houden verband met werkzaamheden voor bestuurs- en commissievergaderingen. De hierna toegelichte vergoedingen zijn in hele euro's.

De vergoedingsregeling voor niet uitvoerende bestuursleden kent een vacatiegeld van € 27.704 per jaar gebaseerd op een inzet van 1 dag per week.

De vergoedingsregeling voor uitvoerende bestuursleden kent een vacatiegeld van € 66.492 per jaar gebaseerd op een inzet van 2 dagen per week.

De vergoedingsregeling voor onafhankelijke voorzitter kent een vacatiegeld van € 41.560 per jaar gebaseerd op een inzet van 1,5 dag per week.

De vergoedingsregeling voor leden van het verantwoordingsorgaan kent een vacatiegeld van € 2.216 per jaar (voorzitter € 3.324 per jaar).

17. Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen

	2019	2018
Pensioenopbouw	113.500	107.407
Toeslagen	10.587	29.933
Rentetoevoeging	-11.839	-12.642
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-104.846	-101.790
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-36	-100
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-2.466	-8.781
Wijziging marktrente	895.720	233.380
Wijziging actuariële uitgangspunten	5.817	-68.718
Overige wijzigingen	11.164	10.166
	<u>917.601</u>	<u>188.855</u>

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen het effect op de voorziening pensioenverplichtingen uit hoofde van de in het verslagjaar opgebouwde nominale pensioenrechten.

Toeslagen

In de staat van baten en lasten is de last uit hoofde van indexering en overige toeslagen welke aan het verslagjaar moet worden toegerekend verantwoord.

De toeslagreserve is bestemd voor toeslagverlening aan actieve deelnemers in de pensioenregeling op basis van de CAO voor de Zorgverzekeraars. De toeslagreserve wordt, indien mogelijk aangewend voor aanvulling van de toeslagverlening tot maximaal de algemene loonontwikkeling, indien de reguliere toeslagverlening aan betreffende deelnemers (gefinancierd vanuit beleggingsrendementen) niet volledig kan worden toegekend. De toeslagreserve staat niet ter vrije bestemming/beschikking van het bestuur van het fonds.

Rente toevoeging

De voorziening pensioenverplichtingen is in het boekjaar opgerent met -0,235% (2018: -0,260%). Dit is de éénjaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2018.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de uitbetaling van pensioenen van de verslagperiode.

Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte uitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Wijziging actuariële uitgangspunten

De mutatie "Wijziging actuariële uitgangspunten" betreft wijziging partnerfrequentie naar 100% vanaf 55 jaar naar 60 jaar (€ -2,9 miljoen) en wijziging opslag administratiekosten van 1,85% naar 2,0% (€ 8,7 miljoen). Voor een nadere toelichting op deze wijzigingen wordt verwezen naar paragraaf 11.4 Algemene toelichting / Schattingswijzigingen.

Overige wijzigingen

	2019	2018
Resultaat op kanssystemen:		
Resultaat op sterfte	3.174	-1.025
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	7.847	8.286
Resultaat op mutaties	1.902	737
Overige mutaties	-1.759	2.168
	<u>11.164</u>	<u>10.166</u>

In 2019 heeft het bestuur besloten voor de schadereserve rekening te houden met een toekomstige stijging van 2% per jaar. Dit heeft geleid tot een verhoging van de voorziening pensioenverplichtingen van € 8,3 miljoen. Deze verhoging is inbegrepen in het resultaat op arbeidsongeschiktheid.

De "Overige mutaties" vloeien voort uit het in 2019 genomen besluit om de AOW tot en met 2024 op 67-jarige leeftijd in te laten gaan. Dit heeft geleid tot een verlaging van de technische voorziening van € 1,8 miljoen.

Voor een nadere toelichting op deze wijzigingen wordt verwezen naar paragraaf 11.4 Algemene toelichting / Schattingswijzigingen.

18. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

	2019	2018
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	<u>2.555</u>	<u>-</u>

19. Saldo overdrachten van rechten voor risico pensioenfonds

	2019	2018
Inkomende waardeoverdrachten	-4.169	-9.228
Inkomende waardeoverdrachten klein pensioen	-85	-
Uitgaande waardeoverdrachten	5.911	18.269
Uitgaande waardeoverdrachten klein pensioen	425	-
	<u>2.082</u>	<u>9.041</u>

Dit betreft de ontvangst van of betaling aan pensioenfonds of pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra dienstjaren.

De toevoeging aan de technische voorziening uit hoofde van de overgenomen pensioenverplichtingen bedraagt € 4.946 (2018: € 9.729). Het resultaat op de overgenomen pensioenverplichtingen bedraagt in 2019 € -692 (2018: € -501).

De afname van de technische voorziening uit hoofde van de overgedragen pensioenverplichtingen bedraagt € 7.412 (2018: € 18.510). Het resultaat op de overgedragen pensioenverplichtingen bedraagt in 2019 € 1.076 (2018: € 241).

20. Saldo overdrachten van rechten voor risico deelnemers

	2019	2018
Inkomende collectieve waardeoverdrachten	<u>1.927</u>	<u>-</u>

Het fonds voert met ingang van 2019 de nettopensioenregeling uit. Deze regeling werd tot 1 januari 2019 uitgevoerd door ABN AMRO Pensioeninstelling N.V. In 2019 zijn de per 31 december 2018 opgebouwde pensioenkapitalen middels collectieve waardeoverdracht door ABN AMRO Pensioeninstelling N.V. overgedragen aan SBZ Pensioen.

21. Overige lasten

	2019	2018
Mutatie langlopende vorderingen uit hoofde van elders verzekerde bedragen	92	754
Interest	65	197
Andere lasten	16	15
Mutatie voorziening dubieuze debiteuren	5	33
Herverzekeringspremie (nettopensioenregeling)	40	-
	<u>218</u>	<u>999</u>

Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Bestemming saldo van baten en lasten

Het voorstel resultaatbestemming 2019 is opgenomen in de paragraaf van de staat van baten en lasten in de jaarrekening.

Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur

Het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars heeft de jaarrekening 2019 vastgesteld in de vergadering van 15 juni 2020.

de heer T.G. Tiessen

Voorzitter

De heer J.B. Koomans

Uitvoerend bestuurslid pensioenen en risicobeheer

Mevrouw R.F. van der Feltz – Doude van Troostwijk

Uitvoerend bestuurslid beleggingen en vermogensbeheer

De heer R.M. van Hees

Niet-uitvoerend bestuurslid

De heer H.H.B. Limberger

Niet-uitvoerend bestuurslid

De heer S.A. de Groot

Niet-uitvoerend bestuurslid

De heer H. Kemper

Niet-uitvoerend bestuurslid

De heer F.A.G. Hol

Niet-uitvoerend bestuurslid

Mevrouw P.M.B. Wilson

Niet-uitvoerend bestuurslid

Overige gegevens

Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN.

Het voorstel voor de bestemming van het saldo van baten en lasten over 2019 is opgenomen in de jaarrekening.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars te Zeist is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2019.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 22.125.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 1.475.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materieële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel bezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet met uitzondering van artikel 132 (vereist eigen vermogen).

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Coronacrisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Purmerend, 15 juni 2020

drs. B.A. Weijers AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars

Verklaring over de jaarrekening 2019

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars ('de stichting') een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het stichtingskapitaal en reserves van de stichting op 31 december 2019 en van het saldo van baten en lasten over 2019 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars te Zeist gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2019;
- de staat van baten en lasten over 2019; en
- de toelichting met de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Benadrukking van de onzekerheid in verband met de effecten van het coronavirus (Covid-19)

Wij wijzen op de toelichting in de paragraaf 'Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum' in de jaarrekening, waarin het bestuur de mogelijke invloed en gevolgen van het coronavirus (Covid-19) op Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars en op de omgeving waarin het pensioenfonds opereert, alsmede de genomen en geplande maatregelen om met deze gebeurtenissen en omstandigheden om te gaan, heeft beschreven. In deze toelichting is ook beschreven dat er nog steeds onzekerheden bestaan en dat het daarom op dit moment redelijkerwijs niet goed mogelijk is om de toekomstige effecten in te schatten. Ons oordeel is niet aangepast met betrekking tot deze aangelegenheid.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens; en
- de bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 15 juni 2020
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. L.H.J. Oosterloo RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2019 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Bijlagen

Bijlage 1 Personalia

Het Bestuur was op 31 december 2019 als volgt samengesteld:

Onafhankelijke Voorzitter	Benoemd tot	Jonger dan 40
Ties Tiessen	18-06-2023	Nee

Uitvoerende Bestuursleden	Benoemd tot	Jonger dan 40
Jobert Koomans	01-07-2021	Nee
Reiniera van der Feltz – Doude van Troostwijk	01-07-2022	Nee

Niet-Uitvoerende Bestuursleden namens werkgevers	Benoemd tot	Jonger dan 40	Organisatie
Ronald van Hees	05-11-2021	Nee	Zorgverzekeraars Nederland
Hennie Limberger	01-01-2021	Nee	Zorgverzekeraars Nederland
Erik Kemper	09-10-2021	Nee	Zorgverzekeraars Nederland
namens werknemers en pensioengerechtigden			
Sjirk de Groot	01-07-2022	Nee	FNV, aangewezen door pensioengerechtigden van het verantwoordingsorgaan
Frans Hol	29-03-2023	Nee	De Unie
Peggy Wilson	01-01-2024	Nee	CNV Vakmensen

De samenstelling van het Bestuur is in 2019 als volgt gewijzigd:

Ties Tiessen is per 18 juni 2019 tot opvolger van de heer Van der Wurff, die op 17 juni 2019 is afgetreden.

Frans Hol is per 29 maart 2019 herbenoemd voor een nieuwe zittingstermijn van vier jaar.

Peggy Wilson is in 2019, per 1 januari 2020 herbenoemd voor een nieuwe zittingstermijn van vier jaar.

De Audit- Risk- en Compliancecommissie was op 31 december 2019 als volgt samengesteld:

Leden
Frans Hol
Hennie Limberger (voorzitter)
Peggy Wilson

Jobert Koomans is als vaste genodigde aanwezig bij de vergaderingen van de Audit-, Risk- en Compliancecommissie.

De BeleggingsAdviesCommissie was op 31 december 2019 als volgt samengesteld:

Leden

Sjirk de Groot
Ronald van Hees (voorzitter)
Erik Kemper

Reiniera van der Feltz – Doude van Troostwijk is als vaste genodigde aanwezig is bij de vergaderingen van de BeleggingsAdviesCommissie.

De heer Hans Rademaker treedt op als extern adviseur van de BeleggingsAdviesCommissie. Ortec adviseert de BeleggingsAdviesCommissie ten aanzien van ALM-vraagstukken.

De Commissie Bestuurlijke Aangelegenheden was op 31 december 2019 als volgt samengesteld:

Leden

Hennie Limberger
Peggy Wilson (voorzitter)
Ronald van Hees

Ties Tiessen is als vaste genodigde aanwezig is bij de vergaderingen van de Commissie Bestuurlijke Aangelegenheden.

De sleutelfuncties waren per 31 december 2019 als volgt ingevuld:

Sleutelfunctie Risicobeheer: Joop Winterink
Sleutelfunctie Interne Audit: Willem van Duijn
Sleutelfunctie Actuarieel: Bart Weijers

Gedurende het jaar 2019 kan onderstaand overzicht worden gegeven van de (neven)functies van leden van het Bestuur:

Bestuur	(Neven)functie(s)	Organisatie
Reiniera van der Feltz– Doude van Troostwijk	Bestuurslid en voorzitter beleggingscommissie Lid raad van toezicht Lid raad van toezicht Secretaris bestuur Eigenaar	Pensioenfonds Van Lanschot Robeco Pensioenfonds Bedrijfstakpensioenfonds SAG (Schilders) Quiet Nederland B-rein
Sjirk de Groot	Kaderlid	FNV Bondgenoten
Ronald van Hees	Financieel directeur	CZ
Frans Hol	Voorzitter Voorzitter	Humanitas afdeling Parkstad Stichting Gemeenschapshuis Welten-Benzenrade Heerlen
	Lid	Stichting Dr. Nolensfonds Sittard (verbonden aan CDA Limburg)
	Penningmeester Lid Auditcommissie	Stichting Vrienden Leergeld Parkstad Limburg Kredietbank Limburg
Erik Kemper	Manager Treasury en Vermogensbeheer	Zorgverzekeraar Menzis
	Penningmeester	Coöperatie Windpower Nijmegen
Jobert Koomans	Bestuurslid Strategie adviseur	VITP Kaal & Koomans, Strategie in Pensioenen
Hennie Limberger	Voorzitter Lid bestuur (tot 01-03-2019)	Stichting VUMC Kinderstad MKB Haarlemmermeer - Schiphol

Peggy Wilson	Bestuurslid, lid commissie Juridische zaken, voorzitter Pensioencommissie Uitvoerend Bestuurder en lid Uitvoerend Bestuurder en lid BAC	Pensioenfonds voor de Grafische Bedrijven Spoorwegpensioenfonds
Ties Tiessen	Lid kascommissie Lid Raad van Commissarissen Lid Raad van Commissarissen Lid Raad van Commissarissen Lid Raad van Toezicht Voorzitter Investment Committee	VvE De Fred Blok B Amsterdam NV Afvalzorg Holding Krasnapolsky Hotels & Restaurants NV (onderdeel NH Hotel Group) Stichting Trivire Stichting Spaarne Gasthuis Triodos Multi Impact Fund (beleggingsfonds)

Het Verantwoordingsorgaan was op 31 december 2019 als volgt samengesteld:

Leden deelnemers	Benoemd tot	Jonger dan 40	Organisatie
Gerben Jager (vice voorzitter)	01-01-2023	Nee	CNV Vakmensen
Changita Verveer	13-03-2021	Ja	CNV Vakmensen
Maurice de Wert (voorzitter)	01-01-2023	Nee	De Unie
Yvo Boon	29-10-2022	Nee	De Unie

Leden pensioengerechtigden	Benoemd tot	Jonger dan 40	Organisatie
Cees de Graaff	01-07-2022	Nee	CSO, gekozen door pensioengerechtigden
Willem W. Versloot	01-07-2022	Nee	gekozen door pensioengerechtigden

Leden werkgevers	Benoemd tot	Jonger dan 40	Organisatie
Roland Verbist	01-01-2021	Nee	Zorgverzekeraars Nederland
Benno Siegert	01-01-2024	Nee	Zorgverzekeraars Nederland

Een zetel ten aanzien van de leden van deelnemerszijde komt toe aan FNV. Deze zetel is, in overleg tussen FNV en De Unie, door laatstgenoemde partij gevuld met de (her)benoeming van Maurice de Wert.

Gedurende het jaar 2019 kan onderstaand overzicht worden gegeven van de (neven)functies van leden van het Verantwoordingsorgaan:

Verantwoordingsorgaan	(Neven)functie(s)	Organisatie
Cees de Graaff	Voorzitter	KBO, afdeling Utrechtse Heuvelrug

	Voorzitter	Stichting Zelfmanagement Antistollingspatiënten Nederland (Stizan)
	Vicevoorzitter	Locale cliëntenraad P.G. Verpleeghuis Houttuinen-Haarlem
	Lid	Centrale cliëntenraad Zorgbalans-Haarlem
	Lid	Patiëntenpanel Antistolling Portavita Amsterdam
	Lid	Certex Best
	Vice-president	ISMAAP for Anticoagulated Patients Geneve
	Lid	College van Toezicht op de Onafhankelijkheid (CTO) TUV Nederland
Gerben Jager	Manager Finance & Control Bestuurslid/Penningmeester (vanaf december 2016)	Eno Zorgverzekeraar N.V. Stichting Ondersteuning Eerstelijnszorg
Benno Siegert	Directeur Human Resources en Facility Management Voorzitter	Coöperatie VGZ Afdeling Gelderland van de Nederlandse Vereniging van Personeelsmanagement & Organisatieontwikkeling (NVP)
Roland Verbist	Manager P&O Arbeidszaken en Beheer	Menzis
Maurice de Wert	Manager productontwikkeling Directeur assurantiebemiddeling (van CbusineZ, gelieerd aan CZ) (nevenfunctie vanuit aanwijzing CZ)	CZ Stichting Intermediair CZ Verzekeraars
Changita Verveer	Secretaris	Stichting Oriolus en Racing Beheer
Yvo Boon	-	-
	Manager Vermogens- en Liquiditeitenbeheer	CZ
Willem Versloot		

De Commissie van Beroep was op 31 december 2019 als volgt samengesteld:

Leden	Benoemd tot
G.H. van den Hoven	1-1-2022
A.E.C. Pothuizen	1-1-2022
J. van Veen	1-1-2022
C.J van Dolder	13-2-2022

De commissie wordt ondersteund door een secretaris (Bert Bijl).

Bijlage 2 Naleving Code Pensioenfondsen

In deze bijlage geeft het Bestuur een toelichting op de naleving van de Code Pensioenfondsen, onderverdeeld naar de in de Code gehanteerde principes en onderliggende normen.

Principes/Normen Code	Status naleving door SBZ Pensioen
Thema 1: Vertrouwen waarmaken (norm 1 t/m 9)	<p>SBZ Pensioen leeft alle geformuleerde normen na.</p> <p>Ten aanzien van norm 5 geldt dat het fonds in het bestuursverslag verantwoording over het beleid aflegt. Daarnaast overlegt het Bestuur minimaal twee keer per jaar met het Verantwoordingsorgaan. In de ABTN en in het bestuursverslag is een paragraaf over het risicobeleid opgenomen: SBZ Pensioen wil op basis van een bedrijfsbrede, uniforme en integrale risicomangementmethodiek zijn doelstellingen realiseren. Deze methodiek stelt het fonds in staat om weloverwogen keuzes te maken ten aanzien van het gewenste geheel van beheersmaatregelen. Deze maatregelen dienen een bijdrage te leveren aan het “in control” zijn van de organisatie om SBZ Pensioen op een effectieve wijze in staat te stellen verantwoording af te leggen aan zijn belanghebbenden.</p> <p>Door het op structurele wijze en uniform in kaart brengen van de risico's en van de effectiviteit van de met het oog daarop getroffen beheersmaatregelen heeft het fonds inzicht in de mate waarin het zijn organisatie beheerst.</p>
Thema 2: Verantwoordelijkheid nemen (norm 10 t/m 14)	SBZ Pensioen leeft alle geformuleerde normen na.
Thema 3: Integer handelen (norm 15 t/m 22)	SBZ Pensioen leeft alle geformuleerde normen na.
Thema 4: Kwaliteit nastreven (norm 23 t/m 30)	SBZ Pensioen leeft alle geformuleerde normen na.
Thema 5: Zorgvuldig benoemen (norm 31 t/m 40)	<p>SBZ Pensioen leeft één geformuleerde norm niet na.</p> <p>Ten aanzien van norm 33 geldt dat SBZ Pensioen in bijlage 1 rapporteert over de samenstelling van de fondsorganen en de geschiktheid van de leden en de stappen voor het bevorderen van diversiteit.</p>
Thema 6: Gepast belonen (norm 41 t/m 45)	SBZ Pensioen leeft alle geformuleerde normen na.
Thema 7: Toezicht en inspraak (norm 46 t/m 57)	<p>SBZ Pensioen leeft alle geformuleerde normen na.</p> <p>Ten aanzien van norm 47 geldt dat het Niet-Uitvoerend Bestuur de naleving van de Code Pensioenfondsen betreft bij de uitoefening van het toezicht.</p>
Thema 8: Transparantie bevorderen (norm 58 t/m 65)	<p>SBZ Pensioen leeft alle geformuleerde normen na.</p> <p>Ten aanzien van norm 58 geldt dat de missie, visie en strategie van het pensioenfonds zijn opgenomen in paragraaf 3.2 van dit verslag en op de website van het pensioenfonds.</p> <p>Ten aanzien van norm 62 geldt dat het bestuur in paragraaf 7.1 de overwegingen toe om maatschappelijk verantwoord te beleggen. Daarnaast wordt in de ABTN en het Beleggingsplan aandacht besteed aan verantwoord beleggen. Deze documenten zijn gepubliceerd op de website van het pensioenfonds.</p> <p>Ten aanzien van norm 64 geldt dat in paragraaf 7.1.8 en 7.2.4 wordt gerapporteerd over de naleving van de gedragscode van het fonds, en de uitkomsten van de zelfevaluatie door het bestuur.</p> <p>Ten aanzien van norm 65 geldt dat in paragraaf 7.2.6 verantwoording wordt afgelegd over de behandeling van klachten en geschillen in 2019.</p>

Bijlage 3 Aangesloten organisaties

Opzegging uitvoeringsovereenkomsten

In 2019 heeft het fonds geen opzeggingen van de uitvoeringsovereenkomst ontvangen.

Per 1 januari 2019 zijn 4 nieuwe werkgevers toegetreden tot het pensioenfonds, en per 1 augustus 2019 is één nieuwe werkgever toegetreden. Daarnaast is het aantal aangesloten werkgevers toegenomen door o.a. splitsingen van aangesloten bedrijven en een andere wijze van registratie van een aantal organisaties.

Per 31 december 2019 kan van aangesloten organisaties onderstaand overzicht worden gegeven:

	2019	2018	2017	2016	2015
Zorgverzekeraars	8	8	8	8	8
Verzekeraars	27	21	21	3	3
Tandheelkundige instellingen	4	4	4	4	4
Koepel- / Holdingorganisaties	2	1	1	1	1
Informatica-instellingen	3	3	3	3	3
Trombosediensten / Artsenlaboratoria	2	2	2	2	2
Overige instellingen	12**	9	10	12	14
Totaal	58	48	49	33	35*

* Medizorg en Scholten Medische Groep zitten nog in deze telling. Ultimo 2014 is de uitvoeringsovereenkomst met Univé Stad & Land en Univé Utrecht en vier daaraan gelieerde werkgevers beëindigd. Verder zijn vier aansluitingen van de Jeugd tandverzorging gestopt. Het betrof kleine werkgevers. Ook werd de aansluiting van Achmea en Agis beëindigd. Twee werkgevers waren opgedeeld in drie administratieve eenheden. Deze werkgevers wilden van deze administratieve eenheden af. Daarom is dit teruggebracht naar één administratieve eenheid. Hierdoor lijkt sprake van een afname van het aantal werkgevers, maar feitelijk is daar geen sprake van.

** Hiervan behoren twee aangesloten organisaties tot de financiële dienstverleners, en 10 tot de zakelijke dienstverleners.

Bijlage 4 Mutatieoverzicht van deelnemers

Mutatieoverzicht

	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Arbeids- ongeschikte deelnemers	Pensioen- gerechtigden	Totaal
Stand per 1 januari 2019	10.378	24.734	788	7.194	43.094
Toetreding / hertoetreding	2.035	0	28	0	2.063
Pensionering	-31	-335	-11	377	0
Arbeidsongeschiktheid	-3	0	3	0	0
Revalidering	1	13	-14	0	0
Overlijden	-13	-54	-7	-219	-293
Ingang nabestaandenpensioen	0	0	0	172	172
Premievrij gemaakt door uitdienst	-1.317	1.318	-1	0	0
Waardeoverdracht	0	-286	0	0	-286
Afkoop emigratie / klein pensioen	0	-47	0	-32	-79
Beëindiging wezenpensioen	0	0	0	-11	-11
Overige oorzaken	-66	-171	-55	-52	-344
Stand per 31 december 2019	10.984	25.172	731	7.429	44.316

Arbeidsongeschikte deelnemers hebben premievrijgestelde pensioenopbouw als gevolg van invaliditeit. Deze groep wordt hier apart gepresenteerd.

Bijlage 5 Begrippenlijst

ABTN (Actuariële en bedrijfstechnische nota)

Pensioenfondsen dienen te werken volgens een ABTN. Hierin zijn de financiële opzet van een pensioenfonds en de grondslagen waarop deze berust, gemotiveerd omschreven.

Actuariële grondslagen

Wanneer een contante waarde van een reeks toekomstige uitkeringen moet worden bepaald, maakt de actuaaris gebruik van actuariële grondslagen, zoals: de rekenrente, de kansstelsels (sterftetekansen, arbeidsongeschiktheids- en revalidatiekansen, frequenties van gehuwd zijn, toekomstige salarisontwikkeling of toeslagenbeleid et cetera), kostenopslagen (bijvoorbeeld voor administratiekosten en / of excassokosten) en solvabiliteitsopslagen.

ALM (Asset & Liability Management)

Een methode om modelmatig de samenstelling van de strategische beleggingsportefeuille te bepalen, rekening houdend met de pensioenverplichtingen.

Beleidsdekkingsgraad

Vanaf 2015 moet de pensioensector een andere berekeningssystematiek van de dekkingsgraad hanteren. Dit is de zogenaamde 'beleidsdekkingsgraad'. Deze is gebaseerd op de stand van de gemiddelde dekkingsgraad over de afgelopen twaalf maanden. Door deze middeling zal de beleidsdekkingsgraad met (enige) vertraging reageren op veranderde (markt-)omstandigheden. Deze beleidsdekkingsgraad is leidend in pensioen-gerelateerde vraagstukken als het premie- en toeslagbeleid.

Benchmark

Vergelijkingsmaatstaf. Representatieve herbeleggingsindex waartegen de prestaties van een beleggingsportefeuille worden afgezet.

Collateral

Het onderpand dat iemand die iets leent of huurt achterlaat bij de eigenaar om zo te waarborgen dat het geleende goed terugkomt.

CPI

Consumenten-prijsindex, vastgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Custodian

De bewaarbank van effecten. Waar op een bankrekening geldbedragen worden geadmistreerd, worden door een effectenbewaarder (custodian) de fysieke stukken, zoals aandelen en obligaties bewaard.

Dekkingsgraad

De waarde van het pensioenvermogen uitgedrukt als percentage van de waarde van de pensioenverplichtingen. De dekkingsgraad wordt als graadmeter beschouwd voor de mate van zekerheid dat de toegezegde pensioenen ook daadwerkelijk kunnen worden uitbetaald.

Derivaat

Financieel contract waarvan de waarde is afgeleid van een andere (onderliggende) waarde, zoals een aandeel, obligatie of grondstof. Bijvoorbeeld: futures, swaps.

Duratie

Looptijd van een lening.

Engagement

Door middel van actief gebruik maken van de rechten van eigendom van bijvoorbeeld aandelen, invloed uitoefenen op bedrijven via dialoog. Vaak wordt hierbij gebruik gemaakt van het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

Fiduciair (management)

Dienstverlening die bestaat uit onderliggende deelservices aangeboden door vermogensbeheerders. Aan fiduciair management wordt in de praktijk verschillende invulling gegeven. Hierbij kan gedacht worden aan de bundeling van strategische advisering, portefeuillemanagement, integrale rapportering, risicomanagement en client servicing. Het is een vorm van uitbesteding waarbij de fiduciaire manager handelt binnen een mandaat, waarbij het bestuur van het pensioenfonds verantwoordelijk blijft voor het beleid en de monitoring.

FIRM (Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode)

FIRM is een geïntegreerde methode voor de analyse van risico's bij alle typen ondernemingen waarop DNB toezicht houdt. Risicoanalyse wordt door de toezichthouder gebruikt om inzicht te krijgen in de risico's die samenhangen met de activiteiten die een onderneming uitvoert en de mate waarin deze een potentiële bedreiging kunnen vormen voor de toezichtdoelstellingen. Door de risico's en de beheersing te scoren worden risico's, beheersing, activiteiten en instellingen onderling gerangschikt, waarmee input wordt geleverd voor een zo efficiënt mogelijke allocatie van schaarse toezichtcapaciteit.

Franchise

Vrijgesteld bedrag. Over dit deel van het pensioengevend loon worden geen aanspraken opgebouwd.

FTK (Financieel Toetsingskader)

Stelsel van De Nederlandsche Bank voor in de toekomst te hanteren waarderingsmethoden.

Future

Een financieel contract tussen twee partijen die zich verbinden om in de toekomst een bepaalde hoeveelheid van een product of financieel instrument te verhandelen tegen een vooraf bepaalde prijs.

Hedge-fondsen

Beleggingsfondsen die een zeer actief beleid voeren op hun portefeuille, weinige beperkingen kennen in instrumenten en strategieën die hen ter beschikking staan en daardoor bepaalde risico's in hun portefeuille kunnen afdekken (hedgen).

Hypotheekbeleggingen

Beleggingen in leningen (aan particulieren), waarbij vastgoed (woonhuizen) via een notariële akte door de geldnemer aan de geldgever als onderpand wordt gegeven.

Impactbeleggen

Bij deze vorm van beleggen wordt naast een financieel rendement ook expliciet een (meetbaar) sociaal maatschappelijk rendement nagestreefd.

Infrastructuur

De systemen en fysieke structuren die nodig zijn voor de werking van een economie en haar organisaties.

Leveraged loans

Bankleningen met onderpand.

LOM (Lead Overlay Manager)

Fiduciair manager verantwoordelijk voor de inrichting en de bewaking van de strategische portefeuille en het risicobudget.

Matching

Het optimaal afstemmen van de looptijd van de activa met de looptijd van de passiva van een pensioenfonds. Wanneer een pensioenfonds aan zijn verplichtingen moet voldoen (pensioenen uitbetalen), dienen daarvoor op tijd de beschikbare middelen vrij te komen. Perfecte matching / afstemming is nauwelijks mogelijk. Een zo goed mogelijke benadering wordt bereikt met asset & liability management (ALM).

Minimaal vereiste dekkingsgraad

De minimaal vereiste dekkingsgraad geeft aan hoe hoog de beleidsdekkingsgraad moet zijn wanneer het minimumbedrag aan eigen vermogen wordt aangehouden. Is de beleidsdekkingsgraad lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, dan is de buffer onvoldoende groot (en is sprake van een dekkingstekort).

MoM (Manager of Managers)

Financieel intermediair die onderliggende managers inhuurt, controleert en vervangt voor de uitvoering van de verschillende onderdelen van een beleggingsportefeuille.

OTC forwards

Een OTC forward is een niet door de beurs gereguleerd derivaat dat de gebruiker in staat stelt om op een goedkope en efficiënte manier een blootstelling naar het onderliggende instrument te verkrijgen.

Outperformance

Er wordt een beter resultaat behaald dan de benchmark.

Private equity

Investerings in ondernemingen die niet beursgenoteerd zijn.

PVI

Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid (invaliditeit).

Rating

De rating van een belegging of een onderneming geeft het 'credit risk' of debiteurenrisico van een bepaalde belegging weer. Vastrentende waarden hebben bijvoorbeeld pas voldoende kwaliteit vanaf een bepaalde kredietwaardigheid, voorzien van een rating BBB, A, AA of AAA. De ratings worden vastgesteld door gespecialiseerde bureaus.

Reële dekkingsgraad

De verhouding tussen het pensioenvermogen gemeten naar de beleidsdekkingsgraad en de pensioenverplichtingen rekening houden met het volledig indexeren daarvan.

Rekenrente

Fictief rendementspercentage dat het belegde vermogen in de toekomst wordt geacht op te brengen.

Rentetermijnstructuur (RTS)

De rentetermijnstructuur is een grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds.

Solvabiliteit

Het vermogen dat op langere termijn aanwezig moet zijn om de verplichtingen te kunnen nakomen.

Swap

Ruil van het rendement op een vastgestelde referentiewaarde tegen een variabele rente gedurende een vastgestelde looptijd.

Technische voorziening

De passiva van het pensioenfonds, gelijk aan de waarde van de pensioenverplichtingen.

Toeslagverlening

de aanpassingen van de pensioenen aan loonstijgingen (welvaartsvast) of het prijspeil (waardevast).

UFR (Ultimate Forward Rate)

Binnen het toetsingskader voor pensioenfondsen wordt voor de berekening van de (contante) waarde van de verplichtingen een door DNB te publiceren rentetermijnstructuur gehanteerd. Het officiële kader was tot 30

september 2012 gebaseerd op de marktrente. Vanaf 30 september 2012 is het officiële kader gebaseerd op de UFR.

De UFR is gedurende 20 jaar gelijk aan de marktrente, daarna convergeert deze rekenrente in 40 jaar naar een hoger niveau door een gewogen middeling van de marktrente en een vaste lange termijn rente. In de vaststelling van de UFR werd tot en met 2014 een driemaands middeling (van de marktrente) toegepast.

Vastrentende waarden

Beleggingssoort waarover in beginsel een vaste rentevergoeding en een vaste looptijd geldt, zoals obligaties, onderhandse leningen en hypotheke.

Vereiste dekkingsgraad

De vereiste dekkingsgraad geeft aan hoe hoog de beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds wettelijk moet zijn. Is de beleidsdekkingsgraad hoger dan de vereiste dekkingsgraad, dan beschikt het pensioenfonds over een financiële buffer die voldoende is. Deze buffer dient om schommelingen in de waarde van de beleggingen en de verplichtingen op te vangen. Is de beleidsdekkingsgraad lager dan de vereiste dekkingsgraad, dan is de buffer onvoldoende groot (en is sprake van een reservetekort). De hoogte van de vereiste dekkingsgraad verschilt per pensioenfonds en is met name afhankelijk van het beleggingsbeleid. Hoe meer risico in het beleggingsbeleid wordt genomen, hoe hoger de vereiste dekkingsgraad.

Volatiliteit

Maatstaf voor de beweeglijkheid of het risico van een economische grootheid (bijvoorbeeld het rendement op aandelen) ten opzichte van het gemiddelde van deze grootheid.

Waardeoverdracht

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van een tot zeker moment opgebouwde pensioenaanspraak, in het geval de deelnemer verandert van werkgever of verzekeraar.

SBZ Pensioen (Stichting bedrijfstakpensioenfonds zorgverzekeraars)

Postbus 20005 • 7302 HA Apeldoorn

T (030) 245 3001 • I sbzpensioen.nl • E info@sbz.nl

De uitvoering van de regelingen van dit fonds is opgedragen aan Achmea Pensioenservices.